



รายงานการวิจัย

เรื่อง

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต
เด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนทรรศน์หลังนวยุค
Living together An Analysis the addition builds of Public mind of The
Council of learning enhancing and life skills Development for
Chaiyaphum Children and Youths follow the artfulness sees after
postmodern

โดย

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี (บังสันเทียะ) ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610761020



รายงานการวิจัย

เรื่อง

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก
และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศน์หลังนวยุค

Living together An Analysis the addition builds of Public mind of The
Council of learning enhancing and life skills Development for Chaiyaphum
Children and Youths follow the artfulness sees after postmodern

โดย

พระมหาวิฑูรย์ สิริธิเมธี (บังสันเทียะ) ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS MCU RS 610761020
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)



Research Report

Living together An Analysis the addition builds of Public mind of The Council of learning enhancing and life skills Development for Chaiyaphum Children and Youths follow the artfulness sees after postmodern

By

Phramaha Wuithun Sitthimethi Dr.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum
B.E.2561

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya university
MCU RS MCU RS 610761020
(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค
ผู้วิจัย:	พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนสนับสนุนวิจัย:	จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑ เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. ๒ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะและบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ๓ เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค โดยเป็นการศึกษาในรูปแบบการจัดกระบวนการส่งเสริมให้เยาวชนมีการฝึกรบม และลงมือปฏิบัติจริง

ผลการวิจัยพบว่า

๑) แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. จิตสาธารณะ คือ ผู้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ดังนั้นผู้ที่มีจิตสาธารณะในการทำงานอย่างเต็มที่ที่กล่าวว่าทำงานด้วยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมเป็นที่ตั้งด้วยความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมกับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่มีพร้อมที่จะให้ตลอดเวลา และส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิให้เป็นผู้เสียสละและใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง

๒) รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะและบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา จิตสาธารณะ คือการบำเพ็ญตามหลักของพระโพธิสัตว์ในทางพระพุทธศาสนา จากการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ กับองค์กร (สรช.) เพื่อให้เด็กเข้าใจถึงคุณค่าชีวิต และมองเห็นถึงการทำความดีในแบบของการเป็นจิตอาสา และพร้อมที่จะส่งต่อความดีให้กับผู้อื่นอย่างจริงใจ พร้อมกับการนำหลักธรรมทางศาสนาพัฒนาชีวิตของตนเอง

๓) การเสริมสร้างและพัฒนาด้านจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค โดยเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อตอบสนองความเป็นจิตสาธารณะให้ปรากฏเกิดมีในกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

พร้อมสร้างกระบวนการและสร้างกลุ่มเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิให้เข้าใจในการดำเนินชีวิตเพื่อรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พร้อมกับตอบสนองนโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ในเรื่องจิตอาสาด้วย

Research Title : Living together An Analysis the addition builds of Public mind of The Council of learning enhancing and life skills Development for Chaiyaphum Children and Youths follow the artfulness sees after postmodern

Researcher : Phramaha Wuithun Sitthimethi Dr

Department Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum

Fiscal Year 2561

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ADSTRACT

The research has 1 objective: to study the concept and process of enhancing the public mind of the Council for Promotion of Learning and Life Skills Development for Children and Youth in Chaiyaphum Province, Chor). 2 to study the promotion of public mind in integrating Buddhism principles 3, to analyze the public-mindedness enhancement of the Council for Promotion of Learning and Skills Development for Children and Youth in Chaiyaphum Province (Sor.Chor.) According to the process of the postwar era Which is a study in the form of training for promoting youth to have training And take action

The result of research found that:

1) Concepts and process of enhancing public mind of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth, Chaiyaphum Province NSC is a public benefit practitioner. For the benefit of society without expecting monetary rewards or anything else. Therefore, people with a public mind at work willingly say that working with the interests of society is a location with gratitude to the institution of the nation, religion, and the king. Along with developing the mind to be a person who is ready to give all the time And promote learning and development of life skills for children and youth in Chaiyaphum province as a sacrifice and live life correctly

2) The form of enhancing public mind and integrating with Buddhism principles, public mind is the practice of the Bodhisattva principle in Buddhism. From integrating Dhamma principles with public mental development of Chaiyaphum youth with organizations (SorChorChor.) In order for children to understand life

values And see the good deeds in the form of volunteering And ready to sincerely forward goodness to others Along with bringing religious principles to develop their own lives

3) Promoting and developing public mental health of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth in Chaiyaphum Province By creating activities to respond to public mind to appear among youth in Chaiyaphum Province Ready to create a process and create a network group to promote learning and develop life skills for children and youth in Chaiyaphum to understand how to live in order to be aware of social changes. Along with responding to the policy of His Majesty the King on the subject of volunteering

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนยุค ได้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจงานวิจัยเล่มนี้ ซึ่งประกอบด้วยท่านเจ้าคุณพระสุธีรัตนบัณฑิต ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขงานตามลำดับขั้นตอน ผู้บังคับบัญชาเบื้องต้นของผู้วิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาวิจัย โดยมี ดร.อรอุมา ไชยเศรษฐ์, ดร.อานนท์ รongพล, ดร.सानนท์ ด้านภักดี, อาจารย์ศุภวิษญ์ สังสุทธิพงษ์, อาจารย์ภรณ์วี ผิวอ่อน, อาจารย์นิรมล ค่ายสงคราม และนักเรียนนักศึกษาทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ และเจ้ากรรมนาเวรจากข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ เป็นต้น

บุญกุศลและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัย ขออุทิศบุญกุศลและประโยชน์นั้น ๆ ให้แก่มารดาบิดา และครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจ รวมทั้งผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ จึงทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.
วันที่ ๙ เดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย.....	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๕
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตอาสาและจิตสาธารณะ.....	๖
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะแบบสากล.....	๑๓
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะทางสังคม (Social Capital).....	๑๗
๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะในพุทธศาสนา.....	๑๘
๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะการใช้จิตสาธารณะในชีวิตประจำวัน.....	๓๗
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๑
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๔๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๐
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๕๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๕๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย

๔.๑ แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.....	๕๘
๔.๒ การเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ทางด้านจิตสาธารณะ.....	๖๓
๔.๓ การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค (ยุคใหม่).....	๖๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๗๑

บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๗๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๗๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๗๙

บรรณานุกรม

๘๒

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม.....	๘๕
ภาคผนวก ค หนังสือแนะนำ.....	๙๐
ภาคผนวก ง ภาพประกอบ.....	๙๘
ภาคผนวก จ การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๐
ภาคผนวก ฉ บทความวิจัย.....	๑๑๓

ประวัติผู้วิจัย

๑๓๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

งานวิจัยเล่มนี้ อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ส. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘ หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) วินัยปิฎก มหาวิภังคปาติ (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่ประมาณ ๑.๓ หมื่นตารางกิโลเมตร ซึ่งใหญ่เป็นอันดับ ๗ ของประเทศ มีประชากรมากกว่า ๑.๒ ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการจะได้มาซึ่งมาตรฐานของระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยหลักย่อมมาจากการศึกษา คือการรู้หนังสือในระดับที่ไม่เพียงพอที่จะใช้งานได้ จากการประเมินหลายครั้งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจังหวัดชัยภูมียังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ มีเด็กและเยาวชนนักเรียนนักศึกษาอ่านไม่ออกอ่านไม่คล่องเขียนไม่ได้เป็นจำนวนมาก ออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษา ด้วยเหตุนี้การคลี่คลายและแก้ปัญหาดังกล่าวย่อมต้องพึ่งพาทั้งกระบวนการบริหารจัดการในระบบและกระบวนการคู่ขนานที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะพลังร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)^๑ ที่จะเป็นกลไกในการระดมความคิด ปัจจัย ทรัพยากร กระบวนการ ช่วยขับเคลื่อนพลังของครูที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป้าหมายในการยกระดับการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิให้เป็นไปตามมาตรฐานอันพึงประสงค์

ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ จังหวัดชัยภูมิเป็น ๑ ใน ๑๐ จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งได้รับรางวัลจังหวัดดีเด่นที่มีกระบวนการคัดเลือกครูสอนดี โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้ให้การสนับสนุนจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกเป็นจังหวัดดีเด่น ขณะเดียวกันได้สถาปนาสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ขึ้น โดยสรช. และภาคีเครือข่ายเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องเริ่มต้นที่ครูผู้สอนอันถึงพร้อมด้วยจรรยาบรรณ มีกระบวนการและเครื่องมือใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งในการด้านการเรียนรู้ สัมมาชีพ เพื่อสามารถตรึงเด็กและเยาวชนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมเชิงบวก ในท่ามกลางบริบทการประคับประคองช่วยเหลือของพลัง “บวร”^๒ เพื่อให้ได้มาซึ่งฐานพลังครูอันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาด้านศีลธรรมและปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพของคนที่ยังปรารถนา จะต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงาม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นซึ่งจะ

^๑ บุญทัน ภูบาล. การใช้ชีวิตที่คนละครุ่นเข็ดเป็นต้นแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒. ปรินญาณินพนวิวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.๒๕๕๙.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, ม.ป.ป.

ช่วยทำให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุล ยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย สภาวะปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง ในจำนวนหลายเรื่องนั้นคือเรื่องขาดการเสริมสร้างจิตสาธารณะ^๓ จึงมีปัญหาระวาวเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนบ่อยครั้ง ในแง่ที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น แสดงออกในเชิงขู่สาวในสวนสาธารณะ แสดงออกในลักษณะของความรุนแรง ก่อความทะเลาะวิวาทในงานเทศกาลหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ขาดจิตสำนึกต่อระเบียบวินัยในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางที่สร้างสรรค์จนนำไปสู่มิติตัวอย่างทางสังคม โดยอาศัยร่มเงาของกระแสความคิดหลังสมัยใหม่ ที่มีปัจจัยทางความคิดที่ก่อตัวเป็นแรงปรารถนาภายใต้ภาวะสังคมทันสมัย (modernity) ให้เพิ่มเติมแนวคิดใหม่ ๆ จะได้ไม่ต้องจมอยู่กับจุดเล็ก ๆ หรือแนวคิดเดิม ๆ แม้จะเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดไปตามพลวัตและกระแสสังคมก็ตาม ทั้งนี้ล้วนเป็นการเสริมเติมช่วยในการพัฒนาไปสู่จุดที่สมบูรณ์นำไปสู่ความประเสริฐสุดในชีวิตได้เช่นกัน

เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก และวัยรุ่น แต่สิ่งที่สามารถป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี คือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับวัยรุ่น โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔^๔ ได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้คนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างเป็นองค์รวม คือ พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งการคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับการบริการพื้นฐานทางสังคมทุกด้านอย่างเหมาะสม ทั้งถึงและเป็นธรรม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสมศักดิ์ศรีรวมทั้งการพัฒนาความมั่นคงทางสังคม ทั้งครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป ความเจริญทางด้านวัตถุในยุคสมัยใหม่นี้ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงค่านิยมของคนในสังคมอย่างผันตลบล้างสังคมจึงให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทองอำนาจมากกว่าให้ความสำคัญด้านจิตใจ ความมีเดบอดเริ่มแผ่เข้าปกคลุมทุกพื้นที่ทางสังคม^๕ ปัญหามากมายต่างทยอยผุดขึ้นลูกกลมสลบทับซ้อนกันไป

ด้วยเหตุนี้วิธีการสร้างกระบวนการ ในการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขณะนี้จึงมีความเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจำต้องร่วมระดมช่วยกันเยียวยายานานใหญ่

^๓ ชีระพล อรุณะกสิกร และคณะ, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพร้อมด้วยกฎกระทรวงระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติและระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพฯ : วิทยาลัยน, ๒๕๔๖.

^๔ สมบูรณ์ สุขสำราญ, กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๓๐

^๕ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, ม.ป.ป.

ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้น เพื่อประโยชน์ที่จะเป็นแนวคิดต่อตนเอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นในแง่ของการจัดการศึกษาที่แท้จริงว่า ต้องจัดกระบวนการความคิด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านเรียนรู้จนตกผลึกความเห็นในการพัฒนาเชิงประจักษ์ร่วมกัน ดังนั้น เมื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้องแล้ว จะส่งผลถึงสังคมของกลุ่มเยาวชนจะได้รับการพัฒนาในเรื่องจิตสาธารณะนี้อยู่ถึง ๓ ประการ ได้แก่

๑. คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้ตั้งงมด้วยคุณธรรมต่างๆ มีจิตใจสูง ประณีต ให้มีเมตตา มีความรัก มีความเพียร มีความปรารถนาประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความกรุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีมัทวะ ความอ่อนโยน กตัญญู รู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่นเป็นต้น

๒. สมรรถภาพจิต คือ ความสามารถของจิต เช่น ความมีสติดี มีวิริยะ ความเพียรพยายามสู้งาน มีขันติความอดทนและทนทาน มีสติจิตใจแน่วแน่ มีสัจจะ มีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มีอธิษฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา มีความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน

๓. สุขภาพจิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนมีความสุข มีสมาธิสงบเยือกเย็นเป็นคนแจ่มใส ร่าเริง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ และเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันในการพัฒนาจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ในโอกาสต่อไป^๖

จากสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยการศึกษาข้อมูลมานั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและของรัฐบาลอีกด้วย การจะสร้างเยาวชนต้นแบบของจังหวัดชัยภูมิ ได้นำต้นแบบของบุคคลสำคัญในจังหวัดมาให้ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อยึดเป็นแนวทาง หรือปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนเอง เพื่อต้องการศึกษาวิเคราะห์ว่า ยุคหลังสมัยใหม่นี้ยังมีวิถีคิด วิถีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า หรือแนวทางอื่น ที่สามารถนำมาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในเขตจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความหลากหลายอย่างยั่งยืนได้ พร้อมการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นต่อเยาวชนในบทบาทของการสร้างความดีของกลุ่ม โดยมีกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ในการขับเคลื่อนเครือข่ายจิตสาธารณะ ให้เป็นการสร้างแผนที่ความคิดเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายที่ทำให้เกิดความสุขมวลรวมแก่ชาวชัยภูมิอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘

๑.๒.๓ กระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรหลังนวยุค เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ทางด้านจิตสาธารณะ

๑.๓.๓ เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรหลังนวยุค (ยุคใหม่)

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะศึกษาเฉพาะเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดเรื่อง “จิตสาธารณะตามกระบวนการศรหลังนวยุค” อธิบายการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาเฉพาะจิตสาธารณะตามกระบวนการศรหลังนวยุค ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเด็น คือ

- ๑) แนวคิดเรื่องจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา
- ๒) แนวคิดเรื่องจิตสาธารณะตามกระบวนการศรหลังนวยุค
- ๓) การเสริมสร้างจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา
- ๔) การเสริมสร้างจิตสาธารณะตามกระบวนการศรหลังนวยุค

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องนี้ ได้แก่ สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ภายใน ๑๖ อำเภอของจังหวัดชัยภูมิเท่านั้น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) กลุ่มตัวอย่างของประชากร ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ทั้งสิ้น จำนวน ๓๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรหลังนวยุค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยเกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง

จิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน ๒๐ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยเกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน ๑๕ คน

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

จิตสาธารณะ หมายถึง การกระทำที่มุ่งหวังให้คนอื่นพ้นจากความทุกข์โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ทักษะชีวิต หมายถึง การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสภาพสังคมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ และพฤติกรรมของบุคคลในการแสดงออกทั้งต่อหน้าและลับหลังของเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาหาความรู้โดยอายุตั้งแต่อายุ ๑๒ ปีขึ้นไปจนถึง ๒๕ ปีจังหวัดชัยภูมิ

สรช. หมายถึง การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

กระบวนการค้นหาล้างนวล หมายถึง การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นโดยการลงมือช่วยเหลืออย่างสมัครใจของเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ เพื่อทราบถึงแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.

๑.๖.๒ เพื่อทราบและเข้าถึงการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑.๖.๓ ทำให้เกิดการสร้างกระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการค้นหาล้างนวล และทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามสมัชชา

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค” ที่กล่าวถึงแนวคิดจิตสาธารณะ อันเป็นแนวคิดจิตอาสาที่แสดงถึงการช่วยผู้อื่นให้คลายจากความทุกข์ พร้อมสร้างกระบวนการของแนวคิดจิตสาธารณะในด้านการให้ความรู้เด็กและเยาวชน ด้วยทักษะการใช้จิตสาธารณะในชีวิตประจำวัน ความสำคัญของการดำเนินชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎี ในประเด็นต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตอาสาและจิตสาธารณะ
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะแบบสากล
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะทางสังคม (Social Capital)
- ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะในพุทธศาสนา
- ๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการใช้จิตสาธารณะในชีวิตประจำวัน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตอาสาและจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องสำคัญสำหรับสังคมไทย และเป็นวาทกรรมที่วาดด้วยเรื่องประชาสังคมภายในกระแสโลกาภิวัตน์ใน ๒ ช่วงศตวรรษที่ผ่านมา หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นนโยบายในการบริหารองค์กร หรือประเทศชาติก็ว่าได้ จึงได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมไทยก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านคุณประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการเติบโตทางด้านวัตถุ การเจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด ก่อให้เกิดอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยม วัตถุนิยม เกิดวิถีคิดแบบตัวใครตัวมันขาดจิตสำนึกสาธารณะ^๑ โดยเฉพาะเยาวชนวัยหนุ่มสาวที่ก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทางการใช้ชีวิต และการดำเนินชีวิต และทางด้านร่างกาย ความคิดจิตใจ และสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทำให้เยาวชนมีความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง ต้องการอิสระทรงอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมในอนาคต การปลูกฝังเยาวชนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมเป็นการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจ โดยกระบวนการของจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการปลูกจิตสำนึกให้รู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือกันในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และใช้เป็นหลักการในการดำเนินชีวิตช่วยเสริมสร้างให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาติ ในยุคสังคมหลักรฐานความรู้จะ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒, หน้า ๕๖-๕๗.

มุ่งเน้นไปสู่เรื่องของการใส่ใจ และการแบ่งปัน คือ การที่คนเรามีค่านิยมในเรื่องจิตสาธารณะก็จะทำให้เกิดความใส่ใจและห่วงใยกันและกันในขณะที่เดียวกันเราก็นำเอาความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีออกไปเผยแพร่และแบ่งปันกันซึ่งทั้งหมดคือหัวใจหลักของการพัฒนาทุนมนุษย์

กลไกที่ทำให้เกิดการพัฒนาคน หรือพัฒนามนุษย์ คือ การกล่าวถึงจิตสาธารณะให้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีความตื่นตัวอย่างมาก และถือเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ซึ่งช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศจึงมีการนำเรื่องคุณธรรมเป็นหลักในการขับเคลื่อนและส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมความเป็นผู้มีจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นโดยปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงเรื่องนี้เพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันครอบครัวอบอุ่นชุมชนเข้มแข็งเศรษฐกิจมีคุณภาพหรือสภาพและเป็นธรรมการปลูกฝังจิตสาธารณะจึงเป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบัน

ความหมายของจิตสาธารณะ ความหมายของคำว่าจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็นคำบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่หลากหลายแต่มีความหมายเดียวกัน เช่นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยกันดูแลรักษาสาธารณะสมบัติการมีความรับผิดชอบเป็นต้น จึงมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายดังต่อไปนี้ว่าความหมายจิตสาธารณะ คือ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ^๒ ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัวมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง^๓ และสังคมในชุมชนของตนในการปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน คือ การปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือการเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชนเพื่อสาธารณูปโภคในชุมชน การให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน^๔ ซึ่งเป็นคุณธรรมหรือข้อเรียกร้องสำหรับส่วนรวมในสภาพการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุข ความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง พร้องความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไป แก้ววิกฤตการณ์โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับคนในสังคม และให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมไว้ว่า คือ การใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติซึ่งมีนัยสองประการ ได้แก่

๑) การรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ

^๒ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, วารสารวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ๒๕๔๒, หน้า, ๑๔.

^๓ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, จอมปราชญ์นักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: ซีเอสเอ็มเดีย ๒๕๔๓ หน้า, ๑๗.

^๔ บุญสม ธรรมชาติศิริพจน์ “จิตสำนึก” วารสารวิชาการสภาอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ ๒๕๔๒ : ๗๑ - ๗๓

ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

๒) การเคารพสิทธิการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้ เช่นเดียวกันจะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของตัวเอง และไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ สาธารณสมบัติของผู้อื่น^๕ และกระบวนการคิดและลักษณะของบุคคล ที่มีการปฏิบัติโดยมี กระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะมีความรักและรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะ ต้องการที่จะทำ ประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ^๖ ด้วยการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของ ส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่ แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้

๑. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมใน วิสัยที่ตนสามารถทำได้

๒. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครอง ของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นการ กระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมี คุณธรรมจริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติการมีจิตที่คิด สร้างสรรค์เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^๗ คิดในทางที่ดีไม่ทำลายเบียดเบียน บุคคล สังคม วัฒนธรรมประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดีการ ลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อให้สังคมโดยส่วนรวมมีความสุข

ดังนั้น จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่รู้จักดูแลเอาใจใส่กระทำการอันเป็นประโยชน์ แก่ส่วนรวม มีความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะและมีส่วนร่วมในการอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

ความหมายและความสำคัญของจิตสาธารณะ จิตสาธารณะเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็น การกระทำที่แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ และเป็นกรกระทำที่มนุษย์พึงกระทำต่อกันและมีอยู่ใน จิตใจ คำว่าจิตสาธารณะ เป็นคำที่มีการอธิบายมาจากคำว่าจิตสำนึกที่มีต่อสาธารณะ จึงมีคำจำกัดความ ไว้หลากหลาย คือ

จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมอุทิศตนทำงาน เพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือในการช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม อุทิศตนในการทำงาน มี น้ำใจ มีการแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น หรืออีกความหมายคือ คำว่าจิตอาสา โดยมีความสอดคล้องกับ คำว่าจิตสาธารณะ

^๕ ชายโพธิ์สิตา และคณะ, จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: แนวคิดทางสังคมและนโยบายเชิงนโยบาย วารสาร ราชบัณฑิตยสภา ๒๕๕๐, หน้า ๑๔ – ๑๕.

^๖ วิรัตน์ คำศรีจันทร์, ปฏิบัติการสังคม ผ่านวิสัยทัศน์พลังเครือข่ายผู้นำและสื่อมวลชนพลังความรู้ จากการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิวอิงจำกัด ๒๕๕๔, หน้า ๖.

^๗ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ, กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี พริน ๒๕๕๒, หน้า ๑๗.

จิตอาสา (Voluntary Mind) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตอาสา (Voluntary Mind) ไว้ว่า จิต คำแรกนั้นเป็น คำนาม หมายถึงใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก ส่วนคำว่า อาสา เป็นคำกริยา แปลว่า เสนอตัวเข้ารับทำ^๘ หรืออาจกล่าวได้ว่า “จิตอาสา” คือ จิตที่พร้อมจะสละแรงกาย ความสามารถ สติปัญญา รวมทั้งเวลาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นในสังคม เป็นจิตที่เป็นสุขเมื่อได้ทำความดี ไม่นิ่งดูตายเมื่อพบเห็นผู้ประสบกับความทุกข์ยาก^๙ จึงส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่อยากช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยแนวคิดของการทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เมื่อพูดถึงการทำความดี การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ ในยุคนี้ถือว่าควรสนับสนุนอย่างยิ่งในสถานะที่สังคมขาดแคลนน้ำใจ หลายหน่วยงานและองค์กรการต่างๆ ได้พยายามตื่นตัว เรียกร้องให้ผู้คนเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และมุ่งเน้นไปที่จุดตั้งต้นคือ การเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กและเยาวชน โดยหวังว่าสิ่งที่บ่มเพาะตั้งแต่วัยเยาว์เหล่านั้นจะทำให้บ้านเมืองของเราในอนาคตกลายเป็นสังคมที่ไม่แล้งน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น

คำว่า "จิตอาสา" หลายคนอาจจะได้ยินมานานแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจอย่างทอ้งแท้ จึงต้องการนำเสนอและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านอีกครั้ง พร้อมทั้งเชิญชวนเยาวชนไปร่วมพลัง "จิตอาสา" ในวันว่างช่วงปิดเทอมให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์อีกด้วย หากกล่าวอีกว่าจิตอาสาคือผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ เงิน ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมีแม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวม อีกทั้งยังช่วยลด "อัตรตา" หรือความเป็นตัวตน ของตัวเองลดลง

ความหมายของคำว่า "อาสาสมัคร" ซึ่งเป็นงานที่เกิดจากผู้ที่มีจิตอาสา ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างกับสังคมส่วนรวม เป็นผู้ที่เอื้อเพื่อ เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมให้เกิดประโยชน์และความสุขมากขึ้น^{๑๐} ผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครก็ต้องมีจิตอาสาควบคู่กันไป และสามารถทำได้โดยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะที่วัย การศึกษา เพศ อาชีพ ฐานะ หรือข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น แต่ขอให้มีความจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมเป็นฐานยึดเหนี่ยว

จากความหมายของคำว่าจิตอาสา และการพัฒนามาถึงแนวคิดจิตสาธารณะ ความหมายของ "จิตสาธารณะ" เป็นความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จัก การเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจร่วมมือในการทำประโยชน์ เพื่อสังคมและส่วนรวม กิจกรรมดังกล่าว จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม การช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต เป็นการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับสังคมอย่างได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ ด้วยการ

^๘ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับออนไลน์. เว็บไซต์ราชบัณฑิตยสถาน. <http://rirs.m.royin.go.th/new-search/word-b-search.asp>

^๙ พระไพศาล วิสาโล, *เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน*, (กรุงเทพมหานคร : เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๑๐} เยาวชนสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์, <https://www.thaihealth.or.th/Content/๒๓๕๘๒>, สืบค้นวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

พัฒนาการการการมีจิตอาสา แล้วฝึกฝนเพื่อให้เข้าถึงความเป็นผู้มีจิตสาธารณะเพื่อเป็นผู้ให้ด้วยหัวใจที่แท้จริงในการเสียสละตนเองทำความดีเพื่อความดี ให้เกิดในสังคมต่อไป

ความหมายของจิตสาธารณะ ตามความหมายคำว่า “จิต” มีความหมายว่า ใจ, ความรู้สึกนึกคิด^{๑๑} สาธารณ (สา-ทา-ระ-ณะ) หรือ สาธารณะ มีความหมายว่า ทั่วไป, เป็นของกลางสำหรับส่วนรวม^{๑๒} เพราะฉะนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบอบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ “จิตสาธารณะ” หมายถึง “ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนรวม” หรือพูดและฟังได้ง่าย ๆ ว่า “การตระหนักรู้ และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมร่วมกัน การตระหนักรู้ตน ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นสังคมเดียวกัน เป็นการแสดงออกเพื่อสังคมส่วนรวม การบริการชุมชน การทำประโยชน์เพื่อสังคม ถ้าเป็นวัตถุหรือสิ่งของทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้”

แนวคิดจิตสาธารณะ จึงเปรียบได้กับความรู้สึกนึกคิดถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะร่วมกัน การใช้สิทธิและหน้าที่ที่จะดูแล รวมทั้งการบำรุงรักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมร่วมกันเช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยไม่ทิ้งขยะลงที่พื้นทั่วไป ตลอดจนช่วยเหลือดูแลผู้ตกทุกข์ได้ยาก อันเป็นการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสตามสมควร แต่ต้องไม่ทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน และการช่วยเหลือต้องไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง อันเป็นประโยชน์ของส่วนรวม

แนวคิดจิตสาธารณะที่แสดงถึงจิตสำนึกของคน มี ๒ ลักษณะคือ จิตสำนึกภายใน และจิตสำนึกภายนอก

๑. จิตสำนึกภายใน เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากเลือดเนื้อเชื้อไขของพ่อแม่และบรรพบุรุษ เป็นจิตสำนึกที่อยากทำด้วยจิตใจของตนเอง ไม่มีใครมาบงการให้ทำนั่นทำนี่ หน่วยงานหรือองค์กรใด มีคนในลักษณะดังกล่าวมาร่วมงาน จะทำให้หน่วยงานและองค์กรนั้น มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง เพราะได้รับความร่วมมือด้วยดี

๒. จิตสำนึกภายนอก คือการกระทำโดยมีคนอื่นบอกให้ทำ บังคับให้ทำ ทำตามแนวทางที่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติ การทำในลักษณะดังกล่าว จะขาดความร่วมมือในกิจกรรมนั้น ๆ เพราะเป็นการปฏิบัติตามแนวทาง ถ้าไม่ทำจะได้รับการลงโทษ การว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งคนที่มีจิตสำนึกที่มีมาจากภายใน จะไม่เกิดความประทับใจ หน่วยงานหรือองค์กรใดมีบุคคลลักษณะดังกล่าวทำงาน มักจะก่อปัญหาในหน่วยงานและองค์กร กิจกรรมต่าง ๆ ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ หากเราลองมองย้อนกลับไปดูว่า ถ้าผู้คนขาดการมี จิตสำนึก หรือ จิตสาธารณะที่ดี สังคมส่วนรวมจะประสบปัญหาอย่างไร จากการศึกษาผลกระทบที่นักวิชาการ ร่วมศึกษามา และ

^{๑๑} พจนานุกรมไทยฉบับของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔ ปรับปรุง-เพิ่มเติมใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๗ หน้า ๒๖๑.

^{๑๒} พจนานุกรมไทยฉบับของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔ ปรับปรุง-เพิ่มเติมใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๗ หน้า ๙๖๘.

จากการศึกษาจากตำราต่าง ๆ น่าจะมีผลกระทบทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ระดับชาติ ตลอดจนจนถึงระดับโลก^{๑๓}

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง จิตสำนึกของคนในระดับครอบครัว ครอบครัวไทยในปัจจุบัน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากพ่อแม่แล้ว ในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีลูก ๒-๓ คนเท่านั้น เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกที่มีมากมายได้ ลูกที่ไม่มาก พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูได้ค่อนข้างจะดีและมีคุณภาพ นอกจากให้การศึกษาในสถาบันการศึกษาแล้ว พ่อแม่ ยังช่วยกันอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับลูก ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครอบครัวจะมีแต่ความสุขและความอบอุ่น ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในกรณีที่ครอบครัวขาดผู้นำที่ดี พ่อแม่แยกทางกัน ลูก ๆ ขาดความอบอุ่น พึ่งพ่อแม่ไม่ได้ กลับต้องไปพึ่งพาเพื่อน ๆ เด็กและเยาวชน ต่างคนก็ต่างไปพึ่งยาเสพติดแทน ครอบครัวเริ่มอ่อนแอ สั่นคลอน นับว่าเป็นผลกระทบกับสังคมส่วนรวมในอนาคต เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด ถ้าครอบครัวมีปัญหา ก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมภายนอกในเรื่อง จิตสาธารณะ อย่างแน่นอน

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง จิตสำนึกของคนในระดับชุมชน ถ้าคนในชุมชนขาดจิตสำนึก ขาดจิตสาธารณะ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครสนใจใคร ชุมชนเริ่มอ่อนแอ ยิ่งนานไป ก็มีแต่เสื่อมทรุดลง เพราะชุมชนขาดการพัฒนา ขาดศูนย์รวมทางจิตใจ ขาดผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง สมาชิกขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากการ เห็นแก่ตัว ไม่ยอมเสียสละ กลัวเสียทรัพย์ รวมทั้งต้องเสียเวลา ที่ต้องมาช่วยเหลือชุมชน เมื่อชุมชนขาดการพัฒนา อาชญากรรมในชุมชนย่อมเกิดขึ้น อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการล่มสลายในอนาคต

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง จิตสำนึกของคนในระดับชาติ ย่อมรับผลจากครอบครัว จากชุมชน ถ้าครอบครัวและชุมชนขาด จิตสาธารณะ ที่ดี ขาดความความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศทุกด้าน ผู้นำประเทศแก้ปัญหาไม่ได้เพราะ บุคลากรในประเทศขาดการเสียสละ มีการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง เหมือนปลวกที่คอยแทะกินเนื้อไม้ ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ไม่สามารถต่อสู้กับชาติอื่นที่อยู่ข้างเคียงได้ เพราะขาดพลังและความร่วมมือของคนในสังคม แม้ว่าผู้นำประเทศ จะนำมาตราการใด ๆ ออกมาใช้ ประชาชนก็จะขัดขวาง ไม่ให้ความร่วมมือ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและกลุ่มของตน การทุจริตคอร์รัปชั่นจึงเกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือ การล่มสลายของชาติ

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง จิตสำนึกของคนในระดับโลก ซึ่งเป็นระดับที่ได้รับผลกระทบในวงกว้าง ถ้าบุคคลในระดับประเทศขาด จิตสำนึกสาธารณะ ต่างประเทศ ต่างอยู่ หวังแต่เอารัดเอาเปรียบกับประเทศอื่น โดยไม่มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือ โดยเฉพาะ ประเทศที่ด้อยโอกาส การพัฒนามีน้อย หวังแต่จะกอบโกยผลประโยชน์เข้าภายในประเทศของตนเอง ขาดความช่วยเหลือมิตรประเทศที่เคียงข้าง หวังให้ประเทศของตนเองอยู่รอดปลอดภัยเท่านั้น ประเทศที่ถูกเอาเปรียบ

^{๑๓} ว่าที่ร.ต.ดร.สมโชคเฉตระการ, เด็กและเยาวชนกับจิตสาธารณะ (Public Mind), สืบค้นวันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓

เกิดความไม่พอใจ หวังที่จะแก้แค้น ขาดการไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่แต่ละประเทศมีการสะสมอาวุธ ยุทโธปกรณ์ เพื่อปกป้องประเทศของตนเอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มักมีแนวโน้มในการใช้กำลังและความรุนแรง เพื่อแสดงแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง การสร้างจิตสำนึกของคน ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก จากบุคคลต่าง ๆ เช่น พ่อแม่ที่อยู่ที่บ้าน ผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น ในหน่วยงานหรือองค์กร พระสงฆ์องค์เจ้าที่วัด และครูในสถานศึกษา บุคคลเหล่านั้นจะเพิ่มบทบาทที่สำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กและเยาวชน

แนวคิดจิตสาธารณะในด้านการให้ความรู้เด็กและเยาวชน

แนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวถึง เด็กและเยาวชน ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จะเป็นการช่วยเหลือและไม่สร้างความเดือดร้อน ความเสียหายกับผู้อื่นหรือสังคมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

๑. รับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเชื่อฟังพ่อแม่ การช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมกับพ่อแม่พี่น้อง รวมทั้งญาติ ๆ ไม่ทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ

๒. รับผิดชอบต่อตนเอง โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ไม่ทำร้ายตัวเองไม่เสพยาเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ อันเป็นเหตุให้เสียสุขภาพ มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน การดูแลรักษาความสะอาด การทิ้งเศษขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ ไม่ขีดเขียนข้อความใด ๆ ที่โต๊ะ เก้าอี้ และผนังของอาคาร ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน มีความรับผิดชอบต่อครู เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู

๓. รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่นการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ไม่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น เคารพสิทธิและให้เกียรติซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการสร้างความรักและความสุขกับสังคมส่วนรวม

๔. รับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมือง ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับชุมชนและสังคม

๕. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านการเมือง การมีความกระตือรือร้น ในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการเมือง การทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับของหน่วยงานและองค์กร ประกอบกับต้องช่วยกันสอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อให้เกิด ความโปร่งใส ตรวจสอบความยุติธรรม ในการสรรหาคนดีเข้าสู่ระบบการปกครองประชาธิปไตย สร้างความเป็นธรรมให้บังเกิดขึ้นในสังคมและประเทศชาติ ด้วยจิตสำนึกสาธารณะ

เด็กและเยาวชน ร่วมสร้างความรุ่งเรืองให้กับสังคมและสาธารณะ คือ การสร้างจิตใจและจิตสำนึกให้เป็น จิตสาธารณะนั่นคือเด็กและเยาวชน ต้องมีความรับผิดชอบในตนเอง และต้องเป็นความรับผิดชอบต่อหรือ จิตสำนึกที่มาจากภายใน แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับจิตสาธารณะ จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นคำว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จึงเป็นความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้าง จิตสาธารณะ เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเข้ามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่ คนที่อ่อนเปลี้ยเสียแรง และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว

นอกจากเด็กและเยาวชน จะมีความพร้อมในการสร้างความตระหนักและความสำนึกในใจของตนเองแล้ว แนวทางที่สำคัญในการสร้าง จิตสาธารณะ ยังมีอีกหลายประการที่เด็กและเยาวชนต้องตระหนัก คือ

๑. การเพิ่มคุณค่าการมีวินัยในตนเอง นั่นคือความตระหนักถึงการมีส่วนร่วม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เด็กและเยาวชนทุกคน ต้องศึกษาสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ

๒. สิ่งแวดล้อมคือชีวิต เด็กและเยาวชนต้องตระหนักอยู่เสมอว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวมดี ก็จะมีผลดีกลับคืนมาซึ่งผู้คนในผืนโลกใบนี้ ได้พบแต่ความสุข อากาศที่ดีและสดชื่น

๓. ขจัดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม เด็กและเยาวชนทุกคนต้องช่วยผู้ใหญ่ ในการกำหนดแผนการดูแลและแก้ไข จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในอันที่จะเป็นเหตุทำให้โลกร้อนเช่น การใช้พลังงาน โรงงานอุตสาหกรรม การทำลายป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร การขจัดสิ่งที่จะก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ บ้านทุกหลังต้องสร้างบ่อพักน้ำทิ้ง บ่อดักไขมัน ก่อนปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

๔. หลักธรรมช่วยในการดำเนินชีวิต สังคมเป็นสุข เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของทุกศาสนา ซึ่งในแต่ละศาสนา ล้วนแต่สอนให้คนเป็นคนดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้ ย่อมจะทำให้สังคมเป็นสุข ดูแลตนเอง บังคับจิตใจ ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดูแลบ้านเมืองแทนผู้ใหญ่ในปัจจุบัน ถ้ายึดมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสดาแต่ละศาสนา จะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแน่นอน

จิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น อันจะเป็นประโยชน์ ในทุกระดับ โดยเฉพาะ ถ้าพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่บุคคลในระดับครอบครัว ทั่วโลก ย่อมส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้นเป็นลำดับ และที่สำคัญที่สุด การสร้างและปลูกฝังจิตสำนึก ที่ดีนั้น ต้องสร้างกับ เด็กและเยาวชน เป็นพื้นฐาน เพราะเด็กสามารถรับรู้ในสิ่งที่ติงามจากพ่อแม่ที่บ้าน รับรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์องค์เจ้า ดูแลลูกหลานในระดับชุมชนและสังคม เมื่อถึงสถาบันการศึกษา ครูจะคอยอบรมสั่งสอน ทั้งด้านวิชาการ อบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการเสียสละ การให้ มากกว่า การรับ อย่างเดียว จะทำให้เด็กและเยาวชน พัฒนาจิตใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เตรียมเข้าสู่การพัฒนา จิตใจตนเองสู่ จิตสำนึกสาธารณะ

๒.๒.แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับ จิตสาธารณะแบบสากล

หากจะกล่าวถึงจิตสาธารณะสากล ก็หมายถึง จิตสาธารณะที่กล่าวถึงกระบวนการคิด และลักษณะของบุคคลที่มีการปฏิบัติโดย มีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรัก และมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของสาธารณะต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่า ที่จะรับจากสาธารณะ ถึงอย่างนั้นยังมีแนวคิดจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง กิจสมบัติสิ่งของสถานที่ที่ไม่ได้เป็นของปัจเจกบุคคลใด ๆ ทั้งยังอาจหมายถึง ความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกโสดหนึ่ง ซึ่งจิตสาธารณะมีความหมายในแง่ความเป็นพลเมืองผู้ตื่น รู้ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่เรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการ

ดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน^{๑๔} หรือกล่าวถึงจิตสำนึกที่ดีในสังคมซึ่งสังคมในที่นี้หมายถึงสังคมในชุมชนของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตนเอง คือ การประพฤติปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชนการช่วยเหลือชุมชนของตนเอง การให้ความร่วมมือการเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชนเพื่อสาธารณูปโภคในชุมชนและการให้ความเป็นมิตร เอื้อเฟื้อเพื่อเพื่อแม่และมิน้ำใจต่อกัน^{๑๕}

แนวคิดที่แสดงถึงการสร้างประโยชน์ในความหมายอีกอย่าง คือ “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึงการอุทิศตนเพื่อทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมการร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวมไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวมอุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวมมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันไม่เอาเปรียบผู้อื่นและทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนแบ่งเป็น ๔ พฤติกรรมคือ

- ๑การให้ โดยการช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นด้วยทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน
- ๒ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำและให้กำลังใจแสดงความเห็นใจผู้อื่น
- ๓การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์ สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

๔กันเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยการอุทิศการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมร่วมกันกับรักษาสมบัติส่วนรวมไม่ทำลายสมบัติส่วนรวม

จากความหมายและแนวคิดจิตสาธารณะที่กล่าวมาข้างต้น จึงมองเห็นได้ว่าความหมายของจิตสาธารณะ คือ การเคารพสิทธิของผู้อื่นไม่เอาัดเอาเปรียบคอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเพื่อแม่และสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน การทำความดีโดยไม่หวังผลประโยชน์ หรือการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจอย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นการกล่าวถึงจิตสาธารณะสากลทั่วไป

แนวคิดจิตอาสา หรือจิตสาธารณะมีความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมจิตอาสา (Volunteerism) มีบทบาทสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นกิจกรรมจิตอาสาช่วยประสานความรู้ความสามารถของคนหลากหลายมาทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแต่ละข้อ เช่น แพทย์และพยาบาลจิตอาสาช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ ๓ ครูอาจารย์จิตอาสาที่สอนหนังสือให้แก่ผู้ด้อยโอกาสช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ ๔ ประชาชนจิตอาสาสามารถช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้หลายข้อ กล่าวคือ การขุดลอกคูคลอง ทำความสะอาดแหล่งน้ำช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ ๖ กิจกรรมปลูกป่าสร้างฝายช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ ๑๓ และเป้าหมายที่ ๑๕ ที่สำคัญก็คือกิจกรรมจิตอาสาที่ทุกคนได้ร่วมมือร่วมใจกันทำจะสร้างความสามัคคีในสังคมนำสันติสุขมาสู่บ้านเมืองตาม

^{๑๔} ชัยวัฒน์ ธีรพันธุ์, บทสัมภาษณ์ Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย วารสารสื่อพลัง, ๗(๓) : ๒๑-๓๓

^{๑๕} บุญสม ธรรมศิริพจน์, “จิตสำนึก”, วารสารวิชาการสภาอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (ม.ป.ป.), ๔๓-๔๗.

เป้าหมายที่ ๑๖ กิจกรรมจิตอาสาสามารถนำสันติสุขมาสู่สังคมไทยได้ก็เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบของสังคหวัตถุ ๔ ประการ ดังนี้

๑. ทาน คือการให้ การแบ่งปัน การบริจาคเงินทองหรือสิ่งของไปสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา แม้ว่าไม่ได้ลงไปช่วยผู้ประสบภัยโดยตรงแต่การบริจาคสิ่งของไปช่วยพวกเขา ก็ถือว่าเป็นกิจกรรมจิตอาสาเหมือนกัน

๒. ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาไพเราะอ่อนหวานเพื่อปลุกปลอบใจผู้กำลังประสบภัยหรือต้องการความช่วยเหลือ รวมถึงการบริการสังคมด้วยวิทยาทาน เช่น เป็นครูอาสาสอนเด็ก เป็นอาสาสมัครจราจรช่วยบอกทาง แม้กระทั่งเขียนหนังสือหรือแจกเอกสารให้คำแนะนำก็เป็นกิจกรรมจิตอาสาทั้งสิ้น

๓. อัถถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมด้วยการใช้กำลังกายแบกหามช่วยจับช่วยทำ เช่น ขุดลอกคูคลอง กวาดถนน ปลูกต้นไม้ ขับรถหรือพายเรือรับส่ง ดังสุภาวชิตโบริภณที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่างนี้ดูตาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น” นอกจากนี้ การบำเพ็ญประโยชน์ยังรวมถึงการใช้กำลังสติปัญญาช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การเข้าร่วมประชุมสัมมนาระดมความคิด ตั้งศูนย์ฮอตไลน์รับให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ

๔. สมานัตตตา วางตนพอดี เสมอต้นเสมอปลาย ดังพุทธภาษิตที่ว่า “อตตานิ อุมมิ กตวา” แปลว่า “เปรียบเทียบตนเองกับคนอื่น” ในทำนองที่ว่า เรารักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด คนอื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น เพราะฉะนั้น เราต้องปฏิบัติต่อคนอื่นเหมือนกับที่เราต้องการให้เขาปฏิบัติต่อเรา ในภาษานิยายกำลังภายในก็ต้องพูดว่า มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข เวลาคนมีทุกข์ ถึงคราวจน คราวเจ็บ เราไปเยี่ยมให้กำลังใจหรือไปให้เขาเห็นหน้าก็ยังดี แม้แค่โทรศัพท์ไปถามสารทุกข์สุกดิบก็นับว่าเป็นสมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

คนไทยแต่โบราณใช้กิจกรรมจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังเช่นประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวเมืองไทยเคยได้ชื่อว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม เมื่อมีชาวต่างประเทศมาที่บ้านเรายิ้มต้อนรับด้วยอภัยยศไมตรีอันดี ดังคำกล่าวที่ว่า “อันวิสัยคนไทยแต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” ถ้าแขกผู้มาเยือนประสบความเดือดร้อน เราช่วยสงเคราะห์ให้ที่พักพิง เราจะเห็นได้ว่าตอนที่เกิดสึนามิในภาคใต้ของไทย ชาวต่างประเทศกลับไปชื่นชมคนไทยที่ช่วยเหลือพวกเขาในยามยาก

กิจกรรมจิตอาสาช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวมาเพราะมีประโยชน์สำคัญ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. สร้างความสุข กิจกรรมจิตอาสาให้ความสุขแก่ผู้ทำ ผู้มีจิตอาสา มักคิดถึงคนอื่นมากกว่าใส่ใจเรื่องตัวเอง การใส่ใจคนอื่นทำให้เราลืมความทุกข์ของตัวเอง ถ้าเราหมกมุ่นอยู่แต่กับปัญหาของตัวเอง เราจะมีความสุขมาก แต่ถ้าไปช่วยคนที่ทุกข์มากกว่า เราจะรู้สึกดีขึ้น มองที่สูง เราก็ต่ำ มองที่ต่ำ เราก็สูง เวลาคนมีปัญหาสุขภาพจิต จิตแพทย์แนะนำให้เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสุนัขหรือแมว ความห่วงใยสุนัขหรือแมวทำให้คนลืมห่วงตัวเอง สุขภาพจิตก็ดีขึ้น

มีงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดาทำไว้ด้วยการนำเงินไปแจกให้คนแปลกหน้าคนละ ๒๐ เหรียญในหลายประเทศทั่วโลก มีกติกากว่ากลุ่มที่หนึ่งให้นำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อ

ตัวเอง กลุ่มที่สองให้นำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อคนอื่น จากนั้นให้พวกเขาตอบคำถามว่าระหว่างใช้เงินเพื่อตัวเองกับใช้เงินเพื่อคนอื่นอย่างไรให้ความสุขมากกว่ากันผลปรากฏว่า คนส่วนใหญ่ทั่วโลกตอบว่าใช้เงินเพื่อตัวเองให้ความสุขน้อยกว่าใช้เงินซื้อของให้คนอื่น ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขาทดลองแจกเงิน ๒๐ เหรียญให้คน ๒ กลุ่ม โดยกำหนดให้กลุ่มแรกใช้เงินซื้อห่อของขวัญซึ่งข้างในมีขนมอร่อยไปกินเอง กลุ่มที่สองใช้เงินซื้อห่อของขวัญเพื่อแจกเด็กป่วยที่อยู่ในโรงพยาบาล งานวิจัยสรุปว่า กลุ่มคนที่ซื้อของขวัญให้ตนเองมีความสุขน้อยกว่ากลุ่มคนที่ซื้อของขวัญเพื่อแจกเด็กป่วยที่โรงพยาบาล งานวิจัยระบุว่า การที่คิดช่วยคนอื่นสร้างอารมณ์เชิงบวกที่ทำให้รู้สึกสุข เมื่อจ่ายเงินเพื่อผู้อื่น คนเรามีความสุขมากกว่าจ่ายเงินเพื่อตนเอง

ทำไมคนนับหมื่นคนจากทั่วโลกสามารถรวมตัวกันอยู่หน้าถ้ำหลวงที่จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ความช่วยเหลือทีมฟุตบอลหมูป่า ๑๓ คน ที่ติดอยู่ภายในถ้ำ คนทั่วโลกภาวนาเอาใจช่วยเด็กให้ออกมาอย่างปลอดภัย สถานีโทรทัศน์บีบีซีแพร่ภาพวาดเด็กๆ ที่นั่งกรรมฐานอยู่ในถ้ำ คนทั่วโลกดูบีบีซีแล้วรู้สึกเอ็นดูสงสารเด็กเหล่านี้ แม้กระทั่งนักดำน้ำในถ้ำฝีมือยอดเยี่ยมของโลกก็นั่งดูตายไม่ได้ ต้องอาสาช่วยเด็กด้วยความเต็มใจ

การช่วยทีมหมูป่า ๑๓ คน ถือว่าเป็นจิตอาสาระดับโลก ประเทศไทยจึงเป็นเวทีของการแสดงออกของจิตอาสานานาชาติ เรื่องจิตอาสาของไทยได้ขยายเครือข่ายไปทั่วโลกแล้ว นักดำน้ำในถ้ำทั่วโลกมาช่วยเด็กทีมหมูป่าเพราะสงสารเด็กและเมื่อช่วยแล้วก็รู้สึกสุขใจที่ได้ช่วยยกตัวอย่างนักดำน้ำคนหนึ่งชื่อว่า อิวาน คาราดซิก ชาวเดนมาร์ก เขาให้สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์เอบีซีว่าตอนที่นักดำน้ำพาเด็กดำน้ำรอดเดี่ยวระยะทาง ๓๐๐ เมตรมาโผล่ขึ้นจากน้ำเป็นจุดแรกนั้น เขาคนนี้เป็นคนแรกที่อยู่ในจุดนั้นเตรียมตัวพาเด็กส่งต่อไป เขาเห็นเด็กแล้วอดคิดไม่ได้ว่าเด็กตายหรือเปล่า เพราะสภาพเด็กนั่งมาก เขาใจคอไม่ดีเลย แต่พอสังเกตว่า “เด็กกระดุกกระดิกได้และหายใจได้ เขารู้สึกดีมาก” นี่คือการความสุขที่เกิดจากจิตอาสา

๒. ได้กลุ่มกัลยาณมิตร กิจกรรมจิตอาสาไม่ได้ทำคนเดียวเวลาทำงานอาสาสมัครมักทำเป็นหมู่คณะ มฆมาณพที่ทำกิจกรรมจิตอาสาแล้วไปเกิดเป็นพระอินทร์นั้นยังมีกลุ่มชายหนุ่มรวมทั้งหมด ๓๓ คน คนร่วมทำกิจกรรมจิตอาสา คนที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาเป็นคนที่มีความกตัญญูทวดเวทต่อบ้านเมือง แสดงออกด้วยสังคหวัตถุ ๔ ประการจึงมีมนุษย์สัมพันธ์ดีน่าคบหาสมาคม พวกจิตอาสาจึงเป็นคนใจดีที่ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน คนใจดีชอบคบคนใจดีกลายเป็นกลุ่มกัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ดังพุทธภาษิตที่ว่า “สมคณันฺ ตโป สุขो ความเพียรพยายามของผู้มีใจเดียวกันนำความสุขมาให้” ดังโคลงโลกนิติที่ว่า

ให้ท่านท่านจักให้	ตอบสนอง
นบท่านท่านจักปอง	นอบไหว้
รักท่านท่านควรครอง	ความรัก เรานา
สามสิ่งนี้เว้นไว้	แต่ผู้ทรชน

๓. สร้างตาข่ายนิรภัย (Safety Net) เมื่อประเทศไทยประสบภัยเศรษฐกิจตกต่ำในปี ๒๕๔๐ ค่าเงินบาทตกอย่างมาก หลายคนมีหนี้สินพันตัว บริษัทปิดกิจการจำนวนมาก ทางธนาคารโลกเป็นห่วงประเทศไทย ตอนแรกคาดว่าคนจะตกงานมากมายมหาศาล สังคมไทยจะ

เดือดร้อน แต่ปรากฏว่าสังคมไทยอยู่ได้ เพราะมีตาข่ายนิรภัย เวลานั้นการเล่นกายกรรมโหดจับมือกันไปมาบนที่สูงดูน่าหวาดเสียว แม้เกิดพลาดพลังตกลงมาพวกเขาก็ไม่ตาย เพราะมีตาข่ายรองรับอยู่ด้านล่าง นี่คือนิรภัย ในทำนองเดียวกัน เวลาสังคมประสบภัยน้ำท่วมหรือไฟไหม้ขึ้นมา ผู้ประสบภัยไม่อดตายเพราะมีกลุ่มเพื่อนบ้านมาช่วยดูแล กลุ่มจิตอาสาในรูปมูลนิธิต่างๆ ออกมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ ในช่วงประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ หลายคนอาสาออกมาช่วยกันด้วยการบริจาค แจกอาหารแก่คนตกงาน หรือแม้กระทั่งเจ้าของธุรกิจเคยทำบริษัทขายรถใหญ่ ต้องปิดกิจการเดิม และเปลี่ยนมาขายขนมปังให้คนงานที่ตกงานช่วยกันเป็นเซลล์ที่ขายขนมปังแทนขายรถ ในช่วงนั้น การทำนาทำไร่ในต่างจังหวัดกลายเป็นตาข่ายนิรภัยรองรับคนตกงานจากในเมือง นั่นคือเมื่อไม่มีงานทำในเมืองก็กลับไปทำนาต่างจังหวัด

จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมที่พลเมืองต้องมี หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นคุณธรรมของพลเมืองที่ดี เพราะช่วยส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากมีพลเมืองที่มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของหน้าที่พลเมืองที่ดี

การมีจิตสาธารณะเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในชุมชน^{๑๖} การที่บุคคลจะมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีปัจจัยหลักและเป็นความรู้สึกที่มีจิตสำนึกส่วนตัวได้จากทุกคนที่อยู่รอบข้างครอบครัวเพื่อน พร้อมกับเป็นความรู้สึกที่ได้ฝึกฝนมาตั้งแต่เด็ก ดังที่มีผู้ค้นพบว่าการดำเนินชีวิตจากการรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวนอกจากนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดู ประเพณี วัฒนธรรมจากท้องถิ่นที่อยู่อาศัยหรือภูมิภาคนาที่มีสภาพแวดล้อมพร้อมทั้งมีความเป็นจิตสาธารณะเกิดจากส่วนบุคคล^{๑๗} ในแต่ละพื้นที่มีกระบวนการทางสังคมที่แตกต่างกันย่อมมีผลต่อการรับรู้และการมีจิตสาธารณะของบุคคลที่แตกต่างกันในเขตที่มีความซับซ้อนของกระบวนการทางสังคมที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอาจจะมีการแข่งขันแก่งแย่งหรือมีการดำเนินชีวิตแบบเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อจิตสำนึกของบุคคลได้โดยไม่รู้ตัว

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะทางสังคม (Social Capital)

กล่าวถึงผลรวมของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม รวมถึงการรวมตัวของจิตอาสาเพื่อสร้างประโยชน์สุขต่อส่วนรวม ซึ่งหากนำมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ดังนั้น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวในชนบทเป็นกิจกรรมจิตอาสาที่ถือว่าเป็นทุนทางสังคมซึ่งช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคเกษตรกรรม ครูบาศรีวิชัยชักชวนอาสาสมัครมาช่วยสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ นี่คือนวัตกรรมของทุนทางสังคมอันเกิดจากจิตอาสา

^{๑๖} วิรัตน์ คำศรีจันทร์, ปฏิบัติการสังคม ผ่านวิถีสานพลังเครือข่ายผู้นำและสื่อมวลชนพลังความรู้จากการวิจัย, กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่งจำกัด ๒๕๔๔, หน้า ๙๙.

^{๑๗} ชูชัย สุภวงค์, ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ : ทศวรรษนักคิดในสังคมไทย, นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส).๒๕๓๙, หน้า ๒๙.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชวชิรญาณภรณ์ (สวัสด์) เจ้าอาวาสวัดไพชยนต์พลเสพย์ในสมัยนั้น ได้ชักชวนชาวบ้านให้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างถนนจากราชภุมรินทร์บูรณะไปพระประแดงโดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านได้บริจาคที่ดินเพื่อการนี้โดยที่ทางราชการไม่ต้องจ่ายค่าเวนคืนแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ชาวบ้านได้หลั่งไหลกันมาช่วยสร้างถนน ใครมีแรงช่วยแรง ใครมีเงินช่วยเงิน เมื่อถนนเสร็จแล้วทางราชการได้ตั้งชื่อถนนนั้นว่า ถนนพระราชวชิรญาณภรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๐ เราได้เห็นปรากฏการณ์จิตอาสาของคุณตุนบอดีส์แลมที่อาสาออกวิ่งเป็นระยะทาง ๒,๐๐๐ กิโลเมตร จากใต้สุดจนถึงเหนือสุดของประเทศไทย เขาสามารถระดมทุนนับพันล้านบาทเพื่อสนับสนุนโรงพยาบาล ๑๑ แห่ง นี่ก็คืออีกตัวอย่างหนึ่งของจิตอาสาที่เป็นทุนทางสังคมอาจกล่าวได้ว่าทุนทางสังคมทำให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เพราะกิจกรรมจิตอาสาช่วยสร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยังช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชน ทุกวันนี้คนกรุงเทพมหานครสร้างกำแพงสูงเป็นรั้วล้อมบ้าน บางทีก็ป้องกันโจรไม่ได้ โจรนำรถมาชนของ เพื่อนบ้านยังช่วยยกของให้โจรก็มีเพราะไม่รู้จักเจ้าของบ้านที่แท้จริง แต่ถ้าเราล้อมรั้วบ้านด้วยไมตรี มีจิตอาสาทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ แต่ละคนรู้จักกันตั้งแต่หัวบ้านยันท้ายบ้าน การทำเช่นนี้ย่อมสามารถป้องกันปัญหาโจรกรรมและอาชญากรรมในชุมชนได้อีกด้วย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ส่งพระบัณฑิตอาสา ๔๐ รูปไปช่วยพัฒนาชาวเขาเป็นประจำทุกปี พระบัณฑิตเหล่านี้ไปพักจำพรรษาอยู่ที่อาศรมบนดอยตามลำพัง พระสงฆ์จิตอาสาเหล่านี้ช่วยสอนหนังสือไทยแก่เด็กในโรงเรียนบนดอยพร้อมกับอบรมศีลธรรมแก่ชาวเขา ในฐานะอธิการบดีได้เดินทางไปเยี่ยมให้กำลังใจแก่พระบัณฑิตอาสาเกือบทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งทางการได้ประกาศตั้งอำเภอใหม่ชื่อว่า อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอนุญาตให้สร้างวัดได้ มหาวิทยาลัยจึงสนับสนุนการสร้างวัดใหม่ ๑ วัด ชื่อว่าวัดห้วยบง และในส่วนตัวได้ชักชวนผู้มีจิตอาสาขึ้นดอยไปช่วยกันสร้างอาคารหลังใหญ่ ๒ ชั้น จุคนได้ร้อยกว่าคน เป็นทั้งที่พักและห้องประชุมบนดอย ใช้เวลาระดมทุน ๓ ปี จึงแล้วเสร็จโดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณจากราชการ อาคารนี้ตั้งอยู่ที่วัดห้วยบง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานพระบัณฑิตอาสาบนที่สูง ทางวัดตั้งชื่ออาคารหลังนี้ว่า “อาคาร ๖๐ ปี พระพรหมบัณฑิต” นี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของกิจกรรมจิตอาสาที่เป็นทางสังคม

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา พระไพศาล วิสาโล ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกใส่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีใช้เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนและละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้อยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม^{๑๘}

^{๑๘}พระไพศาล วิสาโล, *วิถีสังคมไทยประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

ในขณะที่ ประเวส วะสี กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของและเมือง เป็นคุณค่า และจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร หรือสังคม ที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึก ทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค้เมื่อเกิดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดประชาสังคม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี

ในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น จิตสาธารณะ หมายถึง จิตที่เป็นกุศล ปราศจากอคติ และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรมดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี ศัพท์ที่ใช้กับคำว่า จิตสาธารณะ ได้คือคำว่า อตถจริยา หมายถึง ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นความประพฤติด้วยจิตที่ประกอบด้วยกุศล ประกอบด้วยคุณความดี ปราศจากอคติ เรียกว่า อกุศลมูล ซึ่งเป็นรากเหง้าของความดี พื้นฐาน ของการทำความดี มี ๓ ประการ คือ อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธ และอโมหะ ความไม่โง่เขลาเบาปัญญา เมื่อสามารถครองตนด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้ตัวเราไม่เดือดร้อน แล้วก็ยังไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นอีกทั้ง ด้วยความที่เป็นผู้มีจิตสาธารณะนั้น ยังจะสามารถพา เพ็ญประโยชน์ ได้สร้างบุญสร้างกุศล เป็นการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้อื่นได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พุทธจริยา ๓^{๑๙}

ความหมายของจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ จิตที่ประกอบด้วยกุศล ปราศจากอคติ มุ่งทำแต่กรรมดี เป็นไปเพื่อความเอื้อเฟื้อ เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อชนหมู่มาก เรียกได้ว่า จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นจิตสาธารณะ ที่ครอบคลุมทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุ คือ ภายนอก และในส่วนที่เป็นจิตใจ คือภายใน กล่าวคือการฝึกฝนขัดเกลากิเลสของตนด้วยการปฏิบัติ ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งคำสอนของพระพุทธองค์ มี ๒ ระดับ คือ

๑) ระดับศีลธรรม หรือระดับต่ำ เรียก โลกียธรรม แปลว่า ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก, สภาวะเนื่องในโลก, ยังเกี่ยวข้องกับโลก, เรื่องทางโลก, ธรรมตาโลก เป็นคา สอนให้ละเว้นความชั่ว และทำความดี โดยมีผลเป็นความสุขสงบทั้งของส่วนบุคคลและสังคม

๒) ระดับสูง เรียก โลกุตระธรรม แปลว่า ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก, สภาวะพ้นโลก หมายถึงภาวะที่หลุดพ้นแล้วจากโลกียะ ไม่เกี่ยวข้องกับกาม ตัณหา ทิฏฐิ อวิชชาอีกต่อไป ได้แก่ ธรรม ๙ ประการซึ่งเรียกว่า นวโลกุตระธรรม หรือ โลกุตระธรรม ๙ โลกุตระธรรม ๙ ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เป็นคำสอนที่ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ หรือดับทุกข์ของจิตใจในปัจจุบัน

พระพุทธองค์ทรงเป็นต้นแบบของบุคคลที่อุดมไปด้วยจิตสาธารณะ จากพุทธจริยาทั้ง ๓ ของพระองค์ ที่ทรงบำเพ็ญเป็นแบบอย่างให้กับพุทธศาสนิกชนได้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณ ของพระองค์ รวมไปถึงอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสครั้งเมื่อตอนจะส่งพระธรรมทูตสายแรกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า

^{๑๙}พระนรินทร์ คำเรื่อง, จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๒.

“จรด ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมปาย อตฺถายหิตาย สุขาย เทวมนสฺसानํ มา เกน ทว อคมิตถ เทเสถ ภิกขเว ธมฺมํ อาทิกุลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปรีโยสานกฺล ยานํ สาทถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปรีปฺถณฺณํ ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสถ”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธี”

ประเภทของจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึงจิตสาธารณะว่า การบำเพ็ญประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาคือศาสนาไม่เห็นแก่ตัว มุ่งทำลายความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นศัตรูของสันติภาพ โดยที่ผู้ปฏิบัติแล้ว พุทธศาสนาสอนเรื่องความไม่มีตัวตน และศีลธรรมนั้นไม่ใช่สิ่งอื่นใด นอกจากความรักผู้อื่นอันเป็นเนื้อหาของพุทธศาสนา และสิ่งที่ถูกต้อง (จิตสาธารณะ) คือ ทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์ แต่จะรับประโยชน์ฝ่ายเดียวไม่ถูก ต้องรับประโยชน์ทุกฝ่าย การกระทำนั้นจึงจะถูกต้อง^{๒๐}

จิตสาธารณะตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ได้แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑) ประโยชน์ตน (อัตตัตถะ) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทางจิตของตนให้สูงขึ้น ยิ่งขึ้นไป จนกระทั่งถอนกิเลสทั้งหลายออกจากสันดานได้ ก็เป็นผู้ปราศจากกิเลส

๒) ประโยชน์ผู้อื่น (ปรัตถะ) หมายถึง กิจการงานหรือสิ่งที่คนอื่นได้รับ

๓) ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (อุภยัตถะ) หมายถึง ประโยชน์สังคม หรือประโยชน์ของบุคคลที่ ๒ จากตัวเราขึ้นไป เรียกว่า สังคม

พระนรินทร คำเรื่อง แบ่งประเภทของจิตสาธารณะไว้ว่า โดยทั่วไป จิตสำนึกมีอยู่ ๓ ด้าน คือ^{๒๑}

๑) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทนเป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝัง และมีมานานตามสภาพสังคมไทย

๒) จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่นเป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว ซึ่งสร้างกันได้ไม่ยากนัก

๓) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่น ที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมีและขาดกันอยู่มากเพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทย สมควรที่จะรีบ

^{๒๐}พุทธทาสภิกขุ, **ขุมนุมเรื่องสั้นของพุทธทาส**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์ธรรมทาน แผนกมูลนิธิ, ๒๕๑๑), หน้า ๖๓.

^{๒๑}พระนรินทร คำเรื่อง, **จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท**, หน้า ๑๑๒.

พัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

ในพระพุทธศาสนาเถรวาทสามารถแบ่งจิตสาธารณะได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) แบ่งตามประเภทของธรรม คือ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทพระพุทธเจ้าเมื่อทรงตรัสรู้และทรงแสดงธรรมแก่โลกแล้ว เชื่อว่าทรงสมบูรณ์ด้วยพระคุณ ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ และการที่พระองค์ทรงช่วยโลกด้วยความกรุณานั้นก็โดยมีเป้าหมายหลัก ๓ ประการ คือ

๑) อุตถายะ เพื่อประโยชน์ พระธรรมที่ทรงแสดงจึงแบ่งออกเป็นประโยชน์ ๓ ระดับ คือ

๑) ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน อันอาจอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่คนทั้งหลายตามสมควรแก่ฐานะ หน้าที่ อาชีพของเขาเหล่านั้น ๒) สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ในกาลภายหน้า โดยเน้นไปที่ความสุขกายและสบายใจ เป็นหลัก ประโยชน์ระดับนี้สามารถติดตามคนไปได้ในภพชาติต่าง ๆ ๓) ปรมัตถะ ประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งเป็นเป้าหมายของพระพุทธศาสนา ได้แก่ มรรค ผล นิพพาน ซึ่งคนสามารถสัมผัสได้ทั้งในโลกนี้ และในโลกต่อไป

๒) ทิตถายะ เพื่อเกื้อกูล พระธรรมนั้นมีลักษณะเกื้อกูลตามสภาพ แต่ธรรมะข้อใดจะเกื้อกูลแก่ใครนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องวิเคราะห์กันเป็นราย ๆ ไป เหมือนยาซึ่งตามปกติแล้วมีประโยชน์ในการรักษาโรค แต่การจะให้ยาอะไรจึงจะเกื้อกูลแก่คนไข้เป็นเรื่องของหมอที่จะต้องพิจารณาเป็นเฉพาะกรณี

๓) สุขายะ เพื่อความสุข ธรรมที่เป็นประโยชน์อันมีลักษณะเกื้อกูลนั้น จะต้องออกผลมาในรูปของความสุขขั้นต่าง ๆ เป็นสำคัญ พระธรรมที่ทรงสั่งสอนจึงอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแก่องค์ธรรมนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้าทรงมีหลักในการแสดงธรรม หรืออาการพฤติกรรมการสอน) ในการสอนธรรม ๓ ประการ คือ

๑) ทรงสั่งสอนเพื่อให้ผู้ฟัง (ผู้เรียน) รู้ยิ่ง เห็นจริง ในสิ่งที่เขาควรรู้ควรเห็น คือ ใครมีพื้นฐานทางสติปัญญาความสามารถ และความจำเป็นที่จะรู้เรื่องอะไร พระองค์ก็จะทรงแสดงในเรื่องนั้นแก่เขา (ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ)

๒) ทรงแสดงมีเหตุผล ที่ผู้ฟังเมื่อพิจารณาตามไป กำหนดคิดตามไป จะเกิดความเห็นจริงตามนั้นได้

๓) ทรงแสดงธรรมเป็นอัสจรรย คือ ใครก็ตามเมื่อปฏิบัติตามที่ทรงแสดงไว้ ผลจะเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้นตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักคำสอนสำหรับพัฒนาบุคคลให้บรรลุจุดหมายสูงสุดแห่งชีวิตบนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ได้กำหนดข้อปฏิบัติในการฝึกฝนอบรมตนด้วยการให้ละความชั่ว ประพฤติแต่ความดี ทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาตนนั้น ต้องเริ่มต้นด้วยมีศรัทธา คือมีความเชื่อที่ถูกต้องในหลักเหตุและผล โดยอาศัยปัญญาเข้าไปกำกับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ เมื่อบุคคลได้รับการฝึกฝนจนถึงขั้นที่จิตหลุดพ้นจากกิเลส และความทุกข์แล้ว ยังสามารถที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ด้วยจิตที่มาจากเมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดี อยากรให้คนในโลกนี้ประสบประโยชน์และความสุข

โดยทั่วกันความกรุณา คือความสงสาร คิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ความเดือดร้อน ซึ่งเป็นสภาพจิตที่เกิด ต่อเนื่องจากความเมตตา จะนำไปสู่การมีจิตสาธารณะได้อย่างแท้จริง

๒) แบ่งตามประเภทของบุคคล คือ บุคคลผู้มีจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท บุคคลผู้มีจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็ได้ยกตัวอย่างประวัติของบุคคลที่บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งแต่ละท่านก็ได้มีการบำเพ็ญประโยชน์ที่แตกต่างกันออกไป คือ

- ๑) ท้าวอมรินทร์เทวาริราช
- ๒) พระทัฬหฬลบุตร เอตทัคคะด้านจัดเสนาสนะ
- ๓) นางวิสาขา เอตทัคคะในฝ่ายผู้เป็นทายิกา
- ๔) อนาถปิณฑิกเศรษฐี เอตทัคคะในฝ่ายผู้เป็นทายก
- ๕) พระเจ้าอโศกมหาราช
- ๖) ครูบาศรีวิชัย

ท่านทั้งหลายข้างต้นต่างก็ได้รับการฝึกฝน และศึกษาตามหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงวางแบบแผนไว้ให้ จนได้บรรลุคุณธรรมอันพิเศษในแต่ละระดับต่าง ๆ กัน กล่าวคือเป็นการพัฒนา จิตใจที่สามารถปลดปล่อยกิเลสให้หมดไปต่างกัน และยังสามารถบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับ ผู้อื่นด้วยการสอนให้ผู้อื่นได้เห็นและได้ปฏิบัติตามในอริยสัจธรรม คือ ธรรมอันประเสริฐ เป็นหนทางแห่งการหลุดพ้นจากความทุกข์ ด้วยจิตที่มาจากความเมตตา คือความรัก ความปรารถนา อยากให้ผู้อื่นมีความสุข และความกรุณา ความสงสารคิดช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เป็นบุคคลผู้มีจิตสาธารณะอย่างแท้จริง

ความหมายของจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา

จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาว่าพระพุทธศาสนาแบ่งจิตใจของมนุษย์ไว้เป็น ๔ ระดับ โดยอธิบายว่า จิตมีอาการปรากฏทางอารมณ์ได้ถึง ๘๘ ชนิด หรือปรากฏได้ถึง ๑๒๐ ชนิด โดยละเอียดพิสดาร คือ^{๒๒}

- ๑) กามาวจรจิต มีการแสดงออกทางอารมณ์ ๕๔ ดวงจิต
- ๒) รูปาวจรจิต มีการแสดงออกทางอารมณ์ ๑๕ ดวงจิต
- ๓) อรูปาวจรจิต มีการแสดงออกทางอารมณ์ ๑๒ ดวงจิต
- ๔) โลกุตตรจิต มีการแสดงออกทางอารมณ์ ๘ จิต

การที่พุทธศาสนาจำแนกจิตเป็นหลายระดับและหลายประเภท เพราะจิตมีสิ่งยึดเหนี่ยวประกอบที่เรียกว่า เจตสิก เป็นจำนวนเป็นที่ละเอียดซับซ้อนมาก ความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้มากมาย ทำให้จิตมีชื่อเรียกหลายชื่อตามเจตสิกที่เป็นองค์ประกอบของจิต

กามาวจรจิต คือจิตที่ประกอบด้วยอารมณ์ที่ใฝ่หาในกามคุณ ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และโผฏฐัพพะ จนเกิดกิเลสตัณหา คือ การดิ้นรนที่จะสภาพความเป็นอยู่ในทางกามวิสัย มีความ

^{๒๒} พระมหาชำนาญ กตธมโม, การศึกษาจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท, รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕, หน้า ๕๗.

ประพจน์ที่เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการกามคุณ คือ ดิตรสสัมผัสทางอายตนะทั้ง ๖ และติดอยู่ในอารมณ์ที่ยืนดีในรูป เสียงกลิ่น รส และ โผฏฐัพพะ คือ ธรรมารมณ์ กามาวจรจิตนี้มี ๕๔ ดวง แบ่งออกเป็น อกุศลจิต ๑๒ ดวง อเหตุกจิต ๑๘ ดวง และ กามาวจรจิตโสภณจิต ๒๔ ดวง

อกุศลจิต เป็นการจัดประเภทของจิตโดยพิจารณาตามอกุศลมูล ได้แก่ โลภมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๕ และโมหมูลจิต ๒

อเหตุกจิต คือ จิตที่ไม่ประกอบด้วยเหตุ คือ โลกเหตุ โทสเหตุ โมหเหตุ และอโลภเหตุ อโทสเหตุ และอโมหเหตุจิตที่กระทำไปจึงไม่มีเจตนา เป็นจิตที่เป็นบาป ไม่เป็นบุญ เป็นจิตกลางๆ เช่น เมื่อรับรู้ทางอายตนะก็ไม่มีอารมณ์ที่แสดงออกในเชิงกิเลสตัณหาว่า สิ่งนั้นสวยงามหรือน่าเกลียด เพียงแต่เกิดความรู้สึกในรสสัมผัสไปตามธรรมชาติการรับรู้ทางอายตนะเท่านั้น เป็นเพียงการที่จิตกระทำไปตามหน้าที่เท่านั้น กรณีเช่นนี้มักเกิดขึ้นในการรับรู้ในสิ่งที่ไม่กระทบกระเทือนตัวเรา

กามาวจรจิตโสภณจิต ๒๔ คือจิตที่มีคุณภาพดีงามไปในทางบุญกุศลที่ยังเกี่ยวข้องกับกามคุณหรือกามารมณ์อยู่ แบ่งออกเป็น มหากุศลจิต ๘ มหาภิกขิต ๘ คือ และมหาวิบากจิต ๘ มหากุศลจิต คือ จิตที่เป็นกุศลและประกอบด้วยปัญญา มีความเข้าใจในสภาวะทางโลก มหาวิบากจิต คือ จิตที่เกิดจากการกระทำในทางกุศล เกิดอวิชชาจิตที่ดี จึงมีการสั่งสงสันดานและกรรมดีไว้ในดวงจิต มักจะประกอบด้วยเจตนาที่ดีในการกระทำ เจตนาที่เป็นกุศลย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นกุศล เรียกว่า กุศลธรรม

จิตสาธารณะในแนวคิดทางพระพุทธศาสนา หมายถึงจิตที่เป็นฝ่ายกุศล เป็นจิตที่ดีงาม ซึ่งอยู่ในกามาวจรจิตโสภณจิต หรือมหากุศลจิต เพราะเป็นจิตที่ดีงามไม่เห็นแก่ตัว มุ่งไปในทางทำบุญกุศล เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและผู้อื่น

มหากุศลจิต เป็นจิตอันเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ ๑๐ ประการ หรือ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ได้แก่

- ๑) ทาน คือ การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์สุขแก่ผู้รับ
- ๒) ศีล คือ การรักษากาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในศีล มีศีล ๕ เป็นต้น
- ๓) ภาวนา คือ การเจริญสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา
- ๔) อปจายนะ คือ การคารวะอ่อนน้อมต่อผู้ที่เจริญด้วยชาติวุฒิ วยวุฒิ และคุณวุฒิ
- ๕) เวยยาวัจจะ คือ การช่วยเหลือการงานแก่ผู้ที่ควรช่วยเหลือ
- ๖) ปัตติทาน คือ การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่น
- ๗) ปัตตานุโมทนา คือ การอนุโมทนายินดีในการทำบุญทำกุศลของผู้อื่น
- ๘) ธรรมสวนะ คือ การสดับรับฟังธรรม
- ๙) ธรรมเทศนา คือ การแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟัง
- ๑๐) ทิฐุชุกกรรม คือ การทำความเห็นให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ปัญญาที่รู้ว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมของตน เป็นต้น

พระชวลิต จันทว โส (ถาวรศิริ)^{๒๓} ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะ สามารถแบ่งเป็น คันถุระและวิปัสสนาธุระ ต่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องชีวิตอย่างถูกต้อง และนำไปสู่การปฏิบัติสู่สังคหุระเป็นการทำกิจอันยังประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง เป็นการทำหน้าที่ ๓ ธุระ คือ

๑) คันถุระ หมายถึง การศึกษาหลักธรรมวินัย ตามพระคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสมณเพศ

๒) วิปัสสนาธุระ หมายถึง การฝึกอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิ เพื่อนำไปใช้ในการกำจัดกิเลส ความเศร้าหมองแห่งจิตและให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง จากการทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์

๓) สังคหุระ หมายถึง การทำเผยแพร่ธรรมเพื่อบริการสังคม การสงเคราะห์ชาวบ้านหรือสังคหุระของพระสงฆ์

สรุปว่า จิตสาธารณะเป็นจิตที่เป็นไปกับการทำความดีของบุคคลตามหลักพระพุทธศาสนา เรียกว่า กุศลจิต หรือมหากุศลจิต เพราะเป็นฝ่ายจิตดีงาม เป็นที่ตั้งแห่งการทำความดีหรือเป็นความคิดในการสร้างสรรค์บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิต คือธรรมชาติที่รู้อารมณ์สภาพที่นึกคิด ความคิด ใจ วิญญาณ เป็นธรรมชาติชนิดหนึ่งที่มีมองไม่เห็นสัมผัสด้วยกายไม่ได้ ไม่มีรูปร่าง แต่เป็นธรรมชาติชนิดหนึ่งๆมีอยู่จริง ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติฝ่ายนามธรรมเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตามกฎธรรมชาติส่วนสาธารณะ หมายถึงทั่วไป ของส่วนร่วม ดังนั้น จิตสาธารณะ หมายถึง จิตเป็นความนึกถึงทำประโยชน์เพื่อสังคมโดยไม่เจาะจงใครโดยเฉพาะ เป็นจิตที่ทำเพื่อสังคมต้องได้รับการฝึกฝนเข้มแข็งควรค่าแก่การทำประโยชน์^{๒๔}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวถึง หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับพัฒนาคนให้มีจิตสาธารณะ ถ้าคนไม่มีธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานจะบัญญัติกฎหมายหรือวินัยอย่างไรก็ไม่ได้ผล เพราะคนจะหาทางหลีกเลี่ยง อย่างน้อยก็ไม่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม การพัฒนาคนต้องทำให้คนประพฤติปฏิบัติด้วยปัญญา ด้วยจิตใจมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสังคม หลักพรหมวิหาร ๔ คือ^{๒๕}

๑) เมตตา มีใจไมตรี ปรารถนาดี อยากให้เขาเป็นสุข

๒) กรุณา พลอยสะเทือนใจ ทนนิ่งอยู่ไม่ได้ที่จะเห็นทุกข์ของเขา

๓) มุทิตา พลอยยินดีในความดีงามความสุขความสำเร็จของเขา

^{๒๓} พระชวลิต จันทว โส (ถาวรศิริ), *ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความมีน้ำใจในพระพุทธศาสนาเถรวาท*, รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑, บทคัดย่อ.

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘, หน้า ๓๒๙.

^{๒๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *นิติศาสตร์แนวพุทธ*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐, หน้า ๘๔.

๔) อุเบกขา วางใจเป็นกลางต่อทุกคนเพื่อรักษารธรรม

นอกจากจะพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร ๔ แล้วต้องพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ
ในลักษณะองค์รวมประสานกัน ๔ ด้าน ดังนี้^{๒๖}

๑) พัฒนากาย คือ การพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพดี และพัฒนาความสัมพันธ์กับ
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพอย่างถูกต้องดิงามในทางที่เป็นคุณประโยชน์ เช่น การมีปัจจัย ๔ ทำให้
ดำรงชีวิตอย่างผาสุก และถูกต้อง เรียกว่า กายภาวนา หรือถ้าเป็นคน เรียกว่า ภาวิตกาย แปลว่า คน
ที่พัฒนากายแล้ว

๒) พัฒนาศีล คือ การพัฒนาการอยู่ร่วมในสังคมด้วยดี อย่างเกื้อกูลเป็นประโยชน์ มี
อาชีพที่ถูกต้อง เรียกว่า ภาวนา ถ้าเป็นคนได้พัฒนาศีล เรียกว่า ภาวิตศีล เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การ
พัฒนาจิต

๓) พัฒนาจิต คือ การพัฒนาคุณสมบัติของจิต ฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจให้พร้อมสมบูรณ์
๓ ด้าน คือ ด้านคุณธรรม (จิตสาธารณะ) เช่น มีความเมตตากรุณา ความรักเป็นมิตร ด้าน
ความสามารถของจิต (สมรรถภาพจิต) เช่น ความมีสติดี วิริยะ อุตทน และด้านสุขภาพที่ดีของจิต
(สุขภาพจิต) เช่น จิตใจที่เป็นสุขสงบ การพัฒนาจิต เรียกว่า จิตภาวนา ถ้าเป็นบุคคลที่ฝึกอบรม
พัฒนาจิตแล้ว เรียกว่า ภาวิตจิต

๔) พัฒนาปัญญา คือ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เริ่มตั้งแต่ปัญญาเป็นความรู้ความเข้าใจ
ในศิลปวิทยาการ ความรู้ทางวิชาการ ต่อจากนั้นลึกลงไปอีก คือ การเรียนรู้อย่างถูกต้องตามความเป็น
จริง ไม่บิดเบือน และการคิดวินิจฉัยด้วยปัญญาบริสุทธิ์ใจ ไม่ถูกครอบงำด้วยกิเลสตัณหา และนำไปสู่
การเกิดปัญญาในระดับสูงไปอีก คือ ปัญญาที่รู้จักเข้าใจโลกและชีวิตตามเป็นจริงรู้ทางเสื่อมทางเจริญ
เหตุปัจจัยเกี่ยวข้องรู้วิธีแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ และปัญญาในขั้นสุดท้าย คือ ปัญญาที่รู้เท่าทัน
ธรรมดาของสังขาร คือ โลกและชีวิต ถึงขั้นทำให้จิตใจเป็นอิสระหลุดพ้นจากความทุกข์โดยสมบูรณ์
การพัฒนาปัญญาเรียกว่า ปัญญาภาวนา ถ้าเป็นคนเรียกว่า ภาวิตปัญญา คือ คนที่ได้ฝึกอบรมพัฒนา
ปัญญาแล้ว

การพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักไตรสิกขา เป็นองค์ประกอบของการดำเนินชีวิตของ
มนุษย์มี ๓ ด้าน คือ พุทธิกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา

๑) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพุทธิกรรม หมายถึง การพัฒนาพุทธิกรรมทาง
กาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมอันได้แก่ เพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่น รวมถึง
สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย ๔ อย่างถูกต้อง

๒) อธิจิตตสิกขา หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจ
เป็นฐานของพุทธิกรรม เนื่องจากพุทธิกรรมทุกอย่างเกิดจากความตั้งใจ หรือเจตนาและเป็นไปตาม
เจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนา ก็จะนำพุทธิกรรมไปในทางที่ดิงามด้วย

^{๒๖}พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต), การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๔,
ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๖, หน้า ๙๕.

๓) อธิปัญญาสิกขา หมายถึง การพัฒนาปัญญา มีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแคไหน ก็อยู่ที่จะมีปัญญาชี้แนะหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาติดตันอยู่ พอเกิดปัญหารู้จะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้

จิตสาธารณะในทัศนะท่านพุทธทาสภิกขุ หมายถึงความมีเมตตา ความเกื้อกูล เพราะการมีตัวตนย่อมไม่ใช่ประโยชน์อะไรที่นำมาซึ่งความเป็นคนดี เป็นความถูกต้อง และส่งเสริมให้มีชีวิตที่ดี คือการบำเพ็ญประโยชน์ (จิตสาธารณะ) ๓ อย่างคือ ประโยชน์ต่อตนเอง ประโยชน์ต่อผู้อื่น และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่าธรรมะจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ได้ดีที่สุด เพื่อให้มนุษย์รู้จักในหน้าที่ของตนเอง หรือเรียกว่าหน้าที่ของมนุษย์ตามกฎธรรมชาติ โดยแบ่งออกเป็น

๑) หน้าที่ทางกายกับหน้าที่ทางจิตใจ หน้าที่ทางกายเกี่ยวกับวัตถุ นั่นคือมนุษย์จะแสวงหาวัตถุเพื่อให้เกิดความสุขทางร่างกาย เมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็ยิ่งแสวงหาวัตถุมากขึ้น หน้าที่จะทำให้เกิดความสุดทางกายก็จะมากขึ้น ส่วนหน้าที่ทางใจ เห็นว่า การทำหน้าที่ทางกายเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้และเพื่อความสุข แต่ไม่ใช่ความสุขสูงสุด การทำหน้าที่ทางใจสามารถทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ทำให้ใจมีความสุขสงบสุข ถึงแม้จะไม่มีความสุขเกิดจากการบรรลุนิพพาน แต่เป็นความสุขมากกว่าบริโภควัตถุสิ่งของ

๒) หน้าที่ต่อตนเองกับหน้าที่ต่อผู้อื่น มิได้หมายถึงการกระทำต่อมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการกระทำต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อยู่ในโลก การทำหน้าที่ต่อผู้อื่น ต้องพิจารณาภายนอกเข้ามาหาตัวเรา เรียกว่า หน้าที่ต่อสากลโลกหรือหน้าที่ต่อโลก พุทธทาสเห็นว่าหน้าที่ต่อผู้อื่น หรือหน้าที่ต่อโลกเป็นสิ่งสำคัญมากและถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับมนุษย์ ในการกระทำหน้าที่ต่อผู้อื่น ต้องทำความเข้าใจให้ถูกเพราะเป็นความหมายที่กว้าง โลกไม่ได้มีเพียงมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมีสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ และเพื่อนตายต้องมีจิตใจกว้างขวาง ผูกจิตใจให้มีความเมตตา กรุณาต่อสิ่งมีชีวิตทั้งโลก และการพัฒนาคนให้มีจิตสาธารณะก็เป็นพื้นฐานสำคัญของสังคม

การพัฒนาบุคคลให้มีจิตสาธารณะ มนุษย์ต้องมีจุดหมายปลายทาง คือสันติสุขส่วนบุคคลและสันติสุขส่วนสังคม สันติสุขส่วนบุคคลหมายถึง ความถูกต้องเป็นปกติของธรรมชาติในส่วนที่เป็นระบบกายระบบจิต และระบบปัญญาส่วนสันติภาพส่วนสังคมคือความถูกต้องต่อระบบการผูกพันทางสังคม โดยมีคุณธรรมที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้เพื่อก่อให้เกิดโอกาสการดำรงอยู่ของธรรมของทุกฝ่าย คือ ทศพิธราชธรรม ได้แก่

๑) ทาน การให้โดยมีผู้รับโดยตรง มีผลเป็นความผูกพัน สร้างสรรค์ความสงบสุข

๒) ศีล การปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะปกติไม่วุ่นวาย

๓) บริจาค การให้โดยไม่มีผู้รับ หมายถึง สละหรือให้ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตนออกไป

๔) อาชชวะ ความซื่อตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง

๕) มัททวะ ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอก คือ อ่อนโยนต่อบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การสร้างสรรค์ความรักสามัคคี ความอ่อนโยนภายใน จิตที่ได้อบรมไว้ดีแล้วมีความเหมาะสมถูกต้องที่จะทำหน้าที่ใดๆ และเหมาะสมที่จะปฏิบัติอันสูงให้สำเร็จประโยชน์

๖) ตบะ อธิติบาท ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มีคุณสมบัติเฉพาะลาภกิเลสและความชั่วทั้งปวง

๗) อักโกธะ ความไม่กำเริบภายใน คือ ความไม่กำลุ่มในใจ ความไม่กำเริบภายนอกคือ ความไม่ประทุษร้ายคนอื่น

๘) อวิหิงสา ความไม่มีการกระทำอันเบียดเบียนกระทบกระทั่งตนเองและผู้อื่น

๙) ชันติ ความอดทน รอดได้ คอยได้ เป็นผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรก็ยิ่งอดทนมากขึ้นเท่านั้น

๑๐) อวิโรธนะ ความไม่ผิดจากแนวแห่งความถูกต้องที่จำมาซึ่งอันตรายหรือโทษทั้งปวง

ในส่วนสันติสุขส่วนสังคมนั้นบุคคลต้องมีระบบการผูกพันทางสังคม เพราะมนุษย์ทุกคนในโลกมีชีวิตได้และมีความสุขสบายอยู่ได้เพราะอาศัยความรู้สติปัญญาความสามารถของผู้อื่น หากไร้ปัจจัยอันสำคัญเขาจะต้องตายตั้งแต่ออกท้องมารดาใหม่ๆ เพราะไม่มียาจะกิน ไม่มีผ้าจะห่ม ไม่มีหลังคาอาศัย คนทุกคนมีความผูกพันในทางหนึ่งบุญคุณต่อกันและกันจนนับไม่ไหว ไม่ต้องกล่าวถึงบิดามารดาครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นหนี้บุคคลอยู่เหนือศีรษะโดยตรงเลย คนที่มีความกตัญญูถึงที่สุดคือ คนที่ยอมรับว่าแม้ตั้งแต่สัตว์พาหนะ เช่น วัว ความ เป็นสิ่งที่มีบุญคุณ ย่อมรู้จักบุญคุณของป่าไม้ทำลำธาร ถนนหนทางและสิ่งสาธารณะอื่นๆ กระทั่งดอกไม้และผีเสื้อซึ่งบินไปมาโดยปราศจากความรู้มักคุ้นกับผู้ใด แล้วย่อมรู้จักบุญคุณของศัตรูและปรปักษ์ตลอดถึงสิ่งอันเป็นอุปสรรคต่างๆชนิด^{๒๗}

หลักธรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนา

หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาเป็นจุดเริ่มต้นของการเสียสละทั้งภายในและภายนอกหรือเรียกว่า “จาคะ” นั้นเป็นหนึ่งในวัชฌิธรรม เรียกเต็มว่า อริยวัชฌิ แปลว่าหลักธรรมเจริญอย่างอริยะ หากพุทธศาสนิกชนใดเจริญธรรมทั้ง ๕ ประการครบถ้วนย่อมเข้าถึงพระนิพพานได้ ธรรม ๕ ประการนั้นประกอบไปด้วย ๑) ศรัทธา ๒) ศีล ๓) สุตตะ ๔) จาคะ ๕) ปัญญา บุญกิริยาวัตถุที่เรียกว่า เวทยาวัจจมาย หรือทำบุญด้วยการช่วยขวนขวายทำกิจกรรมที่ถูกต้องควร นอกจากจะเป็นบุญแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้พบกัลยาณมิตร ผู้มีศรัทธาที่จะทำหน้าที่พุทธบริษัทเพื่อเป็นการสืบอายุพระศาสนาให้ตกทอดถึงคนรุ่นสู่การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตามแนวทางคำสอนของพระพุทธองค์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก การเดินทางไปประกาศพระพุทธศาสนาของพระอรหันต์เหล่านี้คือการทำงานจิตอาสาอย่างแท้จริง ท่านทำเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนและของส่วนรวม โดยการนำความรู้ที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบออกเผยแผ่เพื่อประโยชน์ของมวลชน เพื่อให้เขาเหล่านั้นพ้นจากความทุกข์ ประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์

^{๒๗}พุทธทาสภิกขุ, ขุมนุมเรื่องสั้นของพุทธทาส, ๒๕๑๑, หน้า ๒๑.

พระพุทธองค์ทรงสนับสนุนให้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นและเพื่อส่วนรวม “ชนเหล่าใด ปลูกสวน ปลูกป่า สร้างสะพาน จัดบริการน้ำดื่ม และบึงบ่อสระน้ำ ให้ที่พักอาศัย บุญของชนเหล่านั้น ย่อมเจริญงอกงาม ทั้งคืนทั้งวัน ตลอดทุกเวลา ชนเหล่านั้น ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีล เป็นผู้เดินทางสวรรค์

พระจริยาวัตรของพระพุทธองค์ในการบำเพ็ญประโยชน์คือพระพุทธจริยา ๓ เป็นการเน้นย้ำว่าทรงให้ความสำคัญแก่การทำงานจิตสาธารณะ มีดังนี้

๑) โลกัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ซึ่งประกอบด้วยพุทธกิจประจำวัน ๕ ประการคือ ช่วงที่หนึ่งคือช่วงเช้าพระพุทธเจ้าเสด็จนิมิตบาทเพื่อโปรดสัตว์โลก ช่วงที่สอง คือ เวลาเย็นพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่คนทั่วไป ช่วงที่สาม คือ เวลาค่ำทรงให้โอวาทแก่พระภิกษุ ช่วงที่สี่ คือ เวลาเที่ยงคืนทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาแก่เทวดา และช่วงที่ห้า คือ เวลาใกล้รุ่งทรงตรวจดูสัตว์โลกและแสดงธรรมตามบารมีของบุคคลนั้น จะเห็นได้ว่าตลอดทั้งวัน พระพุทธเจ้าทรงทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นอยู่ตลอด

๒) ญัตตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ

๓) พุทธัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์โดยฐานเป็นพระพุทธองค์^{๒๘}

หลักธรรมที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะมีอยู่มากมายแต่หลักธรรมที่จะขับเคลื่อนให้สำเร็จนั้นคือ ความเมตตา และความกรุณา ที่เป็นคุณธรรมเพื่อสังคม เพื่อมนุษย์ที่นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและส่วนรวม หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติมีอยู่มากมาย ดังเช่น หลัก พรหมวิหาร ๔ หลักสังคัตถุ ๔ และหลักทศ ๖ เป็นต้น ที่ส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม

พรหมวิหาร ๔

พรหมวิหาร มีความหมายว่าเป็นธรรมประเสริฐ ไม่มีโทษ เป็นธรรมที่ปฏิบัติชอบในสัตว์ทั้งหลาย พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หรือธรรมประจำใจของพรหม ในศาสนาพราหมณ์เชื่อว่า พรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุดที่สร้างโลก และอภิบาลโลก แต่ทัศนะของพระพุทธศาสนา ถือว่า “มนุษย์ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสรรค์และอภิบาลสังคม ดังนั้นทุกคนควรทำตัวมีคุณธรรมความเป็นพรหม ในลักษณะนี้หลักพรหมวิหารนำมาใช้ประยุกต์ในฐานะมนุษย์สามารถสร้างและอภิบาลโลกด้วยตัวมนุษย์เอง^{๒๙}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักประพฤติในการดำเนินชีวิต ๒๑ พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ เป็น

^{๒๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๕๓, หน้า ๒๗๐.

^{๒๙}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช, *สารานุกรมพุทธศาสนา*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๙, หน้า ๓๒๑.

หลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ พรหมวิหารจึงเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน^{๓๐}

๑) เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข
๒) กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ พระพุทธองค์ทรงสรุปไว้ว่า ความทุกข์มี ๒ กลุ่มดังนี้

๑) ทุกข์โดยสภาวะ หรือเกิดจากเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกาย เช่น การเกิดการเจ็บไข้ ความแก่และความตาย ซึ่งรวมเรียกว่า กายิกทุกข์

๒) ทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจ อันเป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา เช่น เมื่อปรารถนาแล้วไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ รวมเรียกว่า เจตสิกทุกข์

๓) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า "ดี" ในที่นี้ หมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างมิตรและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

๔) อุเบกขา การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลาง เราควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

กล่าวโดยสรุป พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักพุทธธรรมที่จิตอาสาพึงมีคือการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในยามที่พวกเขาลำบากด้วยความเมตตาและกรุณา ยินดีเมื่อเขามีสุข ไม่ทุกข์ รวมถึงการรักษาอุเบกขาเพื่อความสุขของตนเองด้วย หลักพรหมวิหาร ๔ ช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นบรรลุได้ รวมทั้งได้อานิสงค์คือการพัฒนาตนอีกทางหนึ่งด้วย

อิทธิบาท ๔

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของ อิทธิบาท ๔ ว่าเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งใจไว้ ซึ่งประกอบด้วย^{๓๑}

๑) ฉันทะ คือ ความปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้น

๒) วิริยะ คือ ความเพียร ความพยายามที่จะทำสิ่งนั้น

๓) จิตตะ คือ ความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งนั้น

๔) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาวางแผน แก้ไขปรับปรุงในการกระทำนั้น

หากผู้ใดมีความมุ่งมั่น มีความรักในงานที่ทำ ย่อมก่อให้เกิดความเพียรพยายามในการประกอบกิจการนั้น เมื่อมีความพยายามแล้ว ความสนใจใส่ใจเกิดตาม และใช้ปัญญาดำเนินกิจกรรม

^{๓๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๒๔.

^{๓๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๔๓.

นั้น เมื่อมีปัญหาแล้ว ในที่สุดงานนั้นจะสำเร็จได้ด้วยดี จึงเป็นหลักธรรมในการพัฒนาตนหลักธรรมหนึ่งที่เพียรสร้างสรรค์และพัฒนาตนให้ประสบความสำเร็จ

สังคหวัตถุ ๔

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมที่ยึดเหนี่ยวใจและประสานใจของกลุ่มคนให้เกิดความสามัคคี ประกอบด้วย

๑) ทาน หมายถึง การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่คนมีอยู่ สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอรรถภาพของตน คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว การให้สิ่งของ (อามิสทาน) หรือการให้ความรู้ (ธรรมทาน) แนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรี มีความโอบอ้อมอารี จะช่วยผูกใจคนไว้ได้ การทำทานนั้นจะไม่สูญเปล่า เพราะผู้ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน

๒) ปิยวาจา หมายถึง การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ ๒ ประเภท ได้แก่

๑) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระเทียบ คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปิยวาจา"

๒) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสามัคคีปรองมอด เป็นต้น

๓) อัถถจริยา หมายถึง การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหม่อมคณะให้ดังงาม" อยู่ที่ไหน ก็สร้างความเจริญที่นั่น หลักธรรมนี้จะทำให้บุคคลชวนช่วยช่วยเหลืองานสำเร็จ เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านกำลังทรัพย์ กำลังความคิด สติปัญญา แนะนำด้านอาชีพความเป็นอยู่ ด้านสุขภาพกาย การปลุกจิตสำนึกให้คนรู้จักช่วยเหลือสังคม บุคคลที่ปฏิบัติด้านอัถถจริยาจะทำให้จิตใจความเห็นแก่ตัวมีความเอื้ออาทร ห่วงใยเกิดความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ

๔) สมานัตตตา หมายถึง การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย ๒ ประการ

๑) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

๒) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลรวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

สารานียธรรม ๖

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสารานียธรรม ๖ เป็นหลักธรรมของการอยู่ร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี ประกอบด้วย^{๓๒}

๑) เมตตาทายกรรม ช่วยเหลืองานของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ สุภาพ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒) เมตตาวาจกรรม แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ หวังดี สุภาพ แก่หมู่คณะทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓) เมตตามโนกรรม บรรารณาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๔) สาธารณโภคิตา แบ่งปันสิ่งที่มีแก่หมู่คณะ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๕) สีสัมมัญญตา ประพฤติตนสุจริต ตามระเบียบวินัยทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๖) ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบร่วมกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

หากยึดถือปฏิบัติหลักธรรมข้อสารานียธรรม ๖ นี้แล้ว คือปฏิบัติช่วยเหลือผู้อื่น พุทธิ คิตติ แบ่งปันอย่างเหมาะสม รักษาศีลบริสุทธิ์ และมีความเห็นชอบร่วมกันจะทำให้เป็นที่รัก ที่เคารพของผู้อื่น และจะทำให้ตนเองและผู้อื่นอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

สัปปริสทาน ๘

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) สัปปริสทาน ๘ คือ หลักการให้ทานของคนดี หรือ สัตบุรุษ ที่เน้นทั้งเรื่องวัตถุทานและตัวผู้รับ การทำทานด้วยวัตถุเหล่านี้ ต้องให้ความพิจารณาไปด้วยว่า ผู้รับนั้นจะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่หรือไม่ โดยผ่านเนื่ออายุที่ดีและมีความบริสุทธิ์ มีลักษณะสำคัญ ๘ อย่าง คือ^{๓๓}

๑) ให้ของสะอาด

๒) ให้ของประณีต

๓) ให้เหมาะสมกาล ให้ถูกเวลา

๔) ให้ของสมควร ให้ของที่ควรแก่เขา ซึ่งเขาจะใช้ได้

๕) พิจารณาเลือกให้ ให้ด้วยวิจารณญาณ เลือกของ เลือกคนที่จะให้ ให้เกิดผลเกิดประโยชน์มาก

๖) ให้เนืองนิตย์ ให้ประจำ หรือ สม่ำเสมอ

๗) เมื่อให้ทำจิตผ่องใส

๘) ให้แล้วเบิกบานใจ

^{๓๒}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๔๔.

^{๓๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๔๖.

สัปปุริสทาน ๘ เป็นหลักธรรมที่ครอบคลุมการทำงานของจิตอาสาที่เน้นทั้งวัตถุประสงค์และตัวผู้รับ ซึ่งผู้รับนั้นจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ และสร้างความรู้สึกรักปิติแก่ผู้ให้อย่างแท้จริง

ฆราวาสธรรม ๔

ฆราวาสธรรม ๔ เป็นหลักปฏิบัติสำหรับสังคมในหน่วยย่อย คือ ครอบครัวซึ่งเป็นหลักประกันให้ครอบครัวมีความสุข มั่นคง ไม่แตกแยก ประกอบด้วย ๔ ประการ

- ๑) สัจจะ หมายถึง ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง
- ๒) ทมะ หมายถึง การฝึกฝน ข่มใจ ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา
- ๓) ขันติ หมายถึง ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย
- ๔) จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน ใจกว้างพอจะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือเผื่อแผ่

หลักฆราวาสธรรมทั้ง ๔ เห็นได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันเล็กที่สุดในสังคมต้องมีหลักธรรมไว้ปฏิบัติ เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดในสังคม หากไม่มีหลักธรรมนี้ก็จะนำมาซึ่งความทุกข์ ความเดือดร้อน และความแตกแยกในที่สุด

ประโยชน์ ๓

ประโยชน์ ๓ ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นความดี ความงามเพื่อผลที่ดีมีประโยชน์ ให้เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน ประเภทของประโยชน์ ๓ ประการ^{๓๔}

- ๑) ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือ จุดหมายขั้นต้น เป็นธรรมะที่คฤหัสถ์ผู้ปฏิบัติแล้วย่อมได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน
- ๑) อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร ในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตที่ดี ในการศึกษาเล่าเรียนที่ดี ในการทำธุระหน้าที่ของตนที่ดี
- ๒) อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา หมายถึง รักษาทรัพย์ที่แสวงหามาด้วยความหมั่นเพียรไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตัวไม่ให้เสื่อมเสีย
- ๓) กัลป์ยาณมิตตา คือ ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว
- ๔) สมชีวิตา คือ การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ให้ฝืดเคือง ไม่ให้ฟุ่มเฟือย

^{๓๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘, หน้า ๕๙๔.

๒) สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ภพหน้า เป็นประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิต อันได้แก่ ความมีจิตใจเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมความดี ทำชีวิตนี้มีค่า และเป็นหลักประกันชีวิตในภพหน้า จะสำเร็จได้ด้วยธรรม ๔ ประการ

๑) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือ ถึงพร้อมด้วยความเชื่อต่อสิ่งที่ควรเชื่อ เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๒) สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล คือ รักษากาย วาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ เช่น รักษาศีล ๕ ศีล ๘ หรืออุโบสถ

๓) จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน การบริจาคทานเป็นการเฉลี่ยความสุขแก่ผู้อื่น เช่น ให้สิ่งของ ที่ควรให้แก่บุคคลที่ควรรับ เป็นต้น

๔) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา ความถึงพร้อมด้วยปัญญา คือ รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ ประโยชน์ เช่น รู้ว่าสิ่งนี้เป็นบาป ควรเว้น สิ่งนี้เป็นบุญควรทำ เป็นต้น

๓) ปรมัตถะ ประโยชน์อย่างยิ่ง หรือ ประโยชน์สูงสุด เป็นประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต คือ พระนิพพาน

ไวยาวัจจมัย หรือ เวยยาวัจจมัย เป็นธรรมที่อยู่หลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ประกอบด้วย

๑) ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน)

๒) สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล)

๓) ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา)

เวยยาวัจจมัย ทำบุญด้วยการช่วยรับใช้ จัดอยู่ในสีลมัยบุญกิริยาวัตถุ เช่น ช่วยเป็นธุระจัดการในงานบุญงานกุศลของส่วนรวมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม หรือ ขวนขวายทำกุศลต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การพยาบาลผู้เจ็บไข้ การช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้นว่า ไฟไหม้ ถูกรถชน ตกน้ำ หรือแม้แต่การซื้อบอกทาง การช่วยพาคนข้ามถนนให้ได้รับความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นบุญที่ขวนขวายช่วยเหลือผู้อื่น การสนับสนุนช่วยเหลือในกิจการของส่วนรวม เช่น การสร้างสะพาน สร้างศาลา สร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาล ขุดสระน้ำ ปลูกต้นไม้ ปลูกสวนป่า อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมก็จัดเป็นเวยยาวัจจะเช่นกัน

ในกาลาธรรมบทมลวรรค แสดงตัวอย่างเรื่องบุญประเภทนี้ว่า พราหมณ์ผู้หนึ่ง ยินดีอุทิศผู้ห่มจีวร ณ สถานที่อันเป็นที่ห่มจีวรของพระภิกษุ ก่อนที่จะไปบิณฑบาต พราหมณ์ได้เห็นชายจีวรของภิกษุเหล่านั้น เกลือกกล้วยหว่านที่เปียกน้ำค้าง เขาจึงได้ไปถางหญ้าให้พื้นเรียบ วันรุ่งขึ้น เขาเห็นชายจีวรของพวกภิกษุตกลงบนพื้นดินเกลือกกล้วยหว่าน เขาก็ไปขนทรายมาเกลี่ยลงในที่เป็นฝุ่นนั้น ในเวลาที่พวกภิกษุกลับจากบิณฑบาตก่อนจะฉันภัตตาหาร ณ ที่นั้น มีแสงแดดกล้าพราหมณ์เห็นเงาของภิกษุผู้ห่มจีวร เขาก็สร้างมณฑป คือ เรือนยอดที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมเพื่อให้ร่มเงาแก่ภิกษุเหล่านั้น รุ่งขึ้นอีกวันมีฝนตกพราหมณ์นั้นได้สร้างศาลาให้ท่านหลบฝน เขาเป็นผู้ฉลาดขวนขวายหากุศลนี้ชื่อว่าเป็นบุญในข้อ เวยยาวัจจะ

หากบุคคลมีหลักพุทธธรรม พรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา หลักธรรมดังกล่าว บุคคลใดมีไว้ประจำใจก็จะมี ความเมตตา สงสารเพื่อนร่วมโลก ปรรณานาที่จะพ้นจากความทุกข์ยากปรรณานาดีต่อกัน แล้ว

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ดูแลสงเคราะห์กันตามกำลังสติปัญญา ความสามารถ กำลังกาย กำลังทรัพย์ ก็จะทำให้มนุษยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และหากมีหลักธรรมไวยวัจมัยหรือเวยวัจจะส่งเสริมแล้ว จะยิ่งทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าไม่นิ่งดูตาย พร้อมทั้งจะลงมือช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนทันที ไม่ว่าจะด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา ความสามารถ หรือกำลังทรัพย์

หลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ พร้อมกับแสดงถึงวิธีปฏิบัติตามหลัก ในการเป็นผู้เสียสละ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างเช่นคำว่าพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนมหายาน คำว่าพระโพธิสัตว์ในพุทธปรัชญามหายานเป้าหมายหลัก คืออุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ หลักโพธิจิต และหลักมหารุณา เป็นต้น ล้วนมีรากฐานจากปรัชญาปารมิตาสูตรมหายาน และถือว่าพระสูตรนี้สำคัญและศักดิ์สิทธิ์มาก พระพุทธเจ้าทรงแสดงต่อมหายาน โดยเฉพาะ ท่ามกลางชุมนุมของเหล่าพระโพธิสัตว์ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์ สาระสำคัญของพระสูตรกล่าวถึงความศุนย์ของเบญจขันธ์ คำว่า “ศุนย์” ไม่ได้หมายถึงความขาดสูญซึ่งเป็นอจเลททิฎฐิ แต่หมายเอาการไม่มีตัวตนของเบญจขันธ์ซึ่งเป็นสิ่งปรุงแต่ง แต่ที่เข้าใจว่ามีตัวตน เป็นเพราะอวิชชาของเราเอง กล่าวโดยสรุปปรัชญาปารมิตาสูตรก็คือ การอธิบายอนัตตา และปฏิเสธสมุปาทในอีกแนวหนึ่งนั่นเอง^{๓๔}

แนวคิดและสาระสำคัญทางจริยธรรมของปรัชญาปารมิตาก็คือ ในสภาพศุนยตา จะไม่มีความเห็นแก่ตัวหลงเหลืออยู่ เป็นความเต็มบริบูรณ์ด้วยปัญญา (ปรัชญาปารมิตา) ซึ่งเป็นการบรรลุทางจิตก่อนการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในภาวะเช่นนี้ ความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นไม่มีหลงเหลืออีกต่อไป จะมีก็แต่ความเมตตาสงสารในสัตว์ทั้งหลาย เพราะมีความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง (ตถตา) ว่าอยู่ในสภาพศุนยตา ไม่มีสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขาใด ๆ อีก

พุทธศาสนมหายานที่แสดงถึงอุดมการณ์พระโพธิสัตว์ ในพระสูตรที่พรรณนาถึงปณิธานของพระโพธิสัตว์ได้อย่างจับใจยิ่งคือ สุขาวดียหสูตร ในพระสูตรนี้ พระธรรมกรโพธิสัตว์ได้ตั้งความปรารถนาว่า จะไม่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าจนกว่าจะเรือชนสรรพสัตว์ทั้งหมดให้พ้นจากความทุกข์เสียก่อน จากหลักอุดมการณ์พระโพธิสัตว์ที่กล่าวมานี้ ได้มีแนวคิดเรื่องการบำเพ็ญบารมีตามแนวคิดปรัตถนิยมในพุทธปรัชญามหายาน

การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ที่จะต้องมียเป้าหมายที่ชัดเจนในการที่จะบรรลุผลเกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมี ตั้งแต่การตั้งความปรารถนา มีปณิธาน มุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญบารมี และเกิดวิริยะอุตสาหะที่จะช่วยบุคคลอื่นให้เข้าถึงพุทธภูมิโดยอาศัยการบำเพ็ญบารมีอย่างสม่ำเสมอโดยตลอด เพื่อช่วยเหลือบุคคลให้มีความสุขปราศจากความทุกข์ สามารถบรรลุภูมิธรรม หลักปฏิบัติที่เป็นเป้าหมายในการช่วยเหลือหมู่สัตว์นี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดปรัตถนิยม ที่เราจะได้ศึกษากันต่อไป

ความหมายของพระโพธิสัตว์ ที่มีการกล่าวถึงการช่วยเหลือหมู่สัตว์ ให้พ้นจากความทุกข์นั้น ได้มีผู้รู้ได้แสดงไว้ในหลายแห่งเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้

^{๓๔} วิทยา ศักยาภินันท์, อุดมการณ์พระโพธิสัตว์พุทธจริยศาสตร์เพื่อมหาชน, ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒, หน้า, ๓.

ความหมายของคำว่า “โพธิสัตว์” ว่า “ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า”^{๓๖} อีกหนึ่ง คือ พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “โพธิสัตว์” ว่า “ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมี ๑๐ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา”^{๓๗} จากความหมายของคำว่าพระโพธิสัตว์ที่กล่าวมานี้เป็นการการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อช่วยเหลือผู้ที่หลงผิดและเห็นผิด พุทธศาสนamahayanมีแนวคิดที่โดดเด่นเรื่องนีที่จัดเป็นปรัตถนิยม

แนวคิดปรัตถนิยมเป็นหลักปฏิบัติ คือ “พฤติกรรมและชีวิตแบบพระโพธิสัตว์ จึงเป็นระบบที่อุทิศเพื่อมวลชนโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะแรงกระตุ้นจากมหากรุณาจิตที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีแต่ความสุขตลอดไป”^{๓๘} หลักของปรัตถนิยมที่เป็นหลักการปฏิบัติผ่านการบำเพ็ญด้วยการเข้าถึงพระโพธิสัตว์ในแบบของพุทธศาสนamahayan ที่กล่าวกันในเชิงปรัชญาในการสร้างหลักเพื่อให้ตนเองถึงในสิ่งที่ตนหวัง

ประพจน์ อัสววิรุฬหการ ได้กล่าวแนวคิดเรื่องสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง พระโพธิสัตว์ไว้เป็น ๒ ประเด็น คือ สาเหตุภายใน ซึ่งมาจากการพัฒนาความคิดและแนวทางในพุทธศาสนาเอง^{๓๙} สาเหตุภายใน เป็นการพัฒนาของพระพุทธศาสนาที่ต้องการบำเพ็ญเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม หรือมีความเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้น อีกทั้งการพัฒนาหลักปรัชญาในเรื่องของศูนยตา และเรื่องภักติ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนนำพาคือให้เกิด พระโพธิสัตว์ตามคติมหานั่น คือ

๑. การเน้นเรื่องช่วยเหลือผู้อื่นผลต่อการบำเพ็ญธรรมของ พระโพธิสัตว์ด้านความมีกรุณาโดยตรง

๒. ลักษณะของพระพุทธเจ้ากับโพธิ พระพุทธศาสนamahayanกล่าวว่า ความรู้หรือโพธิของพระพุทธเจ้าคือ ศูนยตา ซึ่งเป็นความจริงอันสูงสุด เป็นสภาวะของทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นปรัชญาเป็นอไถวตะ และเป็นเหตุให้ทุกคนเป็นพระโพธิสัตว์ได้ และมีผลต่อการบำเพ็ญธรรมของพระโพธิสัตว์ในด้านปรัชญา หรือแสดงความคิดเรื่องศูนยตา

๓. การเน้นวิธีการหลุดพ้นด้วยศรัทธามีผลต่อลักษณะของพระโพธิสัตว์หรือหน้าที่ของพระโพธิสัตว์รวมทั้งให้เกิดพระโพธิสัตว์ประเภทต่างๆด้วย

^{๓๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๙), หน้า ๖๐๙.

^{๓๗} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓, หน้า ๙๗.

^{๓๘} เสฐียร พันธรังษี, พุทธศาสนamahayan, พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ ๒๕๔๓, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๙} ประพจน์ อัสววิรุฬหการ, โพธิสัตว์จรยา : มรรคาเพื่อมหาชน, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖, หน้า ๗๒ – ๘๘.

สาเหตุภายในที่แสดงมาพอให้เข้าใจถึงพระโพธิสัตว์ ฉะนั้นการทำความเข้าใจในความหมายของพระโพธิสัตว์ จากสาเหตุภายนอกกว่ามีความหมายอย่างไร ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจแนวคิดในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างดีขึ้นอีกระดับหนึ่ง

แนวคิดในการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Revolution) เป็นยุคสมัยภายหลังจากยุค อภินิพัตติ (Renaissance) ซึ่งพุ่งติดมาด้วยการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) คือในราวปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ประเทศทางฝั่งตะวันตกเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคสมัยที่เรียกกันว่า ยุคสมัยใหม่ หรือ นวยุค (Modern Age) ที่อุตสาหกรรมได้เข้ามาเป็น ตัวกำหนดยุคสมัยและเป็นเกณฑ์ในการวัดความเจริญก้าวหน้า หรือ อารยธรรม สังคมโลกถือว่า สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ก็คือ สังคมอุตสาหกรรม (Industrial Society) ความ เปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ที่มาพร้อมกับการปฏิวัติทาง วิทยาศาสตร์นี้เอง ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เกิดความสะดวกสบาย จนกระทั่งเกิด ความนิยมและตื่นตัวในวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทั้งเกิดทัศนะว่า วิทยาศาสตร์จะสามารถนำพา มนุษย์ไปสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โลกเกิดความสนใจและนิยมชมชื่นในความรู้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทำให้คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ได้ชื่อเรียกว่าเป็นศตวรรษ แห่งแห่งความรู้แจ้ง หรือ ยุคพุทธิปัญญา (The Enlightenment)^๒ แสดงถึงความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักปราชญ์ในยุคสมัยนั้น เป็นยุคสมัยที่เชื่อว่าแสงสว่างของปัญญาและ เหตุผล ช่วยทำให้ มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า เป็นยุคซึ่งลดทอนความเชื่อหลักคำสอนใดๆ ที่สักแต่ว่ายึดถือกันมา ตามศรัทธาแห่งศาสนา หรือประเพณีนิยม แต่สนับสนุนให้ใช้เหตุผลโดยเสรี และให้ใช้ ประสบการณ์เป็นหลักพื้นฐานของความเชื่อ เกิดคติแห่งความก้าวหน้า (Idea of Progress) หรือคติแห่งความก้าวหน้าที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ (Idea of Inevitable Progress) เกิดแนวคิดมุ่ง พิชิตธรรมชาติ หรือ การเป็นนายเหนือธรรมชาติ (Conquest of Nature หรือ Dominate Over^{๔๐}

กระแสนิยมวิทยาศาสตร์นี้ ทำให้แขนงวิชาการสาขาต่างๆ เกิดการปรับตัวโดย พยายามนำกรอบวิธีวิทยาทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ สาขาวิชาของตน เพื่อทำให้สาขาวิชาทั้งหลายเหล่านั้นมีความเป็นวิทยาศาสตร์ ที่ถือกันว่ามี ความเป็นสากล และจะได้รับการยอมรับมากขึ้น เกิดกระบวนทัศน์ หรือ ทัศนะแม่บท (Paradigm) การมองโลกและชีวิตในความเข้าใจใหม่ เกิดโลกทัศน์แบบจักรกล (Mechanistic View) หรือ จักรกลนิยม (Mechanism) เกิดโลกทัศน์แบบ แยกส่วน หรือ ลดส่วน (Reductionist View) หรือ คตินิยมลดทอน (Reductionism) และใช้กระบวนให้ได้มาซึ่งความรู้ด้วยกระบวน การเชิงประจักษ์ หรือ ประจักษ์นิยม หรือ ประสบการณ์นิยม (Empiricism) ที่เรียกว่า ทัศนะแบบ เดส์คาร์ต-นิวตัน

โลกทัศน์แบบจักรกลนี้ เริ่มขึ้นตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ โดยได้รับอิทธิพล ทางความคิดจากความคิดของ เดส์คาร์ต นักปรัชญา นักฟิสิกส์ นักคณิตศาสตร์ และนัก สรีรวิทยา ชาวฝรั่งเศส ได้เขียนหนังสือชื่อ สัตว์คือเครื่องจักร ที่ได้นำเสนอทัศนะว่าจักรวาล เปรียบเสมือนเครื่องจักรใหญ่ ร่างกายที่มีชีวิตเป็นเครื่องจักรที่มีความละเอียดอ่อนประณีต ความแตกต่างของมนุษย์และสัตว์

^{๔๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, ๒๕๔๓

นั้นอยู่ที่จำนวนฟันเฟืองที่ไม่เท่ากัน และมนุษย์เป็นเครื่องจักร ที่มีวิญญูณ ซึ่งได้รับการพัฒนา แนวความคิดต่อไปโดยนิวตัน นิวตันนี้เอง คือ ผู้ที่นำเสนอ แนวคิดแบบแยกส่วน กระบวนทัศน์ วิทยาศาสตร์แบบจักรกล และแนวคิดแบบแยกส่วนนี้เอง ทำให้เกิดการมองโลก สิ่งทั้งหลาย ตลอดจนถึงสิ่งมีชีวิต รวมทั้งร่างกายมนุษย์ว่าเป็นสสาร หรือ วัตถุ ที่รับรู้ได้ด้วยกระบวนการเชิงประจักษ์ และแบบเลขคณิต เห็นว่า สิ่งทั้งหลายหรือ ปราภฏการณ์ต่างๆ เกิดจากองค์ประกอบย่อยๆ ที่เข้ามามีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบมี ระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผล กระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์แบบ จักรกล และแนวคิดแบบแยกส่วน

สำหรับวงการวิทยาศาสตร์เองก็เกิดการแตกแขนงสาขาวิชาต่างๆ ตามความชำนาญ พิเศษเฉพาะด้าน (Specialization) มากขึ้นๆ พร้อมกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยก็มีการแตก ขยาย สาขาการศึกษาแยกย่อยตามความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น ถ้าวัดโลกได้เขาสู่ยุคแห่ง ความชำนาญ พิเศษเฉพาะด้าน (Age of Specialization) เชื่อว่า วิถีชีวิตของมนุษย์จะอยู่ภายใต้ กำกับดูแลของ ผู้ชำนาญการ (Specialists) และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ (Experts) มากขึ้นๆ

๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะการใช้จิตสาธารณะในชีวิตประจำวัน

แนวคิดเรื่องการดำเนินชีวิตในการเป็นจิตสาธารณะ ยังต้องมีการใช้ทักษะในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน จึงมีการอธิบายคำของทักษะว่า^{๔๑} หมายถึง ความชำนาญ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า skill นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ยังได้ขยายความของคำ ว่า ทักษะ (skill) มากขึ้นว่าหมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือ การกระทำบ่อย ๆ เช่น ครุมีทักษะการใช้คำถาม การนำเข้าสู่บทเรียน การใช้สื่อการสอน นักเรียนมี ทักษะ การฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดคำนวณ หรือทักษะทางสังคม ทักษะที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยรวมแล้วประกอบด้วย สมรรถนทักษะ (hard skill) และจรณทักษะ [จะระนะ-] (soft skill) บุคคลที่มีจรณทักษะจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้ดี ส่วนบุคคลที่มี สมรรถนทักษะจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้เก่ง^{๔๒} กล่าวถึงความสามารถในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดีมีความคล่องตัว

คำว่าทักษะ (Skill) หมายถึง ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่ง บุคคลสามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอาชีพ การกีฬา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การ อ่าน การสอน การจัดการ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา ทักษะทางการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากการกระทำ หรือจากการปฏิบัติ ซึ่งทักษะ ดังกล่าวนั้นเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะทำให้ผู้มีความรู้เหล่านั้นมีชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีพ

^{๔๑} ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๔๒} <http://www.royin.go.th/?knowledges>

อยู่ในสังคมได้ โดยมีโอกาสที่ดีกว่าผู้ไม่มีทักษะดังกล่าว ซึ่งทักษะประเภทนี้เรียกว่า Livelihood Skill หรือ Skill for Living ซึ่งเป็นคนละอย่างกับทักษะชีวิต ที่เรียกว่า Life Skill^{๔๓}

ความหมายของทักษะชีวิต

ความหมายทักษะชีวิต ความหมายถึงชีวิตว่าเป็นความสามารถทางสังคม ความคิดอ่าน ความพยายามเพิ่มพูนปฏิบัติสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่นกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาตลอดจนเป็นความสามารถ จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย^{๔๔}

ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลมีความจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะเผชิญกับชีวิตและความท้าทายต่าง ๆ ให้ได้รับความสำเร็จ^{๔๕}

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะต่างๆ ซึ่งจะช่วยในการสนับสนุนพฤติกรรมของบุคคลในการที่จะสามารถรับผิดชอบ ตนเองสำหรับการดำเนินชีวิต โดยมีการสร้างทางเลือกที่ดี การต่อต้านความกดดันจากกลุ่มเพื่อน และ การจัดการกับสิ่งที่เข้ามาคุกคามชีวิต^{๔๖}

ทักษะชีวิตว่า คือความสามารถ และความชำนาญในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาของพฤติกรรม และสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างถูกต้อง^{๔๗}

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถบุคคลที่พยายามจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับความต้องการและสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ทักษะชีวิตเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ที่ซับซ้อนในปัจจุบันและเป็นทักษะหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนและลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคลอีกทั้งยังเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม

^{๔๓} <http://photalenfe.blogspot.com/๒๐๑๖/๐๔/๘.html>: สืบค้นวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒)

^{๔๔} ดุราลัยเถียดใน องค์การอนามัยโลก(WHO, ๑๙๙๔) ซึ่งจัดตราสารจัดตั้งองค์การอนามัยโลกได้รับการลงนามโดย ๖๑ ประเทศเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๖ และได้จัดการประชุมสมัชชาอนามัยโลกขึ้นสมัยแรก เสร็จสิ้นเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๘

^{๔๕} De Jong. The Role of Preparation in Overlapping-task Performance, ๑๙๙๕: ๙๓

^{๔๖} UNICEF , ๒๐๐๑ อ้างอิงใน มงคล อุดมชัยพัฒนากิจ, ทักษะชีวิตบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ บรรยายภาคองค์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพในการทำงาน, ๒๕๕๗

^{๔๗} เจษฎา นกน้อย และคณะ, การจัดการความรู้และสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้, กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

กลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น^{๔๘} จากความหมายที่แสดงถึงแนวคิดของควมมีทักษะในการใช้ชีวิต ในแต่ละความหมายของแต่ละแนวคิดจึงได้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ในการดำเนินอย่างมีทักษะที่ดีของคนเรา

ความสำคัญของทักษะชีวิต

เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนในการดำเนินชีวิต เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม ข่าวสารข้อมูล และเทคโนโลยี มีการแข่งขันและความขัดแย้งมากขึ้น บุคคลมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการแข่งขันสามารถสู้กระแสวิกฤติต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพ มีความเข้าใจสถานการณ์และมีวิจาร์ณญาณในการเลือกรับเลือกปฏิเสธ มีความสามารถควบคุมอารมณ์และบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและ ทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทชาย-หญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ จริยธรรม ปัญหา ฯลฯ^{๔๙}

ทักษะชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งความรู้และทักษะของแต่ละบุคคลและเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตอย่างอิสระในวัยผู้ใหญ่^{๕๐} โดยมีองค์ประกอบของทักษะชีวิตออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (Daily life skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตชีวิตประจำวันผู้ที่มีทักษะด้านนี้จะแสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏจนเป็นนิสัยที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่

๑.๑ ความสามารถในการบริหารจัดการระบบการเงิน (Managing personal finances) เช่น นับและทอนเงินได้ถูกต้อง รู้จักออมทรัพย์และตรวจสอบบัญชีเงินฝากของตน รู้จักควบคุมงบประมาณ การใช้จ่ายให้คงที่ รู้จักบันทึกรายจ่าย ใช้จ่ายโดยใช้เงินสด และบัตรเครดิตด้วยความ

^{๔๘} สกล วรเจริญศรีการศึกษาทักษะชีวิต และการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นนบุรีปฐมวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิต พ.ศ.๒๕๕๐.

^{๔๙} ดวงละภา กุดนอก, การพัฒนาความรู้และทักษะการนวดไทยให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษา อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ๒๕๕๑

^{๕๐} <https://sites.google.com/site/karphathnathaksachiwit1/bth-thi-1-naewkhid-phunthan-keiyw-kab-thaksa-chiwit/1-1-naewkhid-keiyw-kab-thaksa-chiwit> Brolin ๑๙๘๙, อ้างใน มัณฑนา ธรรมบุศย์, ๒๕๕๓.

รับผิดชอบ สามารถคำนวณภาษีเงินได้ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีชำระเงินตามใบเรียกเก็บเงินตรงตามกำหนดเวลา

๑.๒ ความสามารถในการเลือกและจัดการงานบ้าน (Selecting and managing a household)

การใช้ทักษะกับการดำเนินชีวิต

การใช้ทักษะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสามารถแบ่งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ออกเป็น ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ

๒. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็น ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

๓. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็น ความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๔. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหา หรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

๕. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การดักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ

๖. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

๗. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self awareness) เป็น ความสามารถในการค้นหา รู้จัก และเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจอื่น

๘. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็น ความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สีผิว อาชีพ ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่า หรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติด

๙.ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็น ความสามารถในการรับรู้ อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับ อารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม

๑๐.ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็น ความสามารถในการ รับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับ ความเครียด เพื่อให้เกินการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหา^{๕๑}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระสุธีรัตนบัณฑิต รศ.ดร.,ได้กล่าวถึงการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้ เกิดขึ้นกับ บุคคล องค์กร และสังคม เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเกิดผลงานการ สร้างสรรค์ของบุคคลและสังคม ทำให้สังคมมีการพัฒนาที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ คุณภาพสังคม การพัฒนาชีวิตประกอบด้วยการเรียนรู้ ความเป็นอิสระแห่งจิตใจและปัญญา ความสุข การพัฒนาคุณภาพสังคม ประกอบด้วยสังคมมีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีความสงบสุขมี สันติภาพมีหลักประกัน ความเป็นธรรม สมดุล มั่นคง ยั่งยืน^{๕๒}

พระมหาชำนาญ กตธมโม (บุญแพ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาจิตสาธารณะใน พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า จิตสาธารณะหรือจิตที่เป็นไปกับการทำความดีของคุณคน ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเรียกว่า กุศลจิตหรือมหากุศลจิต เพราะเป็นจิตฝ่ายดีงาม เป็นที่ตั้งแห่งการ ทำความดีหรือเป็นความคิดในการสร้างสรรค์และบำเพ็ญประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม โดยรวม^{๕๓}

พรรษา เอกพรประสิทธิ์ กล่าวถึงรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา ว่า มีองค์ประกอบคือหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยหลักการเรียนรู้ผ่าน ฐานต่าง ๆ ที่จัดเป็นกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมจิตสาธารณะ ส่วนปัจจัยและเงื่อนไขการนำรูปแบบ กิจกรรมไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้นขึ้นกับหลายประเด็น เช่นการให้ความรู้ ด้านจิตสาธารณะ การ ผนึก ใช้สื่อที่สามารถเข้าถึงตัวเยาวชนได้ง่าย และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านโครงการ

^{๕๑} <http://photalenfe.blogspot.com/๒๐๑๖/๐๔/๘.html>: สืบค้นวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

^{๕๒} พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร., LIST MODEL FOR RESEARCH AND SOCIAL DEVELOPMENT, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑, หน้า ๑๖.

^{๕๓} พระมหาชำนาญ กตธมโม. การศึกษาจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

กิจกรรมจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรม จะเป็นตัวช่วยให้เยาวชนเกิดการนำพลังที่มีในตนเองออกมาใช้ในทางที่ดีได้^{๕๔}

จิรวัดน์ วีระกร กล่าวถึงแนวคิดการสร้างจิตสาธารณะไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจึงเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในลักษณะการเชื่อมโยงการศึกษาแก้ปัญหาชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาตามความจำเป็นของชุมชนเรียกว่า “Service Learning” เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะในการปฏิบัติงานเกิดคามภูมิใจในตัวเอง ร่วมกันสร้างสำนึกความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของประเทศ ตลอดจนมีผลดีต่อการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนไปพร้อมกัน^{๕๕}

วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา กล่าวถึงการสร้างบุคลากรที่ดีว่าสามารถสร้างได้โดยการกล่อมเกลากลูกฝังถ่ายทอดด้วยกิจกรรมที่หลากหลายให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและตระหนักในคุณค่าของจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมพร้อมรักษาคุณค่าของจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวมด้วยการยกระดับความรู้สำนึกตระหนักในคุณค่าให้ถือเป็นภาระหน้าที่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม^{๕๖}

กุลทิพย์ ศาสตรระจุจ กล่าวว่าจิตสาธารณะมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคมภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากจิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบซึ่งเกิดขึ้นภายในคือความรู้สึกนึกคิดตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในจิตใจและส่งผลสู่การกระทำภายนอกของบุคคลปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่ามีเหตุเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนใหญ่การสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคมจึงจำเป็นและมีคุณค่ายิ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบทั้งจากการกระทำของตนเองเช่นการรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อส่วนรวมรวมถึงการกระทำโดยมีบทบาทช่วยเหลือสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สังคมซึ่งถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม^{๕๗}

^{๕๔} พรรษา เอกพรประสิทธิ์, ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, ปีที่ ๑๔ (เดือนมกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๘๗-๙๙.

^{๕๕} จิรวัดน์ วีระกร, “มุมมองของความคิดการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมแก่นักศึกษา” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย, จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ชุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๙, หน้า ๑๘

^{๕๖} วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา, แนวทางการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย, จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ชุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๙, หน้า ๒

^{๕๗} กุลทิพย์ ศาสตรระจุจ, การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะ, รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยชุด “การสื่อสารจิตสำนึกสาธารณะ” กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ชุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๑, หน้า ๙

สวาสนา ประवालพุกษ์ กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะที่ดีของเด็กและเยาวชนสามารถกระทำได้ ๒ แนวทางคือ ๑) การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีโดยเฉพาะด้านจิตสาธารณะเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาโดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างและพัฒนาให้เหมาะสมเป็นการบูรณาการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ๒) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหมายถึงกิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาแต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ^{๕๘}

ดวงเดือน พันธุนาวิก กล่าวถึงกระบวนการการปฏิบัติต่อเยาวชนอย่างเหมาะสมไว้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเด็กทางด้านร่างกาย และโดยเฉพาะความเหมาะสมในด้านการพัฒนาจิตใจของเด็ก จะเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มาก เพราะในวัยเด็กสามารถเห็นความแตกต่าง สามารถคิดเปรียบเทียบ คิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน เกิดความรู้สึกและความคิดโดยใช้การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว แทนการสนใจตนเอง ซึ่งถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอันจะส่งผลให้สามารถให้อยู่ร่วมกันกับคนสังคมได้อย่างมีความสุขกายสบายใจตลอดจนเป็นบุคคลากรที่ดี ที่เหมาะสม ของครอบครัว สังคมและประเทศชาติได้เป็นอย่างดี^{๕๙}

สาโรจน์ บัวศรี กล่าวถึงการพัฒนาระบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะโดยผ่านการจัดโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะว่าสามารถบรรลุจุดตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละด้านโครงการกิจกรรมนั้น สรุปแล้วเป็นการดำเนินกลยุทธ์ในการพัฒนาจากพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน ด้วยการนำตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้แต่ละด้านของการมีจิตสาธารณะมาเป็นตัวตั้ง ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามความพร้อมและบริบทของโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ การศึกษาในโรงเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ๒ ประการคือพัฒนาเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้นำมีความรู้และให้เป็นผู้มีความประพฤติดีซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการดังกล่าวจะบังเกิดผลสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครูสอนเป็นสำคัญ

สถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมครูผู้สอนจะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างในทางที่ดีและต้องเอาใจใส่ในการจัดฝึกอบรมเรื่องจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างจริงจังโดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการคือ ๑) การดำเนินให้ผู้บริหารและคณะครูเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความ

^{๕๘} สวาสนา ประवालพุกษ์, **นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ**, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔, หน้า ๒-๓.

^{๕๙} ดวงเดือน พันธุนาวิก, **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล**, กรุงเทพมหานคร : องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก, ๒๕๔๔, หน้า ๙.

ประพจน์และการปฏิบัติแก่นักเรียนนักศึกษา ๒) จัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ๓) การสอนจริยธรรมในชั่วโมงการเรียนการสอน ๔) สอดแทรกจริยธรรมในทุกวิชาที่สอนในทุกกิจกรรม และ ๕) การจัดกิจกรรมในทางด้านจริยธรรมในสถานศึกษา^{๖๐}

วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม ได้กล่าวไว้ในจิตวิทยาพุทธศาสนาว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดรวมศูนย์ที่กระบวนการจิตของคนพระพุทธเจ้าทรงใช้ระเบียบวิธีการพินิจภายในจิตของตนเอง และสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นแล้วเอาข้อเท็จจริงมาประกอบเป็นพุทธจิตวิทยา ซึ่งมีลักษณะเป็นจิตวิทยาที่ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยแม้เวลาจะล่วงเลยมาถึง ๒๕๐๐ ปี เศษแล้วก็ตาม พุทธศาสนาเริ่มด้วยการวินิจฉัยว่าคุณเป็นอินทรีย์พลวัตรที่ดิ้นรนโลดแล่นไปเพื่อหาวัตถุประสงค์และเหตุการณ์มาสนองตัณหาและความอยากต่างๆ และความอยากนี้เองที่ผลักดันให้คนปรุงแต่งพฤติกรรมไปนานาชนิด พุทธศาสนาสอนให้คนรู้วิธีต่างๆ ที่จะปรับปรุงตัวทำให้พอเหมาะพอดีกับเงื่อนไขและสภาพแห่งสิ่งแวดล้อม และไม่เน้นให้คนเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะแก่ตัณหา เพราะตัณหาของคนนั้นยากที่จะจำกัดขอบเขตได้จิตวิทยาก็เช่นกันคือ พยายามหาแนวทางที่จะให้คน ปรับปรุงพฤติกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม มากกว่าที่จะให้เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ให้เหมาะแก่ธรรมชาติของคนในชีวิตประจำวัน

ของคนเรานั้นมีปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา ๒ อย่าง ที่ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งเร้า นั้นคืออารมณ์ และเขว้ปัญญา การกระทำทั้งทางกาย และวาจา จึงสำเร็จมาจากจิตเป็นใหญ่ในการบงการ การกระทำทุกรูปแบบจึงประทับสั่งสมไว้ในการรับรู้ของจิตเรียกว่าการสั่งสม ด้วยเหตุนี้ทางพุทธศาสนาจึงเน้นในเรื่องกุศลกรรมและอกุศลกรรม อันมีผลสืบเนื่องต่อวิถีชีวิต ทั้งในอดีตปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งมีผลส่งถึงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^{๖๑}

เทียม ศรีคำจักร ได้ทำวิจัยเรื่อง พุทธธรรมกับปรัชญาการรักษาโดยกิจกรรมบำบัด เป็นงานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับปรัชญาการรักษาโดยกิจกรรมบำบัด เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับงานกิจกรรมบำบัดในประเทศไทย โดยศึกษาจากเอกสาร โดยวิเคราะห์และอภิปรายเชิงตรรกะ เพื่อหาแนวคิด หลักการและวิธีการทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทางกิจกรรมบำบัด^{๖๒}

ธัญศญา ธรรมิสกุล ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

^{๖๐} สาโรจน์ บัวศรี, การบริหารกิจการนักเรียน, กรุงเทพมหานคร :ประสานมิตร, ๒๕๓๒, หน้า ๔๐-๔๒.

^{๖๑} วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ ๒๕๔๔

^{๖๒} เทียม ศรีคำจักร, พุทธธรรมกับปรัชญาการรักษาโดยกิจกรรมบำบัด, ๒๕๓๖, หน้า,

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ (ด้านอาคารและสถานที่ ด้านการให้บริการห้องเรียนพิเศษ ด้านพฤติกรรมครู ด้านกิจกรรมนักศึกษา ด้านระเบียบวินัยใน วิทยาลัย และด้านอิทธิพลกลุ่มเพื่อน)

๑.๑ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านอาคารและสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิทยาลัยมีอาคารเรียนและห้องเรียนเพียงพอต่อ ความต้องการและจำนวนของนักศึกษา รองลงมา วิทยาลัยมีการจัดตั้งที่นั่งขยะเพียงพอ และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จำนวนห้องส้วมที่สะอาดเพียงพอต่อการใช้บริการ

๑.๒ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านการให้บริการห้องเรียนพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ห้องสมุดเปิดให้ใช้บริการ และ ยืม-คืน หนังสือทุกวัน รองลงมา คือ มีการจัดครูหรือบรรณารักษ์มาปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดทุกวันและข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์มีเพียงพอต่อการใช้งาน

๑.๓ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านพฤติกรรมครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณครูมีการดูแล ติดตามพฤติกรรมนักศึกษา อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รองลงมา คือ คุณครูมีความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นกันเองกับนักศึกษา และข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คุณครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งกาย กริยา วาจา ใจ

๑.๔ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านกิจกรรมนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่วิทยาลัยฯ จัดขึ้น เสมอ รองลงมา คือ วิทยาลัยฯ

เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเข้าค่ายอาสาพัฒนา ชนบท และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิทยาลัยฯจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเป็นประจำและ ต่อเนื่อง

๑.๕ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านระเบียบวินัยในวิทยาลัยฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษามาเข้าแถวร้องเพลงเคารพธงชาติ ทันเวลาเสมอ รองลงมา คือ นักศึกษาปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของวิทยาลัยฯอย่างเคร่งครัด และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบของห้องเรียนและช่วยกันดูแลให้ เป็นไปตามข้อตกลง

๑.๖ ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านอิทธิพลกลุ่มเพื่อน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อนสนิทชักชวนให้นักศึกษาดูหนังสือเพื่อเตรียม ตัวสอบ รองลงมา คือ เพื่อนสนิทของนักศึกษาชอบทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เพื่อนของนักศึกษาทิ้งขยะไว้ตามถนน สนาม ห้องเรียน โดยไม่สนใจที่จะไปทิ้ง ในถังขยะ

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ (ด้านการใช้สิ่งของในวิทยาลัยฯ ด้าน หน้าที่รับผิดชอบ และด้านการเคารพสิทธิ)

๒.๑ ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านการใช้สิ่งของในวิทยาลัยฯ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษาจัดเก็บ

อุปกรณ์การเรียนให้เรียบร้อยหลังจากเลิกเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ รองลงมา คือ นักศึกษาเก็บรักษาอุปกรณ์ทำความสะอาดทุกครั้งหลังทำเวร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษาชอบขีดเขียนหรือวาดรูปบนกำแพง อาคารเรียน

๒.๒ ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านหน้าที่รับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษาทำการบ้านส่งคุณครู รองลงมา คือ นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการต่างๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษารับอาสาช่วยดูแลคอมพิวเตอร์ เพื่อหวังจะได้เล่นเกมส์

๒.๓ ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อนักศึกษาไปค้นคว้าข้อมูลในห้องสมุดแล้วบังเอิญหยิบหนังสือของห้องสมุดติดกลับไปบ้าน นักศึกษาจะรีบนำกลับมาคืนในวันรุ่งขึ้น รองลงมา คือนักศึกษาหยิบอุปกรณ์การเรียนของเพื่อนไปเป็นของตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษานำถังขยะของห้องเรียนมาไว้ใกล้ๆ โต๊ะเพื่อจะได้ไม่ต้องเดินไกลเวลาทิ้งขยะ

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านอิทธิพลกลุ่มเพื่อน ด้านการให้บริการห้องเรียนพิเศษ ด้านอาคาร และสถานที่ ด้านกิจกรรมนักศึกษา ด้านระเบียบวินัยในวิทยาลัย และด้านพฤติกรรมครู ตามลำดับ

๔. ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์พฤติกรรมจิตสาธารณะ มีจำนวน ๓ ตัวแปร คือ อิทธิพลกลุ่มเพื่อน มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุดในรองลงมา คือ การให้บริการห้องเรียนพิเศษ และอาคารและสถานที่ ตามลำดับ โดยปัจจัยทั้ง ๓ ตัวแปร มีอำนาจในการพยากรณ์พฤติกรรมจิตสาธารณะ ได้ร้อยละ ๕๒.๙๐^{๖๓}

นายภินันท์ สิงห์กฤตยา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการทัศน์และกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อจะกล่าวถึงการดูแลสุขภาพและการป้องกันการเจ็บป่วยภายใต้กระบวนการ ทัศน์พระพุทธศาสนาในภาพรวม เห็นได้ว่าเน้นย้ำที่การดูแลสุขภาพและเป้าหมายที่จิตใจของตนเป็นหลัก เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันสภาพความเป็นจริงของสรรพสิ่งทั้งหลาย คลายความหลงยึดมั่นใน อัตตาตัวตน ในร่างกายของตนหรือบุคคลอื่น ตลอดจนกระทั่งสิ่งของทั้งหลาย อันจะนำความทุกข์ มาทับถมจิตใจ สำหรับส่วนของร่างกายนั้นพระพุทธศาสนาก็ให้ความสนใจดูแลสุขภาพตามความ เหมาะสมในระดับหนึ่งโดยไม่หลงยึดติดในร่างกาย แต่ก็ไม่ได้ปล่อยปละละเลยไม่ใส่ใจจนกระทั่ง ร่างกายเสื่อมโทรมลงจนไม่สามารถใช้ประกอบความเพียรใดๆ ได้ การดูแลสุขภาพก็กระทำ เพียงเพื่อกำจัดทุกข์เวทนาเก่า ทั้งไม่ก่อให้เกิดทุกข์เวทนาใหม่ขึ้นจนขัดขวางการดำเนินความ เพียรปฏิบัติธรรมเพื่อพ้นทุกข์ แต่ไม่เกินเลยจนกระทั่งหลงติดอยู่ในความสะดวกสบายด้วยการ บำรุงบำเรอร่างกายจนเป็นการขัดขวางการบำเพ็ญเพียรทาง

^{๖๓} ธัญญา ธรรมิสกุล, ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยณ์นิชยการ, ๒๕๕๑

จิต อีกนัยหนึ่ง สิ่งแวดล้อมพระ พุทธองค์ก็ทรงให้ความสำคัญเช่นกัน สิ่งแวดล้อมใดๆ ที่สามารถส่งเสริม หรือ ชักนำให้เกิด ความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม และการบำเพ็ญเพียรพัฒนาทางจิตเพื่อความหลุดพ้น พระ พุทธองค์ก็ทรงให้เลือกอยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมเช่นนั้น สำหรับสิ่งแวดล้อมใดๆ ที่ขัดขวางการปฏิบัติธรรมไม่ให้ก้าวหน้า หรือมีความยากลำบากในการดำรงตนอยู่จนเกินไป หรือเป็นสถานที่ ที่อาจมีอันตรายต่อชีวิต พระพุทธองค์ก็ทรงให้หลีกเลี่ยงไปเสีย^{๖๔}

พิชัย สุขวุ่น ได้ทำดัชนีนิพนธ์เรื่อง กระบวนทรรศน์หลังนวยุคในปรัชญาศิลปะ ของท่านพุทธทาสภิกขุ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปรัชญาศิลปะของท่านพุทธทาสภิกขุว่าเป็นไปตาม หลักการของกระบวนทรรศน์หลังนวยุคหรือไม่ ความเห็นของทั้งสองฝ่ายดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นข้อจำกัดว่า เหตุใดคนทั่วไปจึงเข้าถึงคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุได้ยาก เพราะ เหตุว่าฝ่ายตรงข้าม (อาจจะเป็นคนทั่วไป) กลับเห็นว่าทุกอย่างมีตัวตนไปเสียทั้งหมด เพื่อยืนยันว่ามีตัวเราและมีสิ่งที่เรารับรู้ ในทำนองเดียวกันนี้ ความเห็นที่แตกต่างกัน ของสองกระบวนทรรศน์ทางปรัชญา คือ กระบวนทรรศน์นวยุคที่เชื่อในกฎเกณฑ์ตายตัว ตามกฎวิทยาศาสตร์ ก็ต้องสร้างการมีตัวตน เพื่อเป็นหลักค้ำประกันว่าโลกมีกฎเกณฑ์ ที่แน่นอน เพราะความรู้สึกแห่งการเป็นตัวตนจะค้ำประกันว่า ตัวเรานั้นมีอยู่จริง ความเห็น ดังกล่าวจึงบดบังความรู้ชนิดอื่นๆ จนหมดสิ้นความเป็นไปทางวิทยาศาสตร์ที่คิดอยู่บน ฐานของความแน่นอนแห่งการมีอยู่ของตัวตนดังกล่าว จึงละเลยการเห็นแก่สิ่งอื่นที่ไม่ใช่ ตัวเอง การพัฒนาจึงมีปัญหาความขัดแย้งมากขึ้นเรื่อยๆ

กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เห็นว่าความแน่นอนของตัวตนและสิ่งอื่นๆ นั้น ไม่มี มีแต่ความไม่แน่นอน ซึ่งตรงกับปรัชญาศิลปะของท่านพุทธทาสภิกขุที่เสนอว่า ตัวตน ของเรานั้นไม่มีอยู่จริง การเห็นแก่ตัวจึงเป็นความผิดพลาด สิ่งที่รู้สึกว่าเป็นตัวตนนั้นไม่ สามารถคงที่อยู่ได้ ตัวตนก็คือการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง โลกจึงมีการเปลี่ยนแปลงและความ ไม่แน่นอนเป็นพื้นฐาน แต่เมื่อเข้าใจภาษาธรรมไม่ได้ ก็คิดว่าท่านพุทธทาสภิกขุสอนเรื่อง อัตตาหรือการมีอยู่ที่แน่นอนตายตัว ซึ่งเป็นการเข้าใจผิด หลักคิดที่มองความเป็นไปของโลกทั้งสองกระบวนทรรศน์นี้ จึงเป็นฐานของการ พัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยตรง ซึ่งโลกจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์เห็นโลกเป็น อย่างไร ซึ่งการถกเถียงกันว่าโลกมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนหรือไม่แน่นอน ย่อมปรากฏอยู่ใน การดำเนินชีวิตประจำวันของทุก ๆ คน และคาดว่าโลกในกระบวนทรรศน์ทางวิทยาศาสตร์ จะได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีมากกว่ากระบวนทรรศน์อื่น ๆ แต่การเป็นหลังนวยุคของ ท่านพุทธทาสได้วิจารณ์ว่า “สิ่งที่เรียกว่าวิทยาศาสตร์ต้องพันทุกข์ได้” เครื่องมือชี้วัดว่า ใครเป็นวิทยาศาสตร์มากกว่ากัน คือการพันทุกข์นั่นเอง ดังนั้นในหลายครั้งที่ท่านพูดว่า “พุทธศาสนาเป็นวิทยาศาสตร์” ย่อมมีความหมายว่า สิ่งที่พระพุทธเจ้าค้นพบอยู่เหนือวิทยาศาสตร์เสียมากกว่า เพราะในที่นั้น (อสังขตะ) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ การเป็น หลังนวยุคของท่าน ก็คือการอธิบายการมีอยู่ของสิ่งที่อยู่เหนือวิทยาศาสตร์ และท่านเรียก การเห็นดังกล่าวว่าเป็นปรัชญาศิลปะ คำว่า “เหนือวิทยาศาสตร์” คือการไม่มีตัวตนนั่นเอง การเห็นโลกเช่นนี้ จึงเป็นการสร้างสันติภาพให้เกิดแก่โลกโดยตรง เพราะเมื่อเรา ไม่เห็นแก่ตัว เราก็จะรับใช้สังคมส่วนรวมได้มากขึ้น

^{๖๔} ภินันท์ สิงห์กฤตยา, กระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังตามหลักเภสัชศาสตร์เชิงพุทธบูรณาการ, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ~ ๘๘ ~ ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๒.

โลกจะน่าอยู่ขึ้นมาได้ก็เพราะ การเข้าใจว่า ตัวตนของเรานั้นไม่มี หลักแห่งการไม่มีตัวตนและความไม่แน่นอนดังกล่าว จึงสอดคล้องกับกระบวนการหลังนวยุคอย่างลงตัว รายละเอียดในข้อถกเถียงที่ปรากฏในครั้งนี่ คือปรัชญาของ การมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ โดยท่านผู้อ่านอาจมีชีวิตอยู่ใน กระบวนการหนึ่งใดกระบวนการหนึ่งก็เป็นได้^{๖๕}

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวในหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมไว้ว่าสามารถทำได้โดย “กำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร” ที่ครอบคลุมหัวข้อที่เป็นเรื่องของส่วนรวม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่จะเกิดกับคนหมู่มาก เช่น สิ่งแวดล้อม การรู้จักเคารพกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันในสังคม^{๖๖}

สนธยา พลศรี กล่าวว่า การจัดโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการในลักษณะโครงสร้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะการดำเนินงานตามโครงการต้องมีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีลักษณะอย่างน้อย ๓ ประการได้แก่ ๑) ขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อแยกแยะได้ว่ากิจกรรมใดสอดคล้องหรือนอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทางการปฏิบัติสำหรับขั้นตอนการดำเนินงานระยะเวลาและขอบเขตของงานตามโครงการด้วย ๒) มีขอบเขตการดำเนินงานที่แน่นอนเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการติดตามและประเมินผล ๓) ระยะเวลาที่แน่นอนทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเพราะโครงการจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมวัตถุประสงค์งบประมาณและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ระยะเวลาอยู่เสมอนั้นการจัดโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มองเห็นเป็นรูปธรรม^{๖๗}

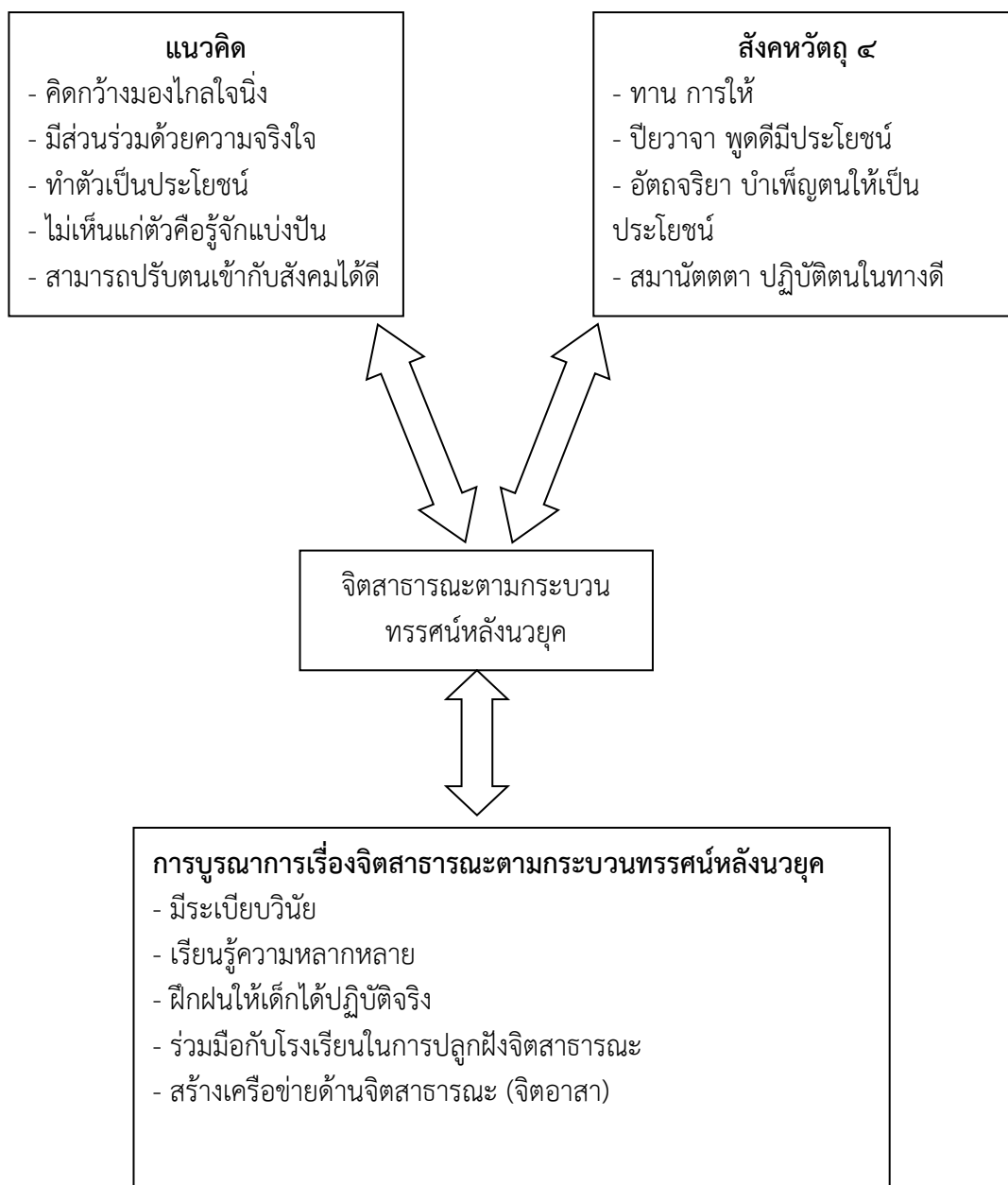
^{๖๕} พิชัย สุขวุ่น, บทความเรื่องหนังสืออัมมิกสังคณนิคม. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ๒๕๕๘, ๒ (๑): ๑๘๑-๑๘๘.

^{๖๖} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **จอมปราชญ์นักการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๔๓, หน้า ๘๐.

^{๖๗} สนธยา พลศรี, **กระบวนการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ ๒๕๓๗, หน้า ๗๑.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง“วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค”ผู้วิจัยได้ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้



บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค” เป็นการศึกษาวิจัยแบบบูรณาการ โดยมุ่งเน้นเก็บข้อมูลผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน มีประเด็นลำดับหัวข้อที่ผู้วิจัยจะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็น ๔ รูปแบบ ดังต่อไปนี้

๑. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) คือ คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสังเกตพฤติกรรม การทำงานร่วมกันของผู้เข้ากลุ่มจิตสาธารณะ

๒. การสัมภาษณ์ คือ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มจิตอาสา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เจ้าหน้าที่เทศบาลและกลุ่มผู้รับผิดชอบต่าง

๓. การใช้แบบสำรวจ คือ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติจิตอาสา จากกลุ่มของการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตลอดถึงปัญหาอุปสรรค

๔. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยการสร้างเครือข่ายจิตสาธารณะในจังหวัดชัยภูมิ

การประชุมกลุ่ม โดยการจัดประชุมกลุ่ม คือ คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ หรือกระบวนการ A-I-C ซึ่งเป็นเทคนิคการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

โดยเป็นการระดมสมองจากผู้เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่วิจัย ทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา ชัดจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ในพื้นที่วิจัย

โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ ถึงสภาพปัญหา ความต้องการ ข้อจำกัด และ ศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการระดมพลังสมองในการศึกษา วิเคราะห์พัฒนาทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ซึ่งจะทำให้เกิดการตัดสินใจร่วมกัน เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริม การศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช). โดยเทคนิคนี้คณะวิจัยได้จำแนก ออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

๑. Appreciation คือ การยอมรับชื่นชม (Appreciate) ความคิดเห็นความรู้สึกร่วมกันของ สภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

๒. Influence คือ การใช้ประสบการณ์ ซึ่งเป็นการประชุมกลุ่มโดยมุ่งเน้นให้แสดง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่ ช่วยกันกำหนดวิธีการและกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อให้ บรรลุวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ร่วมกัน โดยให้มีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการถกเถียงด้วย เหตุผล ทั้งในประเด็นที่เห็นด้วยและเห็นต่าง จนได้วิธีการที่เห็นร่วมกันว่าจะมีกระบวนการวิธี ดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ ของกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของสภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)ต่อไป

๓. Control คือ การนำยุทธศาสตร์และวิธีสำคัญมากำหนดแผนปฏิบัติการโดยละเอียด และสมาชิกจะเลือกกว่าตนเองสามารถรับหน้าที่ในเรื่องใดด้วยความสมัครใจ และให้ปฏิบัติจนบรรลุผล ตามเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นกระบวนการนำยุทธศาสตร์มาใช้ในกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของ สภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช) อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน ให้เหมาะสมกับบริบทของพระพุทธศาสนาต่อไป

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดย คัดเลือกแบบเจาะจงโดยเกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง จิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน ๒๐ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดย คัดเลือกแบบเจาะจงโดยเกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง จิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน ๑๕ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงเอกสาร การสำรวจและการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข่าวสำคัญ โดยเครื่องมือที่สำคัญของการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบปลายเปิดมี ๒ ส่วน จำนวน ๑๕ ข้อเกี่ยวกับผู้ให้ข่าวสำคัญ มุ่งเน้นการศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการวิเคราะห์กระบวนการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการพัฒนากระบวนการจิตสาธารณะอย่างยั่งยืนในสังคมไทยปัจจุบัน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับ ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับการศึกษา และ ๔) อาชีพ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมในการสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ มีอยู่จำนวน ๑๕ ข้อ

๓.๓.๒ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเช่นเดียวกับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับเกี่ยวกับ ๑) สภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) มีรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบอย่างไร ๒) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องที่เข้ามาร่วมบริหารจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ ร่วมด้วยกันกันส่วนงานราชการ พร้อมด้วยผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน และทำหน้าที่อะไร ๓) เครือข่ายทางสังคมใด ที่ควรเข้ามาเป็นเครือข่ายการทำงานในการส่งเสริมจิตสาธารณะให้เกิดการกระจายทุกพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิ ๔) หน่วยงานใด ที่ควรเข้ามามีบทบาทในการผลักดันยกระดับจิตสาธารณะให้เพิ่มขึ้นได้ ๕) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอะไรได้บ้าง ที่จะช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะของชาวชัยภูมิได้บ้าง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาวิเคราะห์เป็นผลการศึกษาวิจัย ทั้งนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลเพื่อสะท้อนให้ผู้วิจัยเข้าใจและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยให้ได้มากที่สุด โดยมีขั้นตอนการเก็บและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ การรวบรวมและวิเคราะห์เอกสาร เพื่อทำความเข้าใจประเด็นภูมิหลังของการศึกษา รวมทั้งเพื่อให้สามารถวิเคราะห์นโยบายและการบริหารรูปแบบและกระบวนการสร้างจิตสาธารณะด้วยการสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนได้

๓.๔.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิก (สรช.) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนรอบด้านในรูปแบบและกระบวนการสร้างจิตสาธารณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับสังคมไทยปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบและกระบวนการสร้างจิตสาธารณะ

๓.๔.๓ ทำการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ พร้อมกับนำมาปฏิบัติในกลุ่มของสมาชิก (สรช) และจัดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากสมาชิกของกลุ่มเพื่อให้เห็นถึงปัญหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นตามโอกาส และกาลสมัยต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนาความ วิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ๑) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๒) จัดลำดับข้อมูล ๓) จากการสัมภาษณ์ ๔) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น ๕) สรุปผลการวิจัยประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจะกระทำไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ว่าครบถ้วนเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปผลและอภิปรายผลว่าสมบูรณ์หรือไม่

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยใช้วิธีการการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อสรุปหาแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทัศน์หลังนวยุค (ยุคใหม่) โดยสรุปเป็นความคิดรวบยอดจากการศึกษาเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่อง“วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทัศน์หลังนวยุค”ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย (Research Process) ตามแผนผังดังต่อไปนี้



ภาพประกอบที่ ๓.๑ สรุปกระบวนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค” ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการปฏิบัติตามหลักในการส่งเสริม และการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ตามทฤษฎีและหลักธรรมทางพุทธศาสนา ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุคในครั้งนี้ ผู้วิจัย จึงได้นำเสนอผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

๔.๒ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิตสาธารณะ

๔.๓ เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตรงบริเวณใจกลางของประเทศ บริเวณเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๒ องศาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๖๓๑ ฟุต ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ ๓๓๒ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๗๗๘.๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗,๙๘๖,๔๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๖ ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ ๒.๕ ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ ๓ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นลำดับที่ ๗ ของประเทศ^๑

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดชัยภูมิมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง บริเวณตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของจังหวัดเป็นป่าไม้และภูเขา นอกจากนั้นเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ป่าไม้และเทือกเขาตั้งเรียงรายจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ประกอบด้วยเทือกเขาสำคัญคือ ภูเขี้ยว ภูแลนคา และภูพังเหย ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่จังหวัด ถูกแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือส่วนเหนือ มีอำเภอหนองบัวแดง แก้งคร้อ บ้านแท่น เกษตรสมบูรณ์ ภูเขี้ยว คอนสาร และภักดีชุมพลส่วนใต้ มีอำเภอเมืองชัยภูมิ บ้านเขว้า จตุรัส บำเหน็จณรงค์ เทพสถิต หนองบัวระเหว คอนสวรรค์ อำเภอเนินสง่า และกิ่งอำเภอซับใหญ่

^๑ <http://pvlo-cpm.dld.go.th/chaiyaphum/chaiyaphum๑.htm>

ลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญ แบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะคือ ๑.พื้นที่ราบฝั่งแม่น้ำ เขตนี้มีพื้นที่ประมาณ ๑,๐๔๘,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๑๓ ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงตั้งแต่ ๐- ๒๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำชีในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ บำเหน็จณรงค์ จัตุรัส คอนสวรรค์ บริเวณนี้จะเป็นเขตที่ราบ น้ำท่วมถึงในฤดูฝน

๒. พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่ตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นแนวยาวตามทิศเหนือ-ใต้ ตามแนวเทือกเขาตงพญาเย็น มีความสูงประมาณ ๒๐๐- ๕๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ จัตุรัส บำเหน็จณรงค์ บ้านเขว้า และคอนสวรรค์

๓.พื้นที่สูงและภูเขา สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลอนลึกและภูเขาในเขตเทือกเขาตงพญาเย็น มีความสูงตั้งแต่ ๕๐๐- ๑,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งได้แก่พื้นที่บางส่วนของอำเภอหนองบัวระเหว คอนสาร เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียว แก้งคร้อ และพื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอเมืองชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการเป็น ๓ ส่วนคือ ๑. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ หน่วยงานที่กระทรวง กรมต่าง ๆ ส่งมาปฏิบัติราชการประจำ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ดังนี้

๑.๑ หน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย หน่วยงานทั้งสิ้น ๓๔ หน่วยงาน เช่น ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำนักงานป่าไม้จังหวัด เป็นต้น

๑.๒ หน่วยงานระดับอำเภอ ประกอบด้วย ๑๖ อำเภอ ๑๒๔ ตำบล และ ๑,๖๐๔ หมู่บ้าน

๒. การบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจที่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลางที่ประจำในจังหวัด มีทั้งสิ้น ๔๖ หน่วยงาน และเป็นหน่วยงาน และเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๕ หน่วยงาน

๓. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เทศบาลเมือง ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองชัยภูมิ เทศบาลตำบล ๑๙ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ๑๒๒ แห่ง

จำนวนประชากรของจังหวัดชัยภูมิ จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง รายงานว่า จังหวัดชัยภูมิมีประชากร ณ วันที่ ๒๕ เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๑,๑๒๐,๑๙๒ คน ชาย ๕๕๘,๐๓๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๘๒ ของประชากรทั้งจังหวัด หญิง ๕๖๒,๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๘ ของประชากรทั้งจังหวัด ในปี ๒๕๔๔ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรลดลง ร้อยละ ๐.๖๒ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๔ ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัด ๘๘.๕ คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอเมืองชัยภูมิมีประชากรมากที่สุด จำนวน ๑๙๕,๓๗๒ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๘ ของประชากรทั้งหมด รองลงมาคืออำเภอภูเขียว จำนวน ๑๒๓,๕๓๓ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๙ ส่วนกิ่งอำเภอซับใหญ่ มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด มีจำนวน ๑๓,๐๗๗ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๑๖ สำหรับอำเภอที่ความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คืออำเภอเมืองชัยภูมิ มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ ๑๖๑.๗๔ คน/ตร.กม.

รองลงมาเป็นอำเภอแก้งคร้อ ๑๕๕.๕๘ คน/ตร.กม. โดยอำเภอภักดีชุมพลเป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุดเพียง ๓๑.๗๖ คน/ตร.กม

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงเน้นพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิเพื่อให้ผลการวิจัยเรื่องแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช) ตามแผนการพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้น จึงได้วิเคราะห์ตามแบบแผนดังนี้

จิตสาธารณะที่กล่าวถึงจิตสำนึกของคนในระดับครอบครัว ครอบครัวไทยในปัจจุบัน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากพ่อแม่แล้ว ในครอบครัวหนึ่ง ๆ จะมีลูก ๒-๓ คนเท่านั้น เพราะไม่สามารถเลี้ยงดูลูกที่มีมากมายได้ ลูกที่ไม่มาก พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูได้ค่อนข้างจะดีและมีคุณภาพ นอกจากให้การศึกษาในสถาบันการศึกษาแล้ว พ่อแม่ ยังช่วยกันอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับลูก ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครอบครัวจะมีแต่ความสุขและความอบอุ่น ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในกรณีที่ครอบครัวขาดผู้นำที่ดี พ่อแม่แยกทางกัน ลูก ๆ ขาดความอบอุ่น พี่งพ่อแม่ไม่ได้ กลับต้องไปพึ่งพาเพื่อน ๆ เด็กและเยาวชน ต่างคนก็ต่างไปพึ่งยาเสพติดแทน ครอบครัวเริ่มอ่อนแอ สั่นคลอน นับว่าเป็นผลกระทบกับสังคมส่วนรวมในอนาคต เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด ถ้าครอบครัวมีปัญหา ก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมภายนอกในเรื่อง จิตสาธารณะอย่างแน่นอน

จิตสาธารณะของเด็กและเยาวชน ต้องมีความรับผิดชอบในตนเอง และต้องมีความรับผิดชอบหรือ จิตสำนึกที่มาจากภายใน แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสาธารณะ จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นคำว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จึงเป็นความสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสร้าง จิตสาธารณะ เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเขามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่ คนที่อ่อนแอเสียแรง และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว เด็กและเยาวชน จะมีความพร้อมในการสร้างความตระหนักและความสำนึกในใจของตนเองแล้ว แนวทางที่สำคัญในการสร้าง จิตสาธารณะ ยังมีอีกหลายประการที่เด็กและเยาวชนต้องตระหนักด้วยการพัฒนาตามหลักดังนี้

๑. การเพิ่มคุณค่าการมีวินัยในตนเอง นั่นคือความตระหนักถึงการมีส่วนร่วม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เด็กและเยาวชนทุกคน ต้องศึกษาสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ

๒. สิ่งแวดล้อมคือชีวิต เด็กและเยาวชนต้องตระหนักอยู่เสมอว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวมดี ก็จะส่งผลดีกลับคืนมายังผู้คนในผืนโลกใบนี้ ได้พบแต่ความสุข อากาศที่ดีและสดชื่น

๓. ขจัดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม เด็กและเยาวชนทุกคนต้องช่วยผู้ใหญ่ ในการกำหนดแผนการดูแลและแก้ไข จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในอันที่จะเป็นเหตุทำให้โลกร้อนเช่น การใช้พลังงาน โรงงานอุตสาหกรรม การทำลายป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร การขจัดสิ่งที่จะก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ บ้านทุกหลังต้องสร้างบ่อพักน้ำทิ้ง บ่อดักไขมัน ก่อนปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

๔. หลักธรรมช่วยในการดำเนินชีวิต สังคมเป็นสุข เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของทุกศาสนา ซึ่งในแต่ละศาสนา ล้วนแต่สอนให้คนเป็นคนดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้ ย่อมจะทำให้สังคมเป็นสุข ดูแลตนเอง บังคับจิตใจ ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดูแลบ้านเมืองแทนผู้ใหญ่ในปัจจุบัน ถ้ายึดมั่นในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสดาแต่ละศาสนา จะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแน่นอน

การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนที่กล่าวถึงมาแล้วนั้นเป็นผลส่งต่อมาถึงการพัฒนาจิตสำนึกของคนในระดับชุมชนให้มีจิตสาธารณะ เพราะถ้าคนในชุมชนขาด จิตสำนึก ขาดจิตสาธารณะ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครสนใจใคร ชุมชนเริ่มอ่อนแอ ยิ่งนานไป ก็มีแต่เสื่อมทรุดลง เพราะชุมชนขาดการพัฒนา ขาดศูนย์รวมทางจิตใจ ขาดผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง สมาชิกขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากการ เห็นแก่ตัว ไม่ยอมเสียสละ กลัวเสียทรัพย์ รวมทั้งต้องเสียเวลา ที่ต้องมาช่วยเหลือชุมชน เมื่อชุมชนขาดการพัฒนา อาชญากรรมในชุมชนย่อมเกิดขึ้น อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการล่มสลายในอนาคตต่อไป

การพัฒนาจิตสาธารณะของคนในระดับชาติ ย่อมรับผลจากครอบครัว จากชุมชน ถ้าครอบครัวและชุมชนขาด จิตสาธารณะ ที่ดี ขาดความความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็ย่อมเกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศทุกด้าน ผู้นำประเทศแก้ปัญหาไม่ได้เพราะ บุคลากรในประเทศขาดการเสียสละ มีการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง เหมือนปลวกที่คอยแทะกินเนื้อไม้ ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ไม่สามารถต่อสู้กับชาติอื่นที่อยู่ข้างเคียงได้ เพราะขาดพลังและความร่วมมือของคนในสังคม แม้ว่าผู้นำประเทศ จะนำมาตราการใด ๆ ออกมาใช้ ประชาชนก็จะขัดขวาง ไม่ให้ความร่วมมือ เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและกลุ่มของตน การทุจริตคอร์รัปชั่นจึงเกิดขึ้นผลที่ตามมา คือ การล่มสลายของชาติ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีโครงการจิตอาสามาเพื่อเป็นการกระตุ้นความเป็นจิตสาธารณะของคนในชาติก็ตามแต่ เพราะหากการพัฒนาไม่เริ่มตั้งแต่เยาวชนแล้ว ก็จะเป็นการพัฒนาเรื่องจิตสาธารณะให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นไปยาก ดังนั้นเราต้องเริ่มจากครอบครัว และส่งถึงชุมชน ต่อระดับอำเภอ จังหวัด จนถึงระดับประเทศ

ส่งผลการพัฒนาถึงจิตสาธารณะของคนในระดับโลก ซึ่งเป็นระดับที่ได้รับผลกระทบในวงกว้าง ถ้าบุคคลในระดับประเทศขาด จิตสำนึกสาธารณะ ต่างประเทศ ต่างอยู่ หวังแต่เอารอดเอาเปรียบกับประเทศอื่น โดยไม่มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือ โดยเฉพาะ ประเทศที่ด้อยโอกาส การพัฒนามีน้อยหวังแต่จะกอบโกยผลประโยชน์เข้าภายในประเทศของตนเอง ขาดความช่วยเหลือมิตรประเทศที่เคียงข้าง หวังให้ประเทศของตนเองอยู่รอดปลอดภัยเท่านั้น ประเทศที่ถูกเอาเปรียบ เกิดความไม่พอใจหวังที่จะแก้แค้น ขาดการไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ละประเทศมีการสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อปกป้องประเทศของตนเอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มักมีแนวโน้มในการใช้กำลังและความรุนแรง เพื่อแสดงแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.

ผลการศึกษาและวิจัยถึงแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช) ในบทที่ ๒ นั้นกล่าวถึงแนวคิดเรื่องจิตสาธารณะ คือ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติด้วยการนำเสนอแนวคิด และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ถึงการกระทำความดี และเก่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันและในเหตุการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุขในปัจจุบันนี้ โดยมีการเอาใจใส่เปรียบกันมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง และสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม

จิตสาธารณะจึงเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ^๒ ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัวมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคมพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง^๓ และสังคมในชุมชนของตนในการปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีแนวคิดพร้อมความต้องการในการเป็นเข้าไปเรียนรู้ และเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และมีส่วนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหา ร่วมกับกับคนในสังคม คำว่าจิตสำนึกสาธารณะ เป็นคำบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่หลากหลายแต่มีความหมายเดียวกัน เช่นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยกันดูแลรักษาสาธารณะสมบัติการมีความรับผิดชอบเป็นต้น จึงมีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายเช่นเป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ เป็นคนที่มีความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัวมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นหรือสังคมคอยช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง และสังคมในชุมชนของตนในการปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน ด้วยการปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน จิตสาธารณะเป็นความรู้สึกในการช่วยเหลือผู้อื่น และเรียนรู้ในการแก้ปัญหาอย่างมีสติ และถูกต้องพร้อมกับการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช) ดังนั้นการจัดกิจกรรม

^๒ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, วารสารวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ๒๕๔๒, หน้า, ๑๔.

^๓ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, จอมปราชญ์นักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: ซีเอสเอ็มเดีย ๒๕๔๓ หน้า, ๑๗.

แต่ละครั้งเพื่อให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมแล้วยังเป็นเวทีในการสร้างความรู้ทางด้านการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมด้วยการแบ่งปัน และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า นวัตกรรม ปัญญา สมา อากาศ แสงสว่างใดเสมอด้วยปัญญาไม่มี อัตลักษณ์ นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ มาตรฐานสากล เอกลักษณ์ เรียนดี กีฬาเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม^๔

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีเยาวชนมากพอประมาณ ดังนั้นการที่ระบบราชการที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ พร้อมกับการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิตในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิเองมีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ การเคารพสิทธิการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้แล้ว จิตสาธารณะก็คือ พฤติกรรมของเยาวชนที่รู้จักดูแลเอาใจใส่และปฏิบัติตนเองให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ด้วยการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะร่วมกัน และรู้สึกห่วงหาพันร่วมช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวม โดยไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ^๕ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งติดตามประเมินผลปัญหานั้นตลอดจนอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

ด้านการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านการให้ความรู้เด็กและเยาวชน ด้วยการรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเชื่อฟังพ่อแม่ การช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมกับพ่อแม่พี่น้องรวมทั้งญาติ ๆ ไม่ทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ไม่ทำร้ายตัวเองไม่เสพยาเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ อันเป็นเหตุให้เสียสุขภาพ มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน การดูแลรักษาความสะอาด การทิ้งเศษขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ ไม่ขีดเขียนข้อความใด ๆ ที่โต๊ะ เก้าอี้ และผนังของอาคาร ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน มีความรับผิดชอบต่อครู เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู พร้อมกับการไม่เอาไรต์เอาเปรียบบุคคลอื่น เคารพสิทธิและให้เกียรติซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการสร้างความรักและความสุขกับสังคมส่วนรวมปฏิบัติตามกฎระเบียบของบ้านเมือง ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับชุมชนและสังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านการเมือง

ทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนต้องมีความเป็นจิตสาธารณะร่วมสร้างความรุ่งเรืองให้กับสังคมและสาธารณะ คือ การสร้างจิตใจและจิตสำนึกให้เป็น จิตสาธารณะ นั่นคือเด็กและเยาวชนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต้องเป็นความรับผิดชอบต่อหรือ จิตสำนึกที่มาจากภายใน แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสาธารณะ จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นคำว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จึงเป็นความสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสร้าง จิตสาธารณะ เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเขามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวจันทกานต์ สุรีย์, โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ ตำบลในเมือง จังหวัดชัยภูมิ, วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นายธนโชติ ชมนาวัง, โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ ตำบลในเมือง จังหวัดชัยภูมิ, วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

คนที่ง้อเปลี่ยเสียแรง และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า พัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล ชุมชน ร่วมสร้างสรรค์ มุ่งมั่นคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ อยู่ในวิถีพอเพียง^๖

จิตสาธารณะ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น อันจะเป็นประโยชน์ ในทุกระดับ โดยเฉพาะ ถ้าพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่บุคคลในระดับครอบครัว ทั่วโลก ย่อมส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้น เป็นลำดับ และที่สำคัญที่สุด การสร้างและปลูกฝังจิตสำนึก ที่ดินนั้น ต้องสร้างกับ เด็กและเยาวชน เป็นพื้นฐาน เพราะเด็กสามารถรับรู้ในสิ่งที่ติงามจากพ่อแม่ที่บ้าน รับรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์องค์เจ้า คุณแลลูกหลานในระดับชุมชนและสังคม เมื่อถึงสถาบันการศึกษา ครูจะคอยอบรมสั่งสอน ทั้งด้านวิชาการ อบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการเสียสละ การให้มากกว่า การรับ อย่างเดียว จะทำให้เด็กและเยาวชน พัฒนาจิตใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เตรียมเข้าสู่การพัฒนา จิตใจตนเองสู่ จิตสำนึกสาธารณะ

เจ้าหน้าที่ (สรช.) ในจังหวัดชัยภูมิ ให้ความสนใจในการจัดกิจกรรมจะมีการฝึกอบรมในเรื่องของการใช้ชีวิตในโลกปัจจุบัน ด้วยการเสริมสร้างทักษะในการใช้ชีวิตให้แก่กลุ่มเยาวชน พร้อมกับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการอบรมจิตสาธารณะในส่วนของจังหวัดชัยภูมิ และกลุ่มของ รสช. ก็มีการดำเนินงานแบบต่อเนื่องในการอบรมเยาวชนที่เป็นกลุ่มจิตสาธารณะ ด้วยการตรวจเยี่ยมและให้กำลังใจ แก่กลุ่มสมาชิกในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ^๗

ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการช่วยเหลือและไม่สร้างความเดือดร้อน ความเสียหายกับผู้อื่นหรือสังคมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเชื่อฟังพ่อแม่ การช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมกับพ่อแม่พี่น้องรวมทั้งญาติ ๆ ไม่ทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ และเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทนด้วย^๘

เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ไม่ทำร้ายตัวเองไม่เสพยาเสพติด ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ อันเป็นเหตุให้เสียสุขภาพ มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน การดูแลรักษาความสะอาด การทิ้งเศษขยะลงถังที่จัดเตรียมไว้ ไม่ขีดเขียนข้อความใด ๆ ที่โต๊ะ เก้าอี้ และผนังของอาคาร ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน^๙ ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน มีความรับผิดชอบต่อครู เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู

^๖ สัมภาษณ์ นายปรามอทย์ พิมสิม, โรงเรียนคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ นางสาว จารุฉณร ฝาชัยภูมิ,โรงเรียนห้วยด่อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ นายเกียรติศักดิ์ สิมซ่า, วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ, อำเภอเมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายอภิรักษ์ จิตรเสียม, วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ, อำเภอเมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่นการให้ความช่วยเหลือ ให้นำคำแนะนำ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบบุคคลอื่น เคารพสิทธิและให้เกียรติซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการสร้างความรักและความสุขกับสังคมส่วนรวม^{๑๐}

เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับชุมชนและสังคม และยังมีภารกิจกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรักความสามัคคีให้ในกลุ่ม และยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องของยาเสพติดอีกด้วย พร้อมกับพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ^{๑๑}

เด็กและเยาวชนมีความการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านการเมือง การมีความกระตือรือร้น ในสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ ตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการเมือง การทำหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับของหน่วยงาน และองค์กร ประกอบกับต้องช่วยกันสอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบความยุติธรรม ในการสรรหาคนดีเข้าสู่ระบบการปกครองประชาธิปไตย สร้างความเป็นธรรมให้บังเกิดขึ้นในสังคมและประเทศชาติ ด้วยจิตสำนึกสาธารณะ^{๑๒}

เด็กและเยาวชนร่วมสร้างความรุ่งเรืองให้กับสังคมและสาธารณะ คือ การสร้างจิตใจและจิตสำนึกให้เป็น จิตสาธารณะ นั่นคือเด็กและเยาวชน ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต้องเป็นความรับผิดชอบต่อหรือ จิตสำนึกที่มาจากภายใน แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน^{๑๓} จากการแสดงความเห็นในเรื่องความเข้าใจของกลุ่มจิตอาสา ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสาธารณะ จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นคำว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จึงเป็นความสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสร้าง จิตสาธารณะ เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเข้ามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่ คนที่ขี้เกียจขี้ขลาด และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว

แนวคิดที่แสดงถึงการสร้างประโยชน์ในความหมายอีกอย่าง คือ “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึงการอุทิศตนเพื่อทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมการร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวมไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวมอุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวมมีน้ำใจรู้จักแบ่งปันไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนแบ่งเป็น ๔ พฤติกรรมคือ

- ๑ การให้ โดยการช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นด้วยทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน

^{๑๐} สัมภาษณ์ น.ส.อรุณรัตน์ คำทวย นักศึกษา, ตำบลในเมือง จ.ชัยภูมิ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ น.ส.กัญญาณัฐ ยศรุ่งเรือง โรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอหนองบัวแดง ชัยภูมิ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสาวอริสา ต่อชีพ, โรงเรียนคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายศุภกร รัตตมณี, หัวหน้าอำนวยการอำเภอเมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

๒ ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำและให้กำลังใจแสดงความเห็นใจผู้อื่น

๓ การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์สินของ และแรงงานของตนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

๔ กันเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยการอุทิศการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมร่วมกับกับรักษาสมบัติส่วนรวมไม่ทำลายสมบัติส่วนรวม

ด้วยเหตุนี้ นอกจากเด็กและเยาวชนมีความพร้อมในการสร้างความตระหนักและความสำนึกในใจของตนเองแล้ว แนวทางที่สำคัญในการสร้าง จิตสาธารณะ ยังมีอีกหลายประการที่เด็กและเยาวชนต้องตระหนัก คือ

๑. การเพิ่มคุณค่าการมีวินัยในตนเอง นั่นคือความตระหนักถึงการมีส่วนร่วม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เด็กและเยาวชนทุกคน ต้องศึกษาสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ

๒. สิ่งแวดล้อมคือชีวิต เด็กและเยาวชนต้องตระหนักอยู่เสมอว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวมดี ก็จะส่งผลดีกลับคืนมายังผู้คนในผืนโลกใบนี้ ได้พบแต่ความสุข อากาศที่ดีและสดชื่น

๓. ขจัดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม เด็กและเยาวชนทุกคนต้องช่วยผู้ใหญ่ ในการกำหนดแผนการดูแลและแก้ไข จากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในอันที่จะเป็นเหตุทำให้โลกร้อนเช่น การใช้พลังงาน โรงงานอุตสาหกรรม การทำลายป่าไม้ ต้นน้ำ ลำธาร การขจัดสิ่งที่จะก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ บ้านทุกหลังต้องสร้างบ่อพักน้ำทิ้ง บ่อดักไขมัน ก่อนปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

๔. หลักธรรมช่วยในการดำเนินชีวิต สังคมเป็นสุข เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนของทุกศาสนา ซึ่งในแต่ละศาสนา ล้วนแต่สอนให้คนเป็นคนดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้ ย่อมจะทำให้สังคมเป็นสุข ดูแลตนเอง บังคับจิตใจ ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดูแลบ้านเมืองแทนผู้ใหญ่ในปัจจุบัน ถ้ายึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสดาแต่ละศาสนา จะทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแน่นอน

จิตสำนึกสาธารณะ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากเพราะจะเป็นประโยชน์ ในทุกระดับ โดยเฉพาะ ถ้าพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่บุคคลในระดับครอบครัว ทั่วโลก ย่อมส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้นเป็นลำดับ และที่สำคัญที่สุด การสร้างและปลูกฝังจิตสำนึก ที่ดีนั้น ต้องสร้างกับ เด็กและเยาวชน เป็นพื้นฐาน เพราะเด็กสามารถรับรู้ในสิ่งที่ติงามจากพ่อแม่ที่บ้าน รับรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์องค์เจ้า ดูแลลูกหลานในระดับชุมชนและสังคม เมื่อถึงสถาบันการศึกษา ครูจะคอยอบรมสั่งสอน ทั้งด้านวิชาการ อบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการเสียสละ การให้ มากกว่า การรับ อย่างเดียว จะทำให้เด็กและเยาวชน พัฒนาจิตใจในการช่วยเหลือผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เติรมเข้าสู่การพัฒนา จิตใจตนเองสู่ จิตสำนึกสาธารณะ^{๑๔}

^{๑๔} สัมภาษณ์ น.ส. ทัดดาว คงนาวัง, นักศึกษา, ตำบลในเมือง วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

เพื่อสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในกลุ่มจิตสาธารณะหรือ กลุ่มจิตอาสาจากการพูดคุย สัมภาษณ์มีมุมมองหลายด้าน คือ เพื่อที่จะให้เด็กที่อยู่ในกลุ่มของจิตอาสาที่มีพื้นที่ในการสร้างกลุ่มจิตอาสา เพื่อเป็นฐานให้เด็กที่เป็นกลุ่มจิตสาธารณะที่ออกไปเรียนที่อื่นหรือไปทำงานที่อื่นได้มีกิจกรรมต่อเนื่องและเกิดความรักในถิ่นฐานของตนเอง เพื่อความมั่นคงของถิ่นฐานและบ้านเกิดจะได้สร้างรากฐานของความเป็นจิตสาธารณะพร้อมกับเชื่อมโยงเครือข่ายของราชการในการดูแลให้คำปรึกษาต่อกลุ่มจิตสาธารณะเหล่านี้และดำเนินการจัดกลุ่มจิตสาธารณะรุ่นต่อรุ่นเพื่อตอบสนองนโยบายของกลุ่มและตอบโจทย์ในเรื่องของจิตสาธารณะเป็นอย่างดี^{๑๔} ด้วยเหตุนี้การสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในกลุ่มจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ จำเป็นอย่างมากที่ต้องจัดตั้งการประชุมกลุ่มในการหาช่องทางพัฒนาและวางเป้าหมายด้วยกัน เพื่อเป็นกลุ่มจิตสาธารณะหรือจิตอาสาที่ยั่งยืน

๔.๒ การเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิตสาธารณะ

ผลการศึกษาและวิจัยการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ด้วยระบบและกระบวนการ คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบครอบคลุมถึงการกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะ กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือวัตถุประสงค์การเสริมสร้างจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะและทักษะการดำเนินชีวิต และกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะการดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กรและเยาวชน

การดำเนินการตามแผนด้วย การมีโครงสร้างรองรับ การดำเนินการ เช่น คณะกรรมการหรือหน่วยงานของคณะ มีวิธีการ ในการเข้าโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาทางด้านอาสาสมัคร การประเมินแผนประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับ การดำเนินการ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของ การดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการ อีกรุ่นมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมิน ที่ยุ่งยากซับซ้อน การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควร ปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ พิมลิม, โรงเรียนคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑.

และสังเคราะห์รูปแบบ การดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการ^{๑๖} จากการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเป็นจิตสาธารณะ จึงเห็นได้ว่าการที่จะมีจิตสาธารณะได้นั้นจะต้องมีการฝึกอบรมด้วยการเป็นผู้ที่มีความเมตตา เพื่อจะให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์

จิตสาธารณะเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ และเป็นการกระทำที่มนุษย์พึงกระทำต่อกันและมีอยู่ในจิตใจ คำว่าจิตสาธารณะ เป็นคำที่มีการอธิบายมาจากคำว่าจิตสำนึกที่มีต่อสาธารณ จึงมีคำจำกัดความไว้หลากหลาย คือ จิตสำนึกสาธารณะ เป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และพร้อมอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือในการช่วยกันรักษาสัมบัติของส่วนรวม อุทิศตนในการทำงาน มีน้ำใจ มีการแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น หรืออีกความหมายคือ คำว่าจิตอาสา โดยมีความสอดคล้องกับคำว่าจิตสาธารณะ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตสาธารณะได้เป็นอย่างดี อันเป็นหัวใจของพระโพธิสัตว์

จิตอาสา (Voluntary Mind) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตอาสา (Voluntary Mind) ไว้ว่า จิต คำแรกนั้นเป็น คำนาม หมายถึงใจสิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก ส่วนคำว่า อาสา เป็นคำกริยา แปลว่า เสนอตัวเข้ารับทำ^{๑๗} หรืออาจกล่าวได้ว่า “จิตอาสา” คือ จิตที่พร้อมจะสละแรงกาย ความสามารถ สติปัญญา รวมทั้งเวลาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นในสังคม เป็นจิตที่เป็นสุขเมื่อได้ทำความดี ไม่นิ่งดูตายเมื่อพบเห็นผู้ประสบกับความทุกข์ยาก^{๑๘} จึงส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่อยากช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยแนวคิดของการทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เมื่อพูดถึงการทำความดี การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะในยุคนี้ถือว่าควรสนับสนุนอย่างยิ่งในสถานะที่สังคมขาดแคลนนํ้าใจ หลายหน่วยงานและองค์กรการต่างๆ ได้พยายามตื่นตัว เรียกร้องให้ผู้คนเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และมุ่งเน้นไปที่จุดตั้งต้นคือ การเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กและเยาวชน โดยหวังว่าสิ่งที่บ่มเพาะตั้งแต่เยาว์เหล่านั้นจะทำให้บ้านเมืองของเราในอนาคตกลายเป็นสังคมที่ไม่แล้งนํ้าใจและเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้น

จิตอาสา หลายคนอาจจะได้ยินมานานแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจอย่างทอ้งแท้ จึงต้องการนำเสนอและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านอีกครั้ง พร้อมทั้งเชิญชวนเยาวชนไปร่วมพลัง "จิตอาสา" ในวันว่างช่วงปิดเทอมให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์อีกด้วย หากกล่าวอีกว่าจิตอาสาคือผู้มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ เงิน ความช่วยเหลือด้วยกำลังแรงกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมีแม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวม อีกทั้งยังช่วยลด "อัตตา" หรือความเป็นตัวตน ของตัวเอง ลดลง ซึ่งเป็นงานที่เกิดจากผู้ที่มีจิตอาสา ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างกับสังคมส่วนรวม เป็นผู้ที่เอื้อเพื่อ

^{๑๖}<https://th.wikipedia.org/wiki/PDCA><http://www.oknation.net/blog/print.php?id=๑๘๗๗๕๒>

^{๑๗} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับออนไลน์. เว็บไซต์ราชบัณฑิตยสถาน. <http://rirs.m.royin.go.th/new-search/word-๖-search.asp>

^{๑๘} พระไพศาล วิสาโล, **เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน**, (กรุงเทพมหานคร : เครือข่ายพุทธิกา ,๒๕๔๘), หน้า ๕.

เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมให้เกิดประโยชน์และความสุขมากขึ้น^{๑๙} ผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครก็ต้องมีจิตอาสาควบคู่กันไป และสามารถทำได้โดยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะที่วัย การศึกษา เพศ อาชีพ ฐานะ หรือข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น แต่ขอให้มีจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมเป็นฐานยึดเหนี่ยว

จากการสัมภาษณ์ถึงแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชน และจากกิจกรรมที่มีอยู่ และกิจกรรมที่กำลังจะเริ่มต้นดำเนินการในอนาคต พร้อมกับการสนับสนุนของภาครัฐที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเรื่องจิตสาธารณะจึงเป็นการดี^{๒๐}

การมีกิจกรรมที่ยกระดับจิตสาธารณะและมีผลตอบรับเป็นอย่างไร กิจกรรมที่จัดอยู่มีการตอบรับเป็นอย่างไร ต่อเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิด้วยเห็นว่าเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีความรับผิดชอบ และมีความเคารพต่อผู้ใหญ่ตลอดถึงสถาบัน^{๒๑}

คิดว่าแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชนจากกิจกรรมที่มีอยู่ จะส่งผลในอนาคตให้เกิดกลุ่มจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปแบบมากขึ้น และสร้างกลุ่มจิตสาธารณะที่มีคุณภาพและมีทักษะในการใช้ชีวิตได้อย่างดี^{๒๒}

ปัจจัยและองค์ประกอบสำคัญหลัก ๆ เลยคือองค์กรที่มีความสำคัญในการอบรมเด็กและเยาวชนจะต้องมีความจริงจังในการจัดกิจกรรมและให้กำลังใจกับกลุ่มที่จัดกิจกรรมนี้ และมีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมจิตสาธารณะของสภา สรช ได้อย่างดี^{๒๓}

แนวทางการพัฒนาส่งเสริม และผู้ที่เข้ามามีส่วนในการพัฒนาส่งเสริม ในทางด้านรูปธรรมก็ จะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ มีเพื่อที่คอยปรึกษาได้อย่างดี และเข้าหาผู้ใหญ่ หรือกล่าวอีกอย่างก็คือมีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมด้วยการแบ่งปันซึ่งกันและกัน^{๒๔}

หน่วยงานที่ควรเข้ามามีบทบาทในการผลักดันยกระดับจิตสาธารณะให้เพิ่มขึ้นได้ ก็เป็นหน่วยงานของภาครัฐต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ หรืออาจกล่าวอีกแบบว่า บ้าน วัด โรงเรียน และส่วนงานราชการต่าง ๆ ให้มองเห็นความสำคัญของเยาวชนเป็นหลักใหญ่^{๒๕}

^{๑๙} เยาวชนสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์, <https://www.thaihealth.or.th/Content/๒๓๕๘๒>, สืบค้นวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ด.ช.ชินวัตร ชัยสูงเนิน, โรงเรียนบ้านกุดไผ่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ คุณโกศิน พลกุล, วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ด.ญ.ชฎาภรณ์ นันรัมย์,โรงเรียนบ้านกุดไผ่ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ด.ช.ณัฐวัฒน์ บุญพรหม, โรงเรียนเทศบาล ๔ อมรสะเพียรชัยอุทิศ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พร้อมสนทนากลุ่ม อาจารย์ศุภวิวัฒน์ สังสุทธิพงษ์,วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พร้อมสนทนากลุ่ม อาจารย์ภารวี ฝิวอ่อน, วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

จิตอาสาการพัฒนาไปถึงแนวคิดจิตสาธารณะ ความหมายของ "จิตสาธารณะ" เป็นความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จัก การเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือในการทำประโยชน์ เพื่อสังคมและส่วนรวม กิจสำนึกดังกล่าว จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม การช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต^{๒๖} เป็นการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับสังคมอย่างได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ ด้วยการพัฒนาการการการมีจิตอาสา แล้วฝึกฝนเพื่อให้เข้าถึงความเป็นผู้มีจิตสาธารณะเพื่อเป็นผู้ให้ด้วยหัวใจที่แท้จริงในการเสียสละตนเองทำความดีเพื่อความดี^{๒๗} ให้เกิดในสังคมต่อไป

การทำความดีด้วยหัวใจที่ดีเป็นแนวคิดจิตสาธารณะสากล หากจะกล่าวถึงจิตสาธารณะสากล ก็หมายถึง จิตสาธารณะที่กล่าวถึงกระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่มีการปฏิบัติโดย มีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรัก และมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของสาธารณะ ต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่า ที่จะรับจากสาธารณะ^{๒๘}

โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาสร้างเป็นกระบวนการในการอบรม และวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในเวลาที่ผ่านมาตามสถานการณ์ปัจจุบัน ตามกระบวนการและรูปแบบที่ได้จัดกลุ่มสนทนาตามปัญหาแต่ละด้าน พร้อมกับพัฒนากลุ่มจิตสาธารณะและส่งต่อให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป เพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมการศึกษาเรื่องจิตสาธารณะในจังหวัดชัยภูมิ และร่วมมือให้กลุ่ม รสช ทำงานด้วยกันเป็นอย่างดี^{๒๙} กิจกรรมหลักเป็นการสร้างทักษะการดำเนินชีวิตและทำให้มองเห็นความรักความเมตตาที่มีต่อชุมชน และสังคม

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในหลักของความเป็นชาวพุทธแล้วพระพุทธศาสนามีอิทธิพลมากในการสร้างกิจกรรมเพื่ออบรมเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งองค์กรต่าง ๆ เพราะส่วนมากคนชัยภูมิจะนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ที่อยู่ตามวัดก็ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในวาระต่าง ๆ โดยให้กลุ่มเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีหลักธรรมสอดแทรกอยู่ตลอดเวลา จึงถือว่าสามารถช่วยยกระดับจิตสาธารณะของชาวชัยภูมิได้เป็นอย่างดี^{๓๐}

กิจกรรมที่ยกระดับจิตสาธารณะมีผลตอบรับเป็นอย่างดี จากการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะในกลุ่มของเยาวชนจังหวัดชัยภูมินั้น ก็มีกิจกรรมที่หลากหลาย ในการส่งเสริมจิตสาธารณะ อย่างเช่นการจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าวัดในวันสำคัญทางศาสนา และให้เด็กมีส่วนร่วมกันกับ

^{๒๖} สัมภาษณ์ น.ส.ชลิตา แนวโสภา โรงเรียนภูเขียว, จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ด.ช.ณัฐกานต์ ศิริกุลโรงเรียนเทศบาล ๔ อมรสระเพียรชัยอุทิศ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พร้อมสนทนากลุ่ม นางสาวสุนทรี ชัยวีรัตน์, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ

^{๒๙} สัมภาษณ์ ด.ญ.อภิญา คลังกลาง, ด.ญ.ฐานิกา เกศสนุก, โรงเรียนสุนทรวัฒนา, จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พร้อมสนทนากลุ่ม ดร.อรอุมา ไชยเศรษฐ์, วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

หน่วยงานต่าง ๆ อีกประการเพื่อสร้างความคุ้นเคยกันกับส่วนงานราชการ เพราะปัจจัยหลัก ๆ เลย เด็กและเยาวชน และทั้งบุคคลทั่วไปจะไม่ค่อยคุ้นเคยกับส่วนงานราชการ และหลังจากการวางแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชนตามกิจกรรมที่มีอยู่ทำให้เกิดความคุ้นเคย และช่วยสร้างกลุ่มในการพัฒนาส่งเสริมเป็นอย่างดี^{๓๑}

แผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชน จากกิจกรรมที่มีอยู่มีปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญ ที่มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมจิตสาธารณะของสภาเพื่อดำเนินแนวทางการพัฒนาส่งเสริม ส่วนผู้ที่ควรเข้ามามีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่มีความเป็นจิตสาธารณะ^{๓๒} หรือเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเป็นอย่างดีและพร้อมที่จะพัฒนาและขยายกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชน ในจังหวัดชัยภูมิให้มากขึ้นไป โดยประสานงานกับส่วนงานต่าง ๆ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน และส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกลุ่มเด็กและเยาวชน

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะสามารถช่วยยกระดับจิตสาธารณะของชาวชัยภูมิได้ด้วยการนำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในการก่อกิจกรรม และพระสงฆ์พร้อมกับผู้ปกครองและคุณครู ช่วยกันให้ความรู้ในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสร้างจิตสำนึกในการทำความดีเพื่อความดีให้ต่อเยาวชน และเปิดโอกาสให้เด็กถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำความดีในรูปแบบต่าง ๆ จึงจะสามารถให้เด็กมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี^{๓๓}

สรุป การสร้างกลุ่มจิตสาธารณะเป็นการสร้างหลักในการใช้ชีวิตหรือทักษะในการใช้ชีวิตให้เป็นผู้ที่ให้ กับการเข้าใจชีวิตในการเป็นอยู่ของสังคมพร้อมกับสร้างทักษะกระบวนการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในทางพระพุทธศาสนาก็จะมีการกล่าวถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแบ่งปันซึ่งกันและกัน ดังนั้นกระบวนการสร้างจิตสาธารณะของ (สรข.) ในจังหวัดชัยภูมิที่ดำเนินกิจกรรมต่อเยาวชนจึงเป็นกระบวนการเพื่อที่จะสร้างหลักประกันในการสืบต่อการสร้างชีวิตพร้อมกับมีพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ให้คำปรึกษาหลังจากที่พากลุ่มเยาวชนอบรมกระบวนการโครงการเรียบร้อยแล้วติดตามถึงผลในการนำไปใช้และหลังจากที่เด็ก ๆ และกลุ่มเยาวชนได้เจริญเติบโตและไปอยู่อาศัยที่อื่นก็สามารถนำไปใช้ได้ด้วยเหตุนี้การสร้างกลุ่มหรือการพัฒนาทักษะชีวิตจึงต้องมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีความเป็นอัตลักษณ์ ในรูปแบบเดียวกันพร้อมกับสร้างช่องทางเพื่อให้กลุ่มเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรายการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและมีความสำนึกรักบ้านเกิด

จิตอาสาพระราชทานที่ได้จัดขึ้นในวันนี้ ๒๓ พ.ค.๒๕๖๒ ที่หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อำเภอเมืองชัยภูมิ บรรยายการลงทะเบียนรับสมัครจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ซึ่งศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ ได้กำหนดให้มีการจัดขึ้นที่

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางสาวจรรยา ศิริพันธ์ ปลัดอบจ.ชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายณัฐวุฒิ แม่นยำ, เทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ, วันที่ ๒๓ กรกฎาคม, ๒๕๖๑.

จังหวัดชัยภูมิ วันนี้เป็นวันที่ ๓ วันสุดท้าย มีชาวจังหวัดชัยภูมิจำนวนมาก เดินทางมาลงทะเบียน โดยวันนี้เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวอำเภอคอนสาร ภักดีชุมพล บ้านแท่น คอนสวรรค์หนองบัวระเหว และโรงเรียนในเขตพื้นที่

การสมัครเข้าเป็นจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ของจังหวัดชัยภูมิ คาดว่าจะมีผู้ลงทะเบียนสมัคร ทั้ง ๓ วัน จากทั้ง ๑๖ อำเภอของจังหวัดชัยภูมิ ไม่น้อยกว่า ๗ หมื่นคน

ซึ่งจะทำให้จังหวัดชัยภูมิมีกำลังพลจิตอาสาทั้งจังหวัดรวมแล้ว หนึ่งในแสนสามหมื่นคน โดยการเปิดรับลงทะเบียน จิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ของจังหวัดชัยภูมินี้ มีการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทางมาลงทะเบียนเป็นอย่างดี ทั้งด้านการกรอกข้อมูลส่วนตัว การจัดคอมพิวเตอร์ลงทะเบียน การผลิตบัตรประจำตัว การจัดบริเวณประกอบพิธีรับสิ่งของพระราชทาน ซึ่งผู้ที่มาสมัครจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ทุกคน จะได้รับหมวก ผ้าพันคอ และบัตรประจำตัวของจิตอาสา

ทั้งนี้จิตอาสาเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี จะได้รับกระเป๋าอุ่นไอรัก เครื่องเขียนพระราชทาน และกระป๋องนมอินพระราชทานเพิ่มเติม เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักการออมอีกด้วย สำหรับผู้ที่มาลงทะเบียนจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ในวันนี้ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว^{๓๔} ซึ่งเป็นการให้กำลังใจต่อผู้ทำความดี ในกลุ่มจิตอาสาของจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) และยังเป็นส่งเสริมสร้างจิตอาสาให้ต่อเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ

ฉะนั้นแล้วการเสริมสร้างจิตอาสาในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา จึงเป็นการพัฒนาตามหลักคุณาน โดยเป็นการมองเห็นถึงการอบรมความเป็นผู้มีจิตอาสาและมองเห็นถึงความร่วมมือกันระหว่างพระภิกษุสงฆ์และหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ต่อไป

๔.๓ การเสริมสร้างจิตอาสาของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทัศน์หลังนยุค (ยุคใหม่)

จากผลการวิจัยถึงการเสริมสร้างจิตอาสาของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทัศน์หลังนยุค หากจะกล่าวได้ว่า ในโลกของการสื่อสาร และสังคมเป็นสุขจะมีการนำเสนอถึงการช่วยเหลือกันและกันในระดับต่าง ๆ ที่เป็นการปฏิบัติในรูปแบบของการอาสาทำความดี หรือหลักของจิตอาสา อันเป็นหลักใหญ่ในการสร้างสังคมให้มีความสุข

โครงการจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ถือกำเนิดขึ้นตามแนวพระราชโองบาย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้เป็นเครื่องมือทำหน้าที่ประสานความร่วมมือทำงาน

^{๓๔} <https://www.chaiyaphumnews-tv.com/๑๓๔๑๔>

ระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และประชาชนทุกหมู่เหล่า ให้มีส่วนร่วมทำงานแก้ไขปัญหาขึ้น พื้นฐานของชาติ ให้คนในชาติ ในชุมชน มีความสุขอย่างยั่งยืนและในวันเดียวกันนี้

นายณรงค์ วุ่นซิ้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ได้เป็นประธานเปิดโครงการจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ที่บริเวณประตูระบายน้ำกุดโจ้ง บ้านกุดโจ้ง ต.กุดตุ้ม อ.เมืองชัยภูมิ ซึ่งเป็นการรวมกำลังพลจิตอาสาเพื่อพัฒนาภูมิทัศน์สองฝั่งคลองส่งน้ำ ให้สะอาดสวยงาม มีภูมิทัศน์เหมาะสมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เป้าหมาย ในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาลำน้ำ คูคลอง เพื่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน และจังหวัดได้เสนอเพื่อพิจารณาเป็นโครงการกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ

ด้วยเหตุนี้ในวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒ เทศบาลตำบลบ้านเป้า ได้ร่วมกันจัดโครงการจิตอาสา “ความสุขจากพ่อ สู่ผืนแผ่นดิน” จังหวัดชัยภูมิครั้งที่ ๔ โดยมีนายประทีป ศิลปเทศ รองผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ เป็นประธานในพิธีเปิด พร้อมด้วยนายณัฐวุฒ ฤนนอก นายอำเภอเกษตรสมบูรณ์ นำข้าราชการ ทหาร ตำรวจทุกภาคส่วน ตลอดจนประชาชนจิตอาสาร่วมกิจกรรม ปลูกป่า ณ ป่าสาธารณประโยชน์ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านยาง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ในการจัดกิจกรรมก็จะมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ด้วย เพราะถือได้ว่าเราได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต และยังเป็นการสืบทอดความเชื่อในเรื่องของการทำความดีต้องได้รับผลดีอย่างแน่นอน

ฉะนั้นแล้วการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรศนหลังนวยุค จำเป็นอย่างมากในการที่จะให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีการเข้าร่วมกิจกรรม และเห็นความสำคัญในการเป็นผู้ให้หรือผู้ทำคุณประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือต่อสังคมเป็นอย่างดี ดังที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึด

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือและยึดเป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิตปฏิบัติมาเป็นเวลานาน ด้วยเหตุนี้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ และทั้งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีความสุขพร้อมกับช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเมตตา^{๓๔} ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรศนหลังนวยุคเป็นอย่างดี ดังเช่นหลักธรรมที่จะกล่าวถึงนี้

จิตสาธารณะตามหลักพุทธศาสนา ที่เกื้อกูลต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะในพื้นที่จิตสาธารณะของเยาวชน และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ โดยมีหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานในการบ่มเพาะจิตใจของเด็กและเยาวชน พร้อมประชาชนให้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ในการช่วยเหลือและสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมการสร้างความรู้ตามแนวทางของพุทธศาสนา เพื่อนำมาปฏิบัติผ่านประสบการณ์ตรงเป็นการกระตุ้นรื้อให้เกิดกุศล และลดละเลิกความออยากมีอยากเป็นมุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์มองเห็นเดินทาง

^{๓๔} สัมภาษณ์ น.ส.ธัญรัตน์ มีราศี, เทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ที่เป็นความจริงของชีวิตบ่มเพาะความเป็นผู้ให้ บ่มเพาะความเป็นผู้มีจิตอาสาให้เกิดภายในจิตใจและ
 เยวชนด้วยหลักพุทธธรรมที่ช่วยสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่

ทาน คือการให้ การแบ่งปัน การบริจาคเงินทองหรือสิ่งของไปสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา
 แม้ว่าไม่ได้ลงไปช่วยผู้ประสบภัยโดยตรงแต่การบริจาคสิ่งของไปช่วยพวกเขาถือว่าเป็นกิจกรรมจิต
 อาสาเหมือนกัน

ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาไพเราะอ่อนหวานเพื่อปลุกปลอบใจผู้กำลังประสบภัยหรือ
 ต้องการความช่วยเหลือ รวมถึงการบริการสังคมด้วยวิทยาทาน เช่น เป็นครูอาสาสอนเด็ก เป็น
 อาสาสมัครจราจรช่วยบอกทาง แม้กระทั่งเขียนหนังสือหรือแจกเอกสารให้คำแนะนำก็เป็นกิจกรรมจิต
 อาสาทั้งสิ้น

อถถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมด้วยการใช้กำลังกายแบกหามช่วยจับช่วยทำ
 เช่น ขุดลอกคูคลอง กวาดถนน ปลูกต้นไม้ ขับรถหรือพายเรือรับส่ง ดังสุภาวชิตโบริมาณที่ว่า “อยู่บ้าน
 ท่านอย่างนี้ดูตาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น” นอกจากนี้ การบำเพ็ญประโยชน์ยังรวมถึงการใช้
 กำลังสติปัญญาช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การเข้าร่วมประชุมสัมมนาระดมความคิด ตั้งศูนย์ฮอตไลน์รับให้
 คำปรึกษาแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ

สมานัตตตา วางตนพอดี เสมอต้นเสมอปลาย ดังพุทธภาษิตที่ว่า “อตตานิ อุมิ กตวา”
 แปลว่า “เปรียบเทียบตนเองกับคนอื่น” ในทำนองที่ว่า เรารักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด คนอื่นก็รักสุข
 เกลียดทุกข์ฉันนั้น เพราะฉะนั้น เราต้องปฏิบัติต่อคนอื่นเหมือนกับที่เราต้องการให้เขาปฏิบัติต่อเรา ใน
 ภาษานียายกำลังภายในก็ต้องพูดว่า มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข เวลาคนมีทุกข์ ถึงคราวจน คราวเจ็บ
 เราไปเยี่ยมให้กำลังใจหรือไปให้เขาเห็นหน้าก็ยังดี แม้แค่โทรศัพท์ไปถามสารทุกข์สุกดิบก็นับว่าเป็น
 สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

อถถจริยา ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นความประพฤติด้วยจิตที่
 ประกอบด้วยกุศล ประกอบด้วยคุณความดี ปราศจากอคติ เรียกว่า อกุศลมูล ซึ่งเป็นรากเหง้าของ
 ความดี พื้นฐาน ของการทำความดี มี ๓ ประการ คือ อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธ
 และอโมหะ ความไม่โง่เขลาเบาปัญญา เมื่อสามารถครองตนด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมทาง
 พระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้ตัวเราไม่เดือดร้อน แล้วก็ยังไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้ง ด้วยความที่
 เป็นผู้มีจิตสาธารณะนั้น ยังจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ ได้สร้างบุญสร้างกุศล เป็นการช่วยเหลือ
 เอื้อเพื่อผู้อื่นได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พุทธจริยา ^{๓๖} อัน
 เป็นหลักในการปฏิบัติขั้นพื้นฐานของการพัฒนาจิตสาธารณะของเยวชนในจังหวัดชัยภูมิ

จากที่ได้จัดกิจกรรมในระดับจิตสาธารณะมีการร่วมกลุ่มกันของเยวชน ในพื้นที่เพื่อการ
 ดูแลรักษาและช่วยเหลือ และที่ผ่านมามีได้รับการตอบรับจากเยวชนเป็นอย่างดี ^{๓๗} เช่นการรวมตัว
 ของกลุ่มจิตอาสาในการดูแลชุมชน และดูแลน้องแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กและเยวชน

^{๓๖} พระนรินทร์ คำเรื่อง, จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท, รายงานการวิจัย, (บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๒.

^{๓๗} สัมภาษณ์ น.ส.อรุณรัตน์ คำทุย, นักศึกษา, ตำบลในเมือง วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

กลุ่มจิตอาสาในแต่ละชุมชนจึงมองเห็นได้ว่าความหมายของจิตสาธารณะ คือ การเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่เอาใจเอารัดเอาเปรียบคอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน การทำความดีโดยไม่หวังผลประโยชน์ หรือการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจอย่างกระตือรือร้น^{๓๘} ซึ่งเป็นการกล่าวถึงจิตสาธารณะสากลทั่วไป

แผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชนจากการจัดกิจกรรมเริ่มต้นดำเนินการใน อนาคตในโครงการต่าง ๆ เช่น “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยจังหวัดชัยภูมิ ได้ เชิญชวนนักเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สมัครเป็นจิตอาสาพระราชทาน ในการนี้ นักเรียน ครูและบุคลากรในสังกัด สพป.ชัยภูมิ เขต 3 ได้แจ้งความประสงค์ร่วมสมัครเข้าร่วมเป็นจิตอาสาพระราชทาน”เราทำความดี ด้วยหัวใจ” เป็นจำนวนมาก และได้รับการจัดให้สมัครลงทะเบียน เข้าร่วมเป็นจิตอาสาพระราชทาน”เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ในการรับพระราชทาน หมวก ผ้าพันคอ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อ.เมือง จ.ชัยภูมิ กิจกรรมนี้จัดเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองนโยบายของทางหน่วยงานราชการ และพระราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

๔.๔ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จิตสาธารณะ (จิตอาสา) คือ ผู้เสนอตัวเข้าบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนไม่ได้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ถ้าจะมีผลตอบแทนบ้าง นั้นเป็นเรื่องมาทีหลัง ประเด็นหลักที่สำคัญก็คือ จิตอาสาเป็นการทำงานอย่างเต็มที่ ที่กล่าวว่าทำงานด้วยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมเป็นที่ตั้งด้วยความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมกับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่พร้อมที่จะให้ตลอดเวลา

จิตสาธารณะ และกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.เป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ มี ๓ ประการด้วยกัน คือ

ประโยชน์ส่วนตัว (อัตตัตถะ) ถ้าเราถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งไม่เรียกว่าอาสาสมัคร ไม่ว่าเราจะขยันทำงานขนาดไหน ถ้าทำเพราะผลประโยชน์ตอบแทนเช่นเงินเดือนเป็น ที่ตั้งแสดงว่าเราไม่ใช่อาสาสมัคร

ประโยชน์คนอื่น (ปรัตถะ) ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์คนอื่นเป็นสำคัญ จึงเรียกว่ามีจิตอาสา เพราะเป็นการกระทำที่หวังให้ส่วนรวมมีความสุข

ประโยชน์ส่วนรวม (อุภยัตถะ) ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ส่วนตนบวกประโยชน์คน

^{๓๘} สัมภาษณ์ น.ส.ชลิตา แนวโสภา, อำเภอกุเชียว.จังหวัดชัยภูมิ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑

^{๓๙} นายนิวัฒน์ แก้วเพชร ผอ.สปป.ชัยภูมิ น.ส.สุภณิตา ยุกากิ่ง ผอ.กลุ่มอำนวยการและบุคลากรในสังกัด ร่วมกิจกรรมโครงการจิตอาสาพระราชทาน วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

อื่น ผู้ทำงานจิตอาสาเก็บประโยชน์ตนไว้ก่อน ถ้าเน้นอัตตัตถะ ประโยชน์ส่วนตน ไม่เรียกจิตอาสา แต่ถ้าเน้นประโยชน์คนอื่นเป็นจิตอาสา ถ้าทำทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์คนอื่นรวมกันเป็นอุกฤษฏ์ คือประโยชน์ส่วนรวม ก็เรียกว่า “จิตอาสา” ประโยชน์ตนก็ได้ ประโยชน์คนอื่นก็ได้ กลายเป็นได้ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าจะเราจะเป็นข้าราชการหรือเป็นเอกชนคนทั่วไปถ้านึกถึงประโยชน์ส่วนรวม สำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตนเราก็เป็นผู้มีจิตอาสาลักษณะของจิตอาสา มี คือ สมัครเข้าร่วมกิจกรรมนั้น คือเสนอตัวเข้าไปทำกิจกรรมนั้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนหรือสังคมส่วนรวม พร้อมความสมัครใจเต็มใจที่จะทำ ไม่มีการบังคับฝืนใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นสำคัญ แม้จะได้หรือไม่ได้ผลตอบแทน เช่น เงินทอง เกียรติยศ หรือรางวัล ก็ยังยินดีทำด้วยความเต็มใจ ดังคำสอนเรื่องจิตอาสาในพระพุทธศาสนาสะท้อนอยู่ในพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งพระอรหันต์ ๖๐ รูปให้ไปประกาศพระพุทธศาสนาหลังพรรษาแรกว่า “จรธ ภิกขเว จาริกัม พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปาย” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงเดินทางจาริกไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” กล่าวสรุปถึงพุทธกิจของพระพุทธเจ้าที่เป็นจิตอาสาและเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกไว้ ๓ ประเภท คือ

พุทธตถจริยา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขของพุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

ญาติตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ไม่ได้จำกัดการทำประโยชน์อยู่เฉพาะกับพุทธบริษัท แต่ยังเสด็จออกไปโปรดพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์อีกด้วย

โลกตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ทรงทำประโยชน์แก่คนทุกเชื้อชาติทุกศาสนา โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ว่า “โลกานุกมปายะ เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ ๒๐๐ ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราชสามารถรวมแผ่นดินอินเดียให้เป็นหนึ่ง สถาปนาพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองชมพูทวีป ทรงหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกทรงตั้งคำถามว่า “อำนาจล้างฟ้ามืดเพื่ออะไร ทรัพย์สิ้นเงินทองกองมืมาเพื่ออะไร” พระองค์เขียนคำตอบไว้ในจารึกอโศกว่า “อำนาจ เกียรติยศ เงินทอง จะไม่มีประโยชน์อันใดเลยถ้าไม่ใช่เพื่ออุชาพระธรรม” หมายความว่า สิ่งเหล่านี้มีไว้เพื่อประกาศธรรมให้คนปฏิบัติตาม และใช้ทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

เรื่องกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. มีความสอดคล้องถึงกิจกรรมจิตอาสาปรากฏให้เห็นเด่นชัดในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยยุคปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในรัชกาลที่ ๙ ทรงแนะนำบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลให้มีจิตอาสาด้วยยอมตวจาที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจเป็นที่หนึ่ง ลาภทรัพย์และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีวะให้บริสุทธิ์” พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ ๙ ได้ประกาศพระปฐมบรมราชโองการซึ่งแสดงถึงจิตอาสาอันแน่วแน่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั่นคือทรงขึ้นครองราชย์เพื่อบำเพ็ญประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวไทย พระปฐมบรมราชโองการนี้สะท้อนให้เห็นว่าพระองค์ทรงอาสาเข้ามาครองแผ่นดิน เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่พสกนิกรในฐานะที่ทรงเป็นธรรมราชา

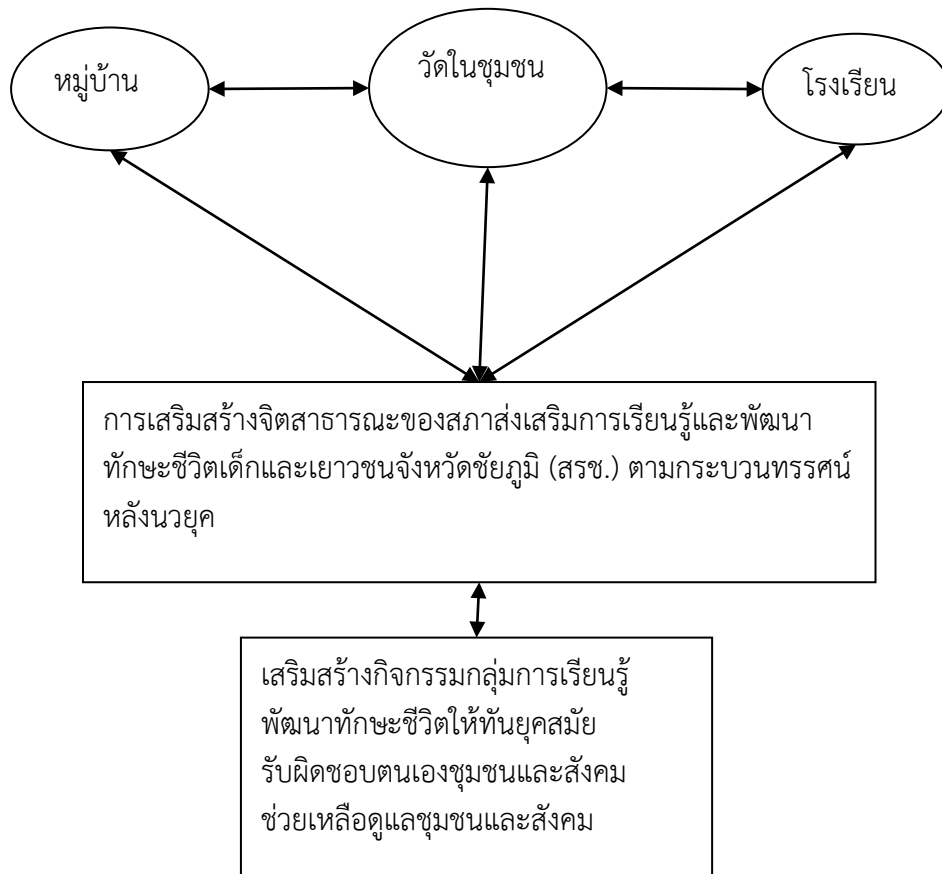
ด้วยการกล่าวถึงจิตสาธารณะของผู้ปกครองต้องเป็นผู้อาสาเข้ามาทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของคนหมู่มาก ในลักษณะเดียวกับธรรมราชาในพระพุทธศาสนา คำว่า “ราชา” แปลว่า ผู้สร้าง ความยินดีพอใจให้แก่ผู้ใต้ปกครอง เพราะฉะนั้น เมื่อเข้ามาเป็นผู้ปกครองก็ต้องมีจิตอาสาทำประโยชน์สุขแก่ผู้ใต้ปกครอง จึงได้ชื่อว่า ธรรมราชา

ผู้วิจัยเห็นว่าในวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนามีกิจกรรมจิตอาสาอยู่มากมาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบแห่งจิตอาสา หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธองค์เสด็จจาริกออกไปโปรด สัตว์ตลอด ๔๕ พรรษา โดยไม่หวังผลอะไรเพื่อตนเองเพราะทรงหมดกิเลสแล้ว แต่ทรงอาสาทำ ประโยชน์สุขแก่คนเป็นอันมากด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องทำแบบเดียวกัน ใครมาเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องอาสาเข้ามาทำประโยชน์สุขแก่ประชาชน ผู้ปกครองในระดับ รองลงมาก็ต้องอาสาแบบนี้ ระบบข้าราชการทั้งหมด (Civil Service) เป็นระบบจิตอาสาเพื่อให้บริการ อันดีแก่ประชาชน

รัชกาลที่ ๙ ทรงแนะนำผู้มีจิตอาสาให้ระลึกอยู่เสมอว่า “ศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตัวเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน มี เวลาที่จะปฏิบัติงาน” พร้อมส่งกิจกรรมจิตสาธารณะต่อให้กับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ทรงให้ความสำคัญแก่เรื่องจิตอาสาเป็นอย่างมาก ดังที่ทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง โครงการจิตอาสาพระราชทาน ซึ่งมีคำขวัญที่เราจำกันดีก็คือ “เราทำ ความดีด้วยหัวใจ” นั่นคือประชาชนจิตอาสาที่รวมกลุ่มกันในรัชกาลปัจจุบันมีความยินดีเต็มใจทำ ความดีเพื่อประโยชน์สุขของสังคมในลักษณะเดียวกับผู้ปิดทองหลังพระ

สร้างกระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา ทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมจิตสาธารณะ (จิตอาสา) จึงเป็นการพัฒนาเยาวชนในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีสติมีเมตตา พร้อมทั้งจะสร้างความดีเสมอโดยไม่คิดว่าการกระทำนั้น ๆ จะเป็นภาระของตนเองกระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมกับมีการ อบรมผู้ที่ต้องการเข้าร่วมการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จะเป็นรูปธรรมได้นั้นต้องมีการร่วมมือกันของ ส่วนงานราชการที่มี หน้าที่ในการฝึกฝนอบรมเด็กด้วย และเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้นำไปเป็นแบบอย่าง พร้อมกับการ ส่งเสริมในเรื่องของการทำความดี ให้กำลังใจในยามที่เกิดปัญหาในการออกกิจกรรมทำความดีของ กลุ่มเยาวชนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและ เยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ตามแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้



ภาพประกอบที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. ๒) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา ๓) เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุคซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะกลุ่มประชากรที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย โดยจำแนกประชากรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มเยาวชน ๒) เจ้าหน้าที่ (สรช.) ส่วนจังหวัดชัยภูมิ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของ รวมประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีกลุ่มจิตสาธารณะรวม ๒๐ คน และคณะ สรช. จำนวน ๑๕ คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ รวมทั้งแบบบันทึกการประชุมกลุ่มมาใช้ในการเก็บรวบรวมแล้วนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์สรุปเขียนงานวิจัยต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

สรุปประเด็นที่ ๑ การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค การพัฒนาความเป็นมนุษย์มีมาเป็นระยะเวลาชานาน และการทำความเข้าใจมนุษย์ด้วยกันตั้งแต่มีการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์นั้นมียู่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการเสริมสร้างจิตสาธารณะทางสังคมเป็นการดำเนินชีวิตตามแบบตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม และเกิดการสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ ด้วยการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมที่ดี ๆ และปลูกความสำนึกดีให้เกิดแก่เยาวชนในวงกว้าง ด้วยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากันกับสังคมปัจจุบัน พร้อมการสร้างศิลปะการดำเนินชีวิต ต่อเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

สรุปประเด็นที่ ๒ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา การพัฒนาเยาวชนพร้อมกับการทำความเข้าใจในเรื่องของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้เป็นที่เข้าใจในระนาบหนึ่งนั้น จำเป็นอย่างมาที่จะต้องนำหลักพุทธธรรมมาเป็นหลักในการอบรม และเป็นหลักในการตอบสนองความต้องการของผู้เข้าโครงการจิตสาธารณะ โดยจิตสาธารณะ หมายถึง จิตที่เป็นกุศล ปราศจากอคติ และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรม

ดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี ศัพท์ที่ใช้กับคำว่า จิตสาธารณะ ได้คือคำว่า^๑ อัถล จริยา หมายถึง ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นความประพฤติด้วยจิตที่ประกอบด้วยกุศล ประกอบด้วยคุณความดี ปราศจากอคติ เรียกว่า อกุศลมูล ซึ่งเป็นรากเหง้าของความดี พื้นฐาน ของ การทำความดี มี ๓ ประการ คือ อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธ และอโมหะ ความไม่โง่ เกลาเบาปัญญา เมื่อสามารถครองตนด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้ตัวเราไม่เดือดร้อน แล้วยังไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้ง ด้วยความที่เป็นผู้มีจิตสาธารณะนั้น ยังจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ ได้สร้างบุญสร้างกุศล เป็นการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้อื่นได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พุทธจริยา ๓ อันเป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญ ของศาสนาด้วย

สรุปประเด็นที่ ๓ เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศนหลังนวยุค การพัฒนา เสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นแผนการพัฒนาบุคคลของประเทศอยู่แล้ว ด้วยผลจากการศึกษาข้อมูลและ งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ในกระทรวงและองค์กรต่าง ๆ ก็มีการจัดการพัฒนาใน เรื่องของการมีจิตสาธารณะ หรือเรียกอีกอย่างว่าจิตอาสา คือ การทำความดีเพื่อความดี โดยไม่หวังสิ่ง ตอบแทน และยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศนหลังนวยุค อันเป็นการส่งผลต่อการพัฒนาด้านจิตสาธารณะให้กับเยาวชน คนไทยทั้งประเทศต่อไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศนหลังนวยุค” ได้ข้อสรุปที่มี ประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ในการได้เข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ของกลุ่มเยาวชนจิตสาธารณะ จะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเองมีความคิดในทาง อย่างช่วยเหลือ ผู้อื่นเมื่อเห็นเข้ามีความทุกข์ และหน่วยงานที่มีส่วนร่วมก็มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเยาวชนได้ ลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งมีการสร้างกระบวนการในการพัฒนาทักษะในด้านการเข้าใจชีวิต และมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อตามดูจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ **สวาสนา ประवालพฤษ์** กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะที่ดีของเด็กและเยาวชนสามารถกระทำได้ ๒ แนวทางคือ ๑) การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นการสอดแทรกการ

^๑ พระนรินทร์ คำเรือง, จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๒.

พัฒนาคุณลักษณะที่ดีโดยเฉพาะด้านจิตสาธารณะเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระวิชาโดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างและพัฒนาให้เหมาะสมเป็นการบูรณาการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ๒) จัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรหมายถึงกิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาแต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ^๒

ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติตัวต่อกันด้วยความเคารพ ยอมรับฟังความ เมื่อเข้ากลุ่มปฏิบัติกิจกรรม มีความตั้งใจและใส่ใจในการ ซึ่งสอดคล้องต่อโครงการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการ เสริมสร้างจิตสาธารณะที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะอย่างน้อย ๓ ประการ ได้แก่

๑) ขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อแยกแยะได้ว่ากิจกรรมใด สอดคล้องหรือนอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นเสมือน เข็มทิศชี้แนวทางการปฏิบัติสำหรับขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และขอบเขตของงานตามโครงการด้วย

๒) มีขอบเขตการดำเนินงาน ที่แน่นอนเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการติดตามและประเมินผล

๓) ระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดนั้นการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มองเห็นเป็นรูปธรรม

ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนเมืองค้ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งอภิปราย แต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

รูปแบบกิจกรรมการเสริมจากการวิจัยคือ มุ่งเน้นและส่งเสริมโดยสรุปจากการวิจัย ตนเองตามศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และส่งเสริมให้เยาวชนสามารถพัฒนาตามความต้องการของสังคม ในการให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้คู่กับคุณธรรมตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการ ได้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **สนธยา พลศรี** กล่าวว่า การจัดโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการในลักษณะโครงสร้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะการดำเนินงานตามโครงการต้องมีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีลักษณะอย่างน้อย ๓ ประการได้แก่ ๑)ขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อแยกแยะได้ว่ากิจกรรมใด สอดคล้องหรือนอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทางการปฏิบัติ

^๒ สวาสนา ประवालพุกษ์, นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔, หน้า ๒-๓.

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานระยะเวลาและขอบเขตของงานตามโครงการด้วย ๒) มีขอบเขตการดำเนินงานที่แน่นอนเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการติดตามและประเมินผล ๓) ระยะเวลาที่แน่นอนทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเพราะโครงการจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมวัตถุประสงค์ประมาณและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาอยู่เสมอฉะนั้นการจัดโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มองเห็นเป็นรูปธรรม^๓ และไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิรวัดน์ วีระกร กล่าวถึงแนวคิดการสร้างจิตสาธารณะไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจึงเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในลักษณะการเชื่อมโยงการศึกษาแก้ปัญหาชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาตามความจำเป็นของชุมชนเรียกว่า “Service Learning” เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะในการปฏิบัติงานเกิดคามภูมิใจในตัวเอง ร่วมกันสร้างสำนึกความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของประเทศตลอดจนมีผลดีต่อการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนไปพร้อมกัน^๔

ประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ ประโยชน์เพื่อแสดงออกถึงความดีงาม มีความเสียสละ กิจกรรมควรเกิดจากการร่วมมือของทุกฝ่าย ลักษณะสำคัญของการเสริมสร้างจิตสาธารณะคือ เป็นกิจกรรมที่ ความสมัครใจร่วมคิดและร่วมออกแบบได้อย่างอิสระ ของรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เยาวชนปฏิบัติด้วยความสมัครใจร่วมคิดและร่วมทำ รวมทั้งผู้ปกครองและสถานศึกษามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรม มีเป้าหมายชัดเจนเป็นรูปธรรมและครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน เป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ ได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพ ตามความสนใจ และความถนัด เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ซึ่งหลักการของรูปแบบ กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะนี้สอดคล้อง เน้นความต้องการและปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและของสังคม เป็นสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ที่ชัดเจนว่าเพื่อการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านใด จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการและเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความรู้ที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมจากส่วนลึกของจิตใจอย่างแท้จริง ถูกต้องวางตนไว้ในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนลึกของจิตใจอย่างแท้จริง มีความคิด จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่นและความดีงามของชีวิต ซึ่งพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธในมีเหตุมีผลพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมเพื่อความดีงามของจิตสาธารณะ พร้อมบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ให้ความสำคัญของจิตสาธารณะ ต่อสังคม พัฒนาจิตใจระดับจิตสาธารณะของ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีมือ ได้และต้องฝึกให้เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ เมื่อมนุษย์พัฒนาแล้วก็แสวงหา ถึงอิสรภาพและความสุขที่เกิดจากภายในของมนุษย์เองศักยภาพของการ พัฒนาคือการให้คนสามารถเปลี่ยนความขัดแย้งให้กลายเป็นประสาน

^๓ สนธยา พลศรี, *กระบวนการพัฒนาชุมชน*, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ ๒๕๓๗, หน้า ๗๑.

^๔ จิรวัดน์ วีระกร, “*มุมมองหนึ่งของการคิดการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมแก่นักศึกษา*” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย, จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย อุดมศึกษาบัณฑิตย, ๒๕๔๙, หน้า ๑๘

เสริมกลมกลืนซึ่งกันและกันได้ ให้เกิดความสมบูรณ์และ ดุลยภาพ รวมทั้งสามารถนำมาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงานจิต สาธารณะ ทั้งอุปสรรคภายในที่เกิดจากตัวของผู้ที่ทำงานเอง และ อุปสรรคภายนอกอันเกิดจากการทำงานและสภาพแวดล้อมของสังคม

กรอบคอบความรู้ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสาธารณะ ๓ ด้าน คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักจิตสาธารณะสากล หลักวิถีไทย และการจัดกิจกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรมควบคู่กับการ ให้ความรู้ในภาคทฤษฎีอย่างต่อเนื่อง ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแกนกลางในการประยุกต์ คือ สังคหวัตถุ ๔ ประการ สปัปฐพีธรรม ๗ ประการ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ และพฤติกรรมเชิงบวกของการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค

พร้อมกับสร้างหลักการในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่หมู่ชนในสังคมและประเทศต่อไป เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าได้เคยตรัสไว้ว่า “พวกเธอจงจาริกไป”^๕ การกระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด “จงประกาศพรหมจรรย์”^๖ ตามความหมายนี้แสดงให้เห็นว่า ในความมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งของตนเองด้วยและส่วนรวมด้วยอย่างความหมายของคำว่า “จาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุข เพื่อเกื้อการุณย์แก่ชาวโลก”^๗ ด้วยเหตุนี้กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสังคม จากการส่งความดีที่ตนเองทำแล้วแนะนำผู้อื่นด้วย วัตถุประสงค์ที่ว่า เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิตสาธารณะ และเพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค (ยุคใหม่) ในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เยาวชนควรมีแนวทางดังนี้

๑. สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะที่ถูกต้อง (Learning) ด้วยการบูรณาการความรู้เชิงกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก

^๕ วิมहा. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๖ วิมहा. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, **พุทธธรรม**, ฉบับปรับปรุงขยาย, หน้า ๑๑๓๖.

และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.โดยมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องกันและทำอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของกลุ่มเยาวชนเป็นสำคัญ

๒. สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ โดยให้กลุ่มเยาวชน เกิดความรู้สึกร่วม (Empathy) เห็นอกเห็นใจ รับฟังผู้อื่น เพื่อรับรู้ ความรู้สึก และตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรม จิตสาธารณะบนพื้นที่ สาธารณะอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งทางด้านการพูดและการกระทำให้อยู่ในกาลเทศะ

กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มุ่งเน้นกลุ่มเยาวชน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมอง ของกลุ่มเยาวชน ให้เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่สามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมได้ การปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองในการเข้าสู่กระบวนการให้เกิดการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. กระบวนการการปฏิบัติ ควรเน้นกลุ่มเยาวชน ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะตามความเหมาะสมด้วยตนเอง พร้อมได้มีการบูรณาการความรู้ในกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ควบถ้วนและสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม และที่สำคัญการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติต่อเพื่อนและวิทยากรอย่างดี

๒. เปิดโอกาสให้นักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนตนเองมุ่งให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนเองเมื่อได้เข้าสู่กระบวนการกิจกรรมจิตสาธารณะจบลง พร้อมกำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนา ในการทำกิจกรรมจิตสาธารณะในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาตามลำดับแล้วนั้น ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะเพราะทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การมีจิตสาธารณะเป็นการทำความดีแบบหนึ่งที่ใครก็ทำได้เพียงแต่มีจิตใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดย ไม่จำเป็นต้องหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ

๑. ควรมีการบูรณาการรูปแบบ เทคนิค และนวัตกรรม ตลอดจนการฝึกให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ โดยมีการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างผลให้เกิดขึ้นมากกว่า ความ ตระหนักรู้เพียงอย่างเดียว

๒. มีการพัฒนาจิตสาธารณะในด้านต่าง ๆ ตามวัยและการเรียนรู้ของบุคคลเพื่อความต่อเนื่องในการพัฒนา พร้อมมีการกระบวนการติดตามผลในระยะยาวเพื่อความคงทน ของการพัฒนาจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

๓. มีการพัฒนาจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ในพื้นที่สาธารณะกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น หรือระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ และระดับประชาชนต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ว่าแตกต่างกัน อย่างไรเป็นการขยายผลการวิจัยไปสู่กลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเซสมิเดีย, ๒๕๔๑.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร. ครูสภา, ๒๕๔๒.
- กุลทิพย์ ศาสตรระจุก. การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะ. **รายงานผลการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย จุริกงบัณฑิตย์. ๒๕๕๑
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **จอมปราชญ์นักการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเซสมิเดีย, ๒๕๔๓.
- จิรวัดน์ วีระกร. **มุมมองหนึ่งของการคิดการสร้างความจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมแก่นักศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย จุริกงบัณฑิตย์, ๒๕๔๙
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี พริน ๒๕๕๒
- ชาย โพธิ์สีตา. **จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร**. **รายงานการวิจัย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.
- ชูชัย ศุภวงศ์. **ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ : ทักษะนักคิดในสังคมไทย**. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส), ๒๕๓๙.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิก. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๔
- ดวงละภา กุดนอก. **การพัฒนาความรู้และทักษะการนวดไทยให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน : กรณีศึกษา อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม**. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑๙ (ฉบับพิเศษ) (พฤษภาคม-กรกฎาคม), ๒๕๕๑.
- ธัญศญา ธรรมิสกุล. **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยัพณิชการ**. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคโนโลยี, ๒๕๕๑.
- บรรทม มณีโชติ. **รูปแบบของข้อความวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและสถานการณ์ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ**. **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)**. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๐.
- บุญสม หาราชศิริพจน์. **“จิตสำนึก”**. **วารสารวิชาการสภาอาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑, ๒๕๔๒.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. **โพธิสัตตวจรยา : มรรคาเพื่อมหาชน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พรรษา เอกพรประสิทธิ์. **ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. **วารสารวิทยาการวิจัยและวิชาการปัญญา**. ปีที่ ๑๔ (มกราคม-มิถุนายน), ๒๕๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระชวลิต จันทวโร (ถาวรศิริ). ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความมีน้ำใจในพระพุทธศาสนาเถรวาท. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. ฟรินดิง. แมส. โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘
- พระนรินทร์ คำเรือง. จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย, ๒๕๕๐
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- พระไพศาล วิสาโล. เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๔๘.
- พระไพศาล วิสาโล. วิถีสังคมไทยประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔.
- พระมหาชำนาญ กตธมโม. การศึกษาจิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต.รศ.ดร.. LIST MODEL FOR RESEARCH AND SOCIAL DEVELOPMENT. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พิชัย สุขวุ่น. บทวิจารณ์หนังสืออัมมิกสังคณนิยม. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน), ๒๕๕๘.
- พุทธทาสภิกขุ. ชุมนุมเรื่องสั้นของพุทธทาส. พิมพ์ครั้งที่ ๔. สุราษฎร์ธานี : โรงพิมพ์ธรรมทานแผนกมูลนิธิ, ๒๕๑๑.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับออนไลน์. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://rirs๓.royin.go.th/new-search/word-๖-search.asp>
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๙.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมไทยฉบับของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔ ปรับปรุง-เพิ่มเติมใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. แนวทางการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.
- วาริญา ภาณุตานนท์ ณ มหาสารคาม. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยุพาณิชย์การ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- วิทยา ศักยาภินันท์. อุดมการณ์พระโพธิสัตว์พุทธจริยศาสตร์เพื่อมหาชน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาศาสนาและปรัชญาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. ปฏิบัติการสังคม ผ่านวิธีสานพลังเครือข่ายผู้นำและสื่อมวลชนพลังความรู้จากการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่งจำกัด, ๒๕๔๔.
- สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราช. สารานุกรมพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๙.
- สวาสนา ประवालพฤกษ์. นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔.
- สาโรจน์ บัวศรี. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, ๒๕๓๒.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๒.
- เสฐียร พันธรั้งษ์. พุทธศาสนมหายาน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๓.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์



แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา
ทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค”

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ
คำถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลนี้สำหรับการวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการ วิเคราะห์การเสริมสร้างจิต
สาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตาม
กระบวนการทศวรรษหลังนวยุค”

กรอบแนวคิดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเป็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัด
ชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ
จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) การศึกษา ๔) การศึกษา ๕) อาชีพ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

๑. เพศ

ชาย หญิง

๒. อายุ

ไม่เกิน ๓๐ ปี ๓๑-๔๐ ปี
 ๔๑-๕๐ ปี ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
 สูงกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

๔. อาชีพ

รับราชการ ลูกจ้าง ค้าขาย
 ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกรรม/เกษตรกร

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการสนทนา/คำถาม/ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

คำชี้แจง : ขอให้ท่านตอบคำถามที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

คำถามที่ ๑ ท่านคิดว่ากิจกรรมที่ยกระดับจิตสาธารณะมีอะไรบ้าง และมีผลตอบรับเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

คำถามที่ ๒ ท่านคิดว่ามีแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชนอย่างไร จากกิจกรรมที่มีอยู่หรือกิจกรรมที่กำลังจะเริ่มดำเนินการในอนาคต?

.....

.....

.....

คำถามที่ ๓ มีกิจกรรมที่ยกระดับจิตสาธารณะอะไรบ้าง และมีผลตอบรับเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ ๔ ท่านคิดว่าจะมีแผนพัฒนาส่งเสริมจิตสาธารณะต่อเด็กเยาวชนอย่างไร จากกิจกรรมที่มีอยู่หรือกิจกรรมที่กำลังจะเริ่มดำเนินการในอนาคต

.....

.....

.....

คำถามที่ ๕ ท่านคิดว่ามีปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญอะไรบ้าง ที่มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมจิตสาธารณะของสภา

.....

.....

.....

คำถามที่ ๖ มีแนวทางการพัฒนาส่งเสริมอย่างไร และผู้ใดที่ควรเข้ามามีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมดังกล่าว

.....

.....

.....

คำถามที่ ๗ ท่านคิดว่ามีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอะไรบ้าง ที่จะสามารถช่วยยกระดับจิต
 สาธารณะของชาวชัยภูมิได้

.....

.....

คำถามที่ ๘ ท่านคิดว่าจะสามารถสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอะไรได้บ้าง ที่จะช่วย
 ส่งเสริมจิตสาธารณะของชาวชัยภูมิได้บ้าง

.....

.....

คำถามที่ ๙ ท่านคิดว่าหน่วยงานใด ที่ควรเข้ามามีบทบาทในการผลักดันยกระดับจิตสาธารณะให้
 เพิ่มขึ้นได้

.....

.....

คำถามที่ ๑๐ ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งประสบปัญหาอะไรบ้าง

.....

.....

คำถามที่ ๑๑ ในจังหวัดชัยภูมิมีเด็กและเยาวชน ให้ความสนใจมากน้อยเพียงใด

.....

.....

คำถามที่ ๑๒ เด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ มีการพัฒนาทักษะชีวิตในระดับไหน

.....

.....

คำถามที่ ๑๓ เจ้าหน้าที่ (สรช.) ในจังหวัดชัยภูมิ ให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก
และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค(ถ้ามี)

.....
.....
.....

ขอเจริญพรขอบคุณที่ให้ความรู้ร่วมมือในการให้ข้อมูล
ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ครั้งนี้ จะใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อท่าน
ในทางเสียหายแต่อย่างใดไม่ และข้อมูลทั้งหมดจะปิดเป็นความลับ
ด้วยความขอบคุณและปรารถนาดี
จากผู้วิจัย/ผู้สัมภาษณ์
...../...../.....

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค”

ดร.อรอุมา ไชยเศรษฐ์, ดร.อานนท์ รongพล, ดร.सानนท์ ต่่านภักดี, อาจารย์ภารวี ผิวอ่อน, อาจารย์ศุภวิชณ์ สังสุทธิพงษ์, นายณรงศักดิ์ อ้อทอง, นางสาวสุนทร ชัยวีรัตน์, นางสาวจริยา ศิริพันธ์, นายรัฐภูมิ แม่นยำ

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	โรงเรียน/หน่วยงาน	ที่อยู่ปัจจุบัน (บ./ต.)
๑	นายธนโชติ ชมนาวัง	๑๗	ชัยภูมิภักดีชุมพล	ตำบลในเมือง
๒	น.ส.จันทกานต์ สุรีย์	๑๗	ชัยภูมิภักดีชุมพล	ตำบลในเมือง
๓	น.ส.จารุณณร ฝาชัยภูมิ	๑๕	ห้วยต้อนพิทยาคม	บ้านห้วยต้อน
๔	นายศุภกร รัตตมณี	๑๕	ห้วยต้อนพิทยาคม	บ้านห้วยต้อน
๕	นายเกียรติศักดิ์ สิมช้า	๑๙	วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ	เทศบาลเมืองชัยภูมิ
๖	นายอภิรักษ์ จิตรเสงี่ยม	๑๙	วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ	เทศบาลเมืองชัยภูมิ
๗	น.ส.อรุณรัตน์ คำทุย	๒๐	นักศึกษา	ตำบลในเมือง
๘	น.ส.ทัตดาว คงนาวัง	๒๐	นักศึกษา	ตำบลในเมือง
๙	ด.ญ.ชฎาภรณ์ นันต์สุ่ยม	๑๔	บ้านกุดไผ่	บ้านเขว้า
๑๐	ด.ช.ชินวัตร ชัยสูงเนิน	๑๔	บ้านกุดไผ่	บ้านเขว้า
๑๑	ด.ญ.ฐานิกา เกศสนุก	๑๒	สุนทรวัฒนา	ตำบลในเมือง
๑๒	ด.ญ.อภิญา คลังกลาง	๑๒	สุนทรวัฒนา	ตำบลในเมือง
๑๓	น.ส.ชลิตา แนวโสภา	๑๗	ภูเขียว	ภูเขียว
๑๔	น.ส.กัญญาณัฐ ยศรุ่งเรือง	๑๗	คูเมืองวิทยา	หนองบัวแดง
๑๕	นายรัฐภูมิ แม่นยำ	๑๘	เทศบาลเมืองชัยภูมิ	เทศบาลเมืองชัยภูมิ
๑๖	น.ส.ธัญรัตน์ มีราชี	๑๘	เทศบาลเมืองชัยภูมิ	เทศบาลเมืองชัยภูมิ
๑๗	ด.ช.ณัฐกานต์ ศิริกุล	๑๓	เทศบาล ๔	ตำบลในเมือง
๑๘	ด.ช.ณัฐวัฒน์ บุญพรหม	๑๓	เทศบาล ๔	ตำบลในเมือง
๑๙	น.ส.อริสา ต่อชีพ	๑๖	คอนสวรรค์	บ้านคอนสวรรค์
๒๐	นายปราโมทย์ พิมลิม	๑๖	คอนสวรรค์	บ้านคอนสวรรค์

ภาคผนวก ข

หนังสือนำ

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๙๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ๑๘/๐๗๒๓/๒๕๖๒/๒๕๖๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

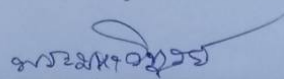
จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาพส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรัทธาหลังนวยุค”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภาฯ (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร



(พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี ป.ธ.๙, ดร.)

ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๔๔๓-๙๙๘๗

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๔๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลียม ตำบลนาผาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร อ.จ. ตาวานย ๒ รองผอ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

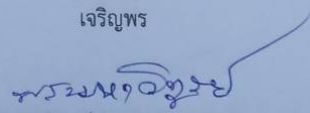
จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรัทธาตั้งนพคุณ”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภาฯ (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร



(พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี ป.ธ.๙, ดร.)

ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๔๔๓-๙๙๘๘

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๙๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษถ่วงยุค”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภา (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี ป.ธ.๙, ดร.)

ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๔๔๓-๙๙๘๘๗

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๙๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลียม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร อ.สิริมาลี ค่ำ/สิงหาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการสนธิสังฆนิกาย”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภาฯ (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

พระมหาวิฑูรย์
(พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี ป.ธ.๙, ดร.)
ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๔๔๓-๙๙๘๗

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๙๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร อ.กรรณ สีอ่อน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

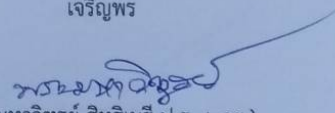
จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการสนธิสังฆนวยุค”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภาฯ (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร


(พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี ป.ธ.๙, ดร.)
ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๔๔๓-๙๙๘๗

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ที่ พิเศษ/๒๕๖๒

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ๙๗ หมู่ ๑๔
บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร อ. พระมหาวิฑูร์ สัจจวิธาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

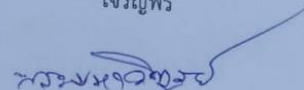
จำนวน ๑ ชุด

ด้วยอาตมภาพ พระมหาวิฑูร์ สัจจวิธาน, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ผู้วิจัย ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง “วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรัทธาหลังนวยศ”

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาหลายปี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้พิจารณาให้ข้อมูลตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ที่ละประเด็น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ด้วย จักนับว่าเป็นการอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัย และเผยแพร่ภารกิจส่วนรวมของสภาฯ (สรช.) ในอนาคตต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังว่าคงได้รับความร่วมมือด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร


(พระมหาวิฑูร์ สัจจวิธาน ป.ธ.๙, ดร.)

ผู้วิจัย

โทร. ๐๘-๒๕๔๓-๙๙๘๗

e-mail: tawanyenp2@outlook.com

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบ



สัมภาษณ์อาจารย์โกคิน พลกุล



สัมภาษณ์อาจารย์ศุภวิชฌ์ สังกุทธิพงษ์



สนทนากลุ่มอบต.นาฝาย



จัดกิจกรรมอบรมจิตอาสาแก่เยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ณ.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ



สนทนากลุ่มผู้ปกครองชุมชนในการวางแผนกลุ่มจิตสาธารณะ



สนทนากลุ่มย่อยกับสมาชิก สรช.ในจังหวัดชัยภูมิ



สนทนากลุ่มใหญ่ของคณะกรรมการ สรช.ในจังหวัดชัยภูมิ



จัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชน เริ่มจากพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ



จากภาพเป็นกลุ่มจิตอาสาของกลุ่มจิตสาธารณะ บ้านโนนเหลียม

ภาคผนวก ง

แบบสรุปโครงการวิจัย/การนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

สัญญาเลขที่	ว ๐๒๐./ ๒๕๖๑ (รหัสโครงการ MCU RS ๖๑๐๗๖๑๐๒๐)
ชื่อโครงการ	วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค Living together An Analysis the addition builds of Public mind of The Council of learning enhancing and life skills Development for Chaiyaphum Children and Youths follow the artfulness sees after postmodern
หัวหน้าโครงการ	พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี (บังสันเทียะ) ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ โทรศัพท์ ๐๔๒-๐๕๖-๐๒๒

ความเป็นมาและความสำคัญ

จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่ประมาณ ๑.๓ หมื่นตารางกิโลเมตร ซึ่งใหญ่เป็นอันดับ ๗ ของประเทศ มีประชากรมากกว่า ๑.๒ ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการจะได้มาซึ่งมาตรฐานของระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยหลักย่อมาจากการศึกษา คือการรู้หนังสือในระดับที่ไม่เพียงพอที่จะใช้งานได้ จากการประเมินหลายครั้งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจังหวัดชัยภูมียังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ มีเด็กและเยาวชนนักเรียนนักศึกษาอ่านไม่ออกอ่านไม่คล่องเขียนไม่ได้เป็นจำนวนมาก ออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษา การคลี่คลายและแก้ปัญหาดังกล่าวย่อมต้องพึ่งพาทั้งกระบวนการบริหารจัดการในระบบและกระบวนการคู่ขนานที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะพลังร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ที่จะเป็นกลไกในการระดมความคิด ปัจจัย ทรัพยากร กระบวนการ ช่วยขับเคลื่อนพลังของครูที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป้าหมายในการยกระดับการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิให้เป็นไปตามมาตรฐานอันพึงประสงค์

ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ จังหวัดชัยภูมิเป็น ๑ ใน ๑๐ จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งได้รับรางวัลจังหวัดดีเด่นที่มีกระบวนการคัดเลือกครูสอนดี โดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้ให้การสนับสนุนจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกเป็นจังหวัดดีเด่น ขณะเดียวกันได้สถาปนาสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ขึ้น โดยสรช. และภาคีเครือข่ายเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนั้น จะต้องเริ่มต้นที่ครูผู้สอนอันถึงพร้อมด้วยจรรยาบรรณ มีกระบวนการและเครื่องมือใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งในการด้านการเรียนรู้ สัมมาชีพ เพื่อสามารถตรึงเด็กและเยาวชนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมเชิงบวก ในท่ามกลางบริบทการประคับประคองช่วยเหลือของพลัง “บวร” เพื่อให้ได้มาซึ่งฐานพลังครูอันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาด้านศีลธรรมและปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพของคนที่ยังปรารถนา จะต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงาม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุล ยังยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย สภาวะปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง ในจำนวนหลายเรื่องนั้นคือเรื่องขาดการเสริมสร้างจิตสาธารณะ จึงมีปัญหาเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนบ่อยครั้ง ในแง่ที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น แสดงออกในเชิงขู่สาวในสวนสาธารณะ แสดงออกในลักษณะของความรุนแรง ก่อความทะเลาะวิวาทในงานเทศกาลหรืองานบุญประเพณีต่างๆ ที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นในวันสำคัญต่างๆ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ขาดจิตสำนึกต่อระเบียบวินัยในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลายๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางที่สร้างสรรค์จนนำไปสู่มิติตัวอย่างทางสังคม โดยอาศัยร่วมเงาของกระแสความคิดหลังสมัยใหม่ ที่มีปัจจัยทางความคิดที่ก่อตัวเป็นแรงปรารถนา ภายใต้ภาวะสังคมทันสมัย (modernity) ให้เพิ่มเติมแนวคิดใหม่ๆ จะได้ไม่ต้องจมอยู่กับจุกเล็กๆ หรือแนวคิดเดิมๆ แม้จะเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดไปตามพลวัตและกระแสสังคมก็ตาม ทั้งนี้ล้วนเป็นการเสริมเติมช่วยในการพัฒนาไปสู่จุดที่สมบูรณ์นำไปเข้าถึงความประเสริฐสุดในชีวิตได้เช่นกัน

เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก และวัยรุ่น แต่สิ่งที่สามารถป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีคือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับวัยรุ่น โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔ ได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้คนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างเป็นองค์รวม คือ พัฒนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งการคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับการบริการพื้นฐานทางสังคมทุกด้านอย่างเหมาะสม ทัวถึงและเป็นธรรม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสมศักดิ์ศรีรวมทั้งการพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม ทั้งครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป ความเจริญทางด้านวัตถุในยุคสมัยใหม่นี้ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงค่านิยมของคนในสังคมอย่างผันตลบสังคมจึงให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทองอำนาจมากกว่าให้ความสำคัญด้านจิตใจ ความมีเดบอดเริ่มแผ่เข้าปกคลุมทุกพื้นที่ทางสังคม ปัญหามากมายต่างทยอยผุดขึ้นลุกลามสลับทับซ้อนกันไป

ด้วยเหตุนี้วิธีการสร้างกระบวนการ ในการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขณะนี้จึงมีความเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจำต้องร่วมระดมช่วยกันเยียวยาขนานใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้น เพื่อประโยชน์ที่จะเป็นแนวคิดต่อตนเอง อันจะ

ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นในแง่ของการจัดการศึกษาที่แท้จริงว่า ต้องจัดกระบวนการความคิด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านเรียนรู้จนตกผลึกความเห็นในการพัฒนาเชิง ประจักษ์ร่วมกัน ดังนั้น เมื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้องแล้ว จะ ส่งผลถึงสังคมของกลุ่มเยาวชนจะได้รับการพัฒนาในเรื่องจิตสาธารณะนี้อยู่ถึง ๓ ประการ ได้แก่

๑. คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้ตั้งงามด้วยคุณธรรมต่างๆ มีจิตใจสูง ประณีต ให้มี เมตตา มีความรัก มีความเพียร มีความปรารถนาประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความกรุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่น ให้พ้นทุกข์ มีมัทวะ ความอ่อนโยน กตัญญู รู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่นเป็นต้น

๒. สมรรถภาพจิต คือ ความสามารถของจิต เช่น ความมีสติดี มีวิริยะ ความเพียรพยายามสู้ งาน มีขันติความอดทนและทนทาน มีสติจิตใจแน่วแน่ มีสัจจะ มีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มี อธิษฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงานให้ ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา มีความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน

๓. สุขภาพจิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนมีความสุข มีสมาธิสงบเยือกเย็นเป็นคนแจ่มใส ร่า เริง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ และเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันในการพัฒนาจิตใจ ซึ่งจะ นำไปสู่ความเป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ในโอกาสต่อไป

จากสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยการศึกษาข้อมูลมานั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาวิเคราะห์การเสริมสร้างจิต สาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตาม กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและของรัฐบาลอีกด้วย การจะสร้างเยาวชนต้นแบบของจังหวัดชัยภูมิ ได้ นำต้นแบบของบุคคลสำคัญในจังหวัดมาให้ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อยึดเป็นแนวทาง หรือปรับประยุกต์ให้ เข้ากับบริบทของตนเอง เพื่อต้องการศึกษาวิเคราะห์ว่า ยุคหลังสมัยใหม่นี้ยังมีวิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้ คุณค่า หรือแนวทางอื่น ที่สามารถนำมาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนใน เขตจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความหลากหลายอย่างยั่งยืนได้ พร้อมการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นต่อ เยาวชนในบทบาทของการสร้างความดีของกลุ่ม โดยมีกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ในการ ขับเคลื่อนเครือข่ายจิตสาธารณะ ให้เป็นการสร้างแผนที่ความคิดเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายที่ทำให้เกิด ความสุขมวลรวมแก่ชาวชัยภูมิอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.

เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิต สาธารณะ

เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก และเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนทรรศน์หลังนวยุค (ยุคใหม่)

ผลการวิจัย

จิตสาธารณะ (จิตอาสา) คือ ผู้เสนอตัวเข้าบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนไม่ได้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ถ้าจะมีผลตอบแทนบ้าง นั้นเป็นเรื่องมาทีหลัง ประเด็นหลักที่สำคัญก็คือ จิตอาสาเป็นการทำงานอย่างเต็มที่ ที่กล่าวว่าทำงานด้วยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมเป็นที่ตั้งด้วยความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมกับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่พร้อมที่จะให้ตลอดเวลา

จิตสาธารณะ และกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.เป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ มี ๓ ประการด้วยกัน คือ

ประโยชน์ส่วนตัว (อัตตัตถะ) ถ้าเราถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งไม่เรียกว่าอาสาสมัคร ไม่ว่าจะช่วยทำงานขนาดไหน ถ้าทำเพราะผลประโยชน์ตอบแทนเช่นเงินเดือนเป็นที่ตั้งแสดงว่าเราไม่ใช่อาสาสมัคร

ประโยชน์คนอื่น (ปรัตถะ) ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์คนอื่นเป็นสำคัญ เรียกว่ามีจิตอาสา

ประโยชน์ส่วนรวม (อุภยัตถะ) ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ส่วนตนบวกประโยชน์คนอื่น ผู้ทำงานจิตอาสาเก็บประโยชน์ตนไว้ก่อน ถ้าเน้นอัตตัตถะ ประโยชน์ส่วนตน ไม่เรียกจิตอาสา แต่ถ้าเน้นประโยชน์คนอื่นเป็นจิตอาสา ถ้าทำทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์คนอื่นรวมกันเป็นอุภยัตถะ คือประโยชน์ส่วนรวม ก็เรียกว่า “จิตอาสา” ประโยชน์ตนก็ได้ ประโยชน์คนอื่นก็ได้ กลายเป็นได้ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าจะเราจะเป็นข้าราชการหรือเป็นเอกชนคนทั่วไปถ้านึกถึงประโยชน์ส่วนรวม สำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตนเราก็เป็นผู้มีจิตอาสาลักษณะของจิตอาสา มี คือ สมัครเข้าร่วมกิจกรรมนั้น คือเสนอตัวเข้าไปทำกิจกรรมนั้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนหรือสังคมส่วนรวม พร้อมความสมัครใจเต็มที่ที่จะทำ ไม่มีการบังคับฝืนใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นสำคัญ แม้จะได้หรือไม่ได้ผลตอบแทน เช่น เงินทอง เกียรติยศ หรือรางวัล ก็ยังยินดีทำด้วยความเต็มใจ ดังคำสอนเรื่องจิตอาสาในพระพุทธศาสนาสะท้อนอยู่ในพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งพระอรหันต์ ๖๐ รูปให้ไปประกาศพระศาสนาหลังพรรษาแรกว่า “จรถ ภิกขเว จาริกิ พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปาย” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงเดินทางจาริกไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” กล่าวสรุปถึงพุทธกิจของพระพุทธเจ้าที่เป็นจิตอาสาและเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกไว้ ๓ ประเภท คือ

พุทธัตถจริยา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขของพุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

ญาติัตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ไม่ได้จำกัดการทำประโยชน์อยู่เฉพาะกับพุทธบริษัท แต่ยังเสด็จออกไปโปรดพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์อีกด้วย

โลกัตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ทรงทำประโยชน์แก่คนทุกเชื้อชาติทุกศาสนา โดยไม่เลือกที่รักมัก

ที่ซึ่ง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ว่า “โลกานุกัมปายะ เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ ๒๐๐ ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราชสามารถรวม แผ่นดินอินเดียให้เป็นหนึ่งสถาปนาพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองชมพูทวีป ทรงหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกทรงตั้งคำถามว่า “อำนาจล้นฟ้ามีเพื่ออะไร ทรัพย์สิ้นเงินทองกองมืมาเพื่ออะไร” พระองค์เขียนคำตอบไว้ในจารึกอโศกว่า “อำนาจ เกียรติยศ เงินทอง จะไม่มีประโยชน์อันใดเลยถ้าไม่ใช้เพื่อบูชาพระธรรม” หมายความว่า สิ่งเหล่านี้มีไว้เพื่อประกาศธรรมให้คนปฏิบัติตามและใช้ทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

เรื่องกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ สรช.มีความสอดคล้องถึงกิจกรรมจิตอาสาปรากฏให้เห็นเด่นชัดในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยยุคปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในรัชกาลที่ ๙ ทรงแนะนำบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลให้มีจิตอาสาด้วยอมตวาจาที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจเป็นที่หนึ่ง ลาภทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพให้บริสุทธิ์” พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรรัชกาลที่ ๙ ได้ประกาศพระปฐมบรมราชโองการซึ่งแสดงถึงจิตอาสาอันแน่วแน่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั่นคือทรงขึ้นครองราชย์เพื่อบำเพ็ญประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวไทย พระปฐมบรมราชโองการนี้สะท้อนให้เห็นว่าพระองค์ทรงอาสาเข้ามาครองแผ่นดิน เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่พสกนิกรในฐานะที่ทรงเป็นธรรมราชา ด้วยการกล่าวถึงจิตสาธารณะของผู้ปกครองต้องเป็นผู้อาสาเข้ามาทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของคนหมู่มาก ในลักษณะเดียวกับธรรมราชาในพระพุทธศาสนา คำว่า “ราชา” แปลว่า ผู้สร้างความยินดีพอใจให้แก่ผู้ใต้ปกครอง เพราะฉะนั้น เมื่อเข้ามาเป็นผู้ปกครองก็ต้องมีจิตอาสาทำประโยชน์สุขแก่ผู้ใต้ปกครอง จึงได้ชื่อว่า ธรรมราชา

ผู้วิจัยเห็นว่าในวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนามีกิจกรรมจิตอาสารวมอยู่ด้วยมากมาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบแห่งจิตอาสา หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธองค์เสด็จจาริกออกไปโปรดสัตว์ตลอด ๔๕ พรรษา โดยไม่หวังผลอะไรเพื่อตนเองเพราะทรงหมดกิเลสแล้ว แต่ทรงอาสาทำประโยชน์สุขแก่คนเป็นอันมากด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องทำแบบเดียวกัน ใครมาเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องอาสาเข้ามาทำประโยชน์สุขแก่ประชาชน ผู้ปกครองในระดับรองลงมาก็ต้องอาสาแบบนี้ ระบบข้าราชการทั้งหมด (Civil Service) เป็นระบบจิตอาสาเพื่อให้บริการอันดีแก่ประชาชน

รัชกาลที่ ๙ ทรงแนะนำผู้มีจิตอาสาให้ระลึกอยู่เสมอว่า “ศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตัวเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน” พร้อมส่งกิจกรรมจิตสาธารณะต่อให้กับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ทรงให้ความสำคัญแก่เรื่องจิตอาสาเป็นอย่างมาก ดังที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง โครงการจิตอาสาพระราชทาน ซึ่งมีคำขวัญที่เรารู้จักกันดีก็คือ “เราทำความดีด้วยหัวใจ” นั่นคือประชาชนจิตอาสาที่รวมกลุ่มกันในรัชกาลปัจจุบันมีความยินดีเต็มใจทำ

ความดีเพื่อประโยชน์สุขของสังคมในลักษณะเดียวกับผู้ปิดทองหลังพระ สร้างกระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ

พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค จึงสรุปได้ว่ากิจกรรมจิตสาธารณะ (จิตอาสา) จึงเป็นการพัฒนาเยาวชนในการดำเนินชีวิตให้ได้อย่างมีสติมีเมตตาพร้อมที่จะสร้างความดีเสมอโดยไม่คิดว่าการกระทำนั้น ๆ จะเป็นภาระของตนเอง กระบวนการพัฒนา และการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมกับมีการอบรมผู้ที่ต้องการเข้าร่วมการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบ

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

นำกระบวนการวิจัยแบบ mix ไปประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนการสอนในพุทธศาสนสถาน บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา , หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เช่น มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมไทย มนุษย์กับอารยธรรม เทศกาลและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา การจัดการทรัพย์สินของพระพุทธศาสนา การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธ การอนุรักษ์และการจัดการพุทธศิลป์ การวางแผนและการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การบริหารการพัฒนา เป็นต้น

นำผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักการวางแผน หลักสูตรศาสตร์ แนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา และการฝึกประสบการณ์ในการพัฒนาความเป็นจิตสาธารณะ และจิตอาสาของนักเรียน และเยาวชนทั่วไป และนิสิตในระดับอุดมศึกษา

นำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอทิศทาง นโยบาย และวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา และการสอนหลักพุทธจริยธรรม ในโรงเรียนต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน และสร้างกิจกรรมทางด้านจิตสาธารณะต่อเยาวชนไทย ในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีโรงเรียน ชุมชนในเขตจังหวัดชัยภูมิ

๒. กิจกรรมด้านวิชาการ

มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยในมิติที่หลากหลาย เพื่อการเรียนรู้ เช่นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและการประชุมกลุ่ม และการสังเคราะห์ข้อมูล ให้กับทีมงานวิจัย การศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ทั้งส่วนองค์กรบริหารจังหวัด สำนักวัฒนธรรม สำนักพุทธ และภิกษุตามพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิ

มีการระดมความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ เรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัด

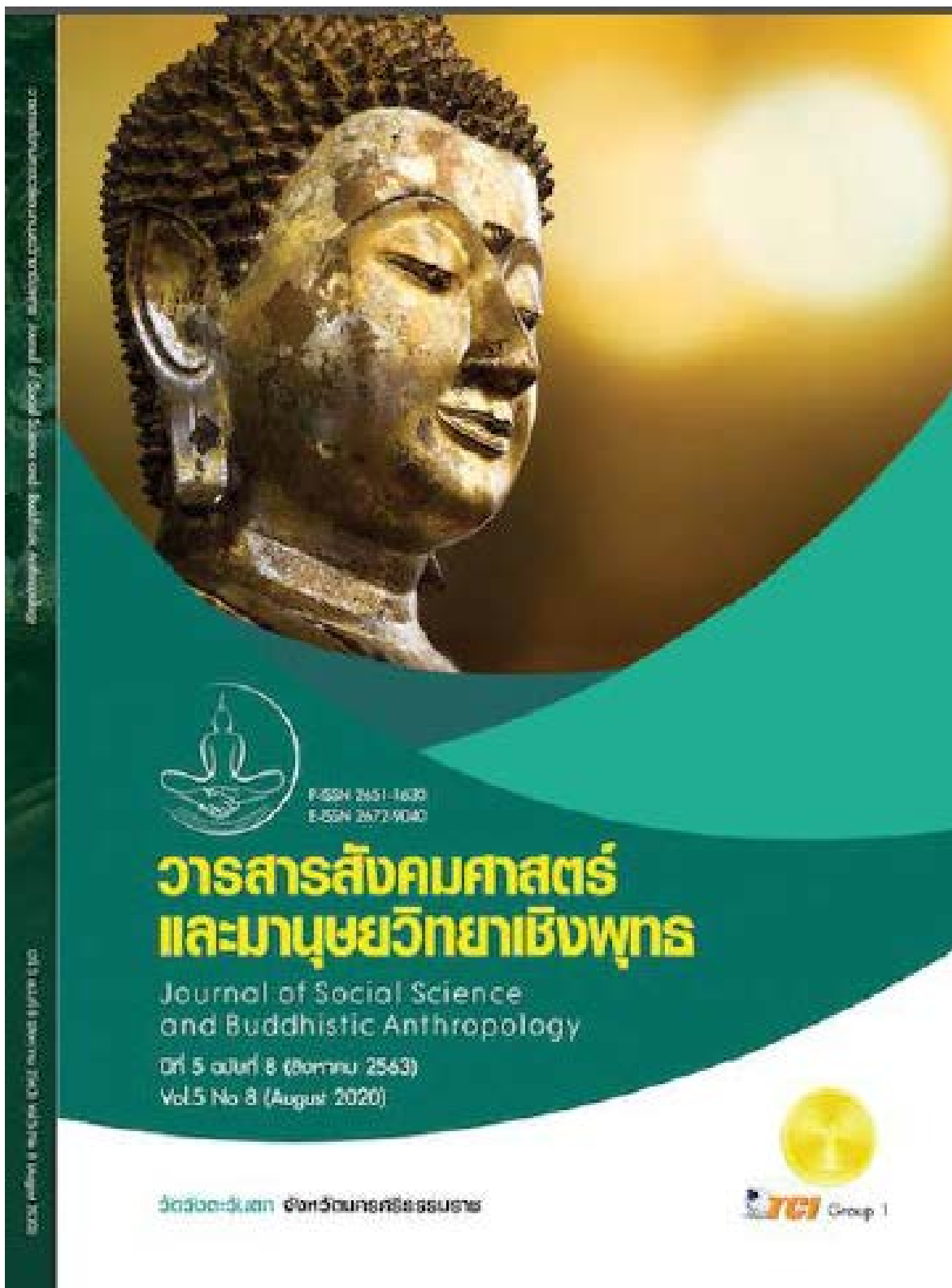
ชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม อันเป็นการปิดจุดอ่อน เสริมจุดแข็ง เติมเต็มศักยภาพ พร้อมตอบสนองนโยบายของภาครัฐด้วยเป็นอย่างดี และการเผยแพร่ วิชาหลักธรรม และผลงานวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มีการศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น มหาวิทยาลัยสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารจังหวัด เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนา แผนการพัฒนา การบริหารจัดการเครือข่ายในโครงการ ตามแนวยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์จังหวัดชัยภูมิ และ หน่วยงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ให้สามารถดำเนินการโครงการที่จัดนั้นดำเนินการไปได้อย่างมั่นคง และชาวบ้านพระภิกษุสงฆ์ ที่เข้ากลุ่มการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค เพื่อให้เกิด กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมต่อไป

การประชาสัมพันธ์

- ตีพิมพ์ในวารสาร ฐาน TCI
- ประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต <http://www.mcu.ac.th/> facebook
- จัดพิมพ์ส่งเผยแพร่ในห้องสมุด ของมหาวิทยาลัยและสถานศึกษา

ภาคผนวก จ
บทความวิจัย



Copyright © 2020 by Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

สงวนลิขสิทธิ์ © 2020 โดยวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ



P-ISSN 2451-1630
E-ISSN 2472-9040

วารสารสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

Journal of Social Science
and Buddhistic Anthropology

Vol. 5 Issue 8 (Somnu 2563)
Vol.5 No.8 (August 2020)

จัดพิมพ์โดย สันติวัฒนธรรม





วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ
Journal of Social Science and
Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปีที่ 5 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2563)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.5 No.8 (August 2020)

● **วัตถุประสงค์**

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ
วัดวังตะเวินตลก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา
ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ
นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์
ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม
รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย
2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก
วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์
ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ
บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง
บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา



เรื่อง	หน้า
บรรณาธิการ	(ก)
บพบรรณาธิการ	(ฉ)
บทความวิชาการ : Academic Article	
พลวัตประชาธิปไตยยุคเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของไทยภายใต้รัฐประหาร 2557 DEMOCRACY DYNAMICS OF THE THAI POLITICAL TRANSITION UNDER THE COUP OF 2014 กฤษณวิชญ์ อศิรุจโรตติสิริ	1
ชุมชนท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น COMMUNITY LOCAL STATE: LOCAL GOVERNMENT TO RELATIONSHIP พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	16
บทความวิจัย : Research Articles	
การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี DEVELOPMENT MODEL OF LEADERSHIP STYLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITALAGE UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF EDUCATION REGION 5, LOPBURI พรพรวิรัตน์ พรหมจันทร์ และปรีชา วิหคโต	36
วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์หลังนวยุค LIVING TOGETHER AN ANALYSIS THE ADDITION BUILDS OF PUBLIC MIND OF THE COUNCIL OF LEARNING ENHANCING AND LIFE SKILLS DEVELOPMENT FOR CHAIYAPHUM CHILDREN AND YOUTHS FOLLOW THE ARTFULNESS SEES AFTER POSTMODERN พระมหาวิฑูรย์ ฐิตฺติเมธี	54

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้
และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค*

LIVING TOGETHER AN ANALYSIS THE ADDITION BUILDS OF PUBLIC
MIND OF THE COUNCIL OF LEARNING ENHANCING AND LIFE SKILLS
DEVELOPMENT FOR CHAIYAPHUM CHILDREN AND YOUTHS FOLLOW
THE ARTFULNESS SEES AFTER POSTMODERN

พระมหาวิฑูรย์ ธิสุเมธี

Phramaha Withun Sathimethi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College, Thailand

E-mail: poomakharnd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา 3) เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จิตสาธารณะ คือ ผู้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด กล่าวได้ว่าทำงานด้วยมุ่งประโยชน์สุขต่อสังคม ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิให้เป็นผู้เสียสละและใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง คือการบำเพ็ญตามหลักของพระโพธิสัตว์ตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต และมองเห็นถึงการทำความดีในแบบของการเป็นจิตอาสา และพร้อมที่จะส่งต่อความดีให้กับผู้อื่นอย่างจริงจัง กับการพัฒนาชีวิตของตนเอง ดังนั้นการเสริมสร้างและพัฒนาจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค จึงเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นจิตสาธารณะให้ปรากฏเกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ แล้วสร้างกลุ่มเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนใน

* Received 24 May 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020



จังหวัดชัยภูมิ ให้เข้าใจหลักการดำเนินชีวิตเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พร้อมกับตอบสนองนโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ในเรื่องจิตอาสาเป็นสำคัญ
คำสำคัญ: จิตสาธารณะ, สภาส่งเสริมการเรียนรู้, พิกษะชีวิต, จังหวัดชัยภูมิ, กระบวนทรรศน์หลังนวยุค,

Abstract

This article has a purpose 3 objective, as follows 1) to study the concept and process of enhancing the public mind of the Council for Promotion of Learning and Life Skills Development for Children and Youth Life in Chaiyaphum Province. 2) to study the promotion of public mind in integrating Buddhism principles 3) to analyze the public mind promotion of the Council on the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth in Chaiyaphum Province. The results of the research revealed that Public Mind Enhancement Process of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth in Chaiyaphum Province NSC is a practitioner of the public benefit of society, without expecting monetary returns or anything else. It can be said that working with social welfare benefits to the institution, nation, religion, and monarchy While also promoting learning and development of life skills for children and youth in Chaiyaphum province as a sacrifice and live life correctly Is to practice according to the principle of Bodhisattva according to Buddhism For children to understand the value of life And see the good deeds in the form of volunteering And ready to sincerely forward goodness to others With the development of one's own life Therefore, the promotion and development of public minds of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills of Children and Youth in Chaiyaphum province. In Accordance with the post-modern culture Therefore creating activities to develop public awareness to appear among youth in Chaiyaphum Province. Then create a network group to promote learning and develop life skills for children and youth in Chaiyaphum Province to understand the principles of life, learn up to date with social changes Along with responding to the policy of His Majesty the King on the subject of volunteering.

Keywords: Public Mind, Council of Learning Enhancing, Develop Life Skills, Chaiyaphum Province, Postmodern Paradigm



บทนำ

ปัญหาด้านศีลธรรมและปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพของคนที่ยังปรารถนา จะต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ล้ำค่า ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นซึ่งจะช่วยทำให้การพัฒนาประเทศไทยมีความสมดุล ยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย สภาวะปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง ในจำนวนหลายเรื่องนั้นคือเรื่องขาดการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (ธีระพล อรุณะภักดิ์ และคณะ, 2549) จึงมีปัญหาเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนบ่อยครั้ง ในแง่ที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น แสดงออกในเชิงชู้สาวในสวนสาธารณะ แสดงออกในลักษณะของความรุนแรง ก่อวาทะและวิวาทในงานเทศกาลหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดจิตสำนึกต่อระเบียบวินัยในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางที่สร้างสรรค์จนนำไปสู่มีคิวิตอย่างทางสังคม โดยอาศัยร่วมเสาะของกระแสความคิดหลังสมัยใหม่ ที่มีปัจจัยทางความคิดที่ก่อตัวเป็นแรงปรารถนา ภายใต้ภาวะสังคมทันสมัย (Modernity) ให้เพิ่มเติมแนวคิดใหม่ ๆ จะได้ไม่ต้องจมอยู่กับจุดเล็ก ๆ หรือแนวคิดเดิม ๆ แม้จะเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดไปตามพอวัดและกระแสสังคมก็ตาม ทั้งนี้ล้วนเป็นการเสริมเสริมช่วยในการพัฒนาไปสู่จุดที่สมบูรณ์นำไปเข้าถึงความประเสริฐสุดในชีวิตได้เช่นกัน

เมื่อปัญหาก่อกวนกับเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาก่อกวนกับเด็ก และวัยรุ่น แต่สิ่งที่สามารถป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาก่อกวนได้เป็นอย่างดี คือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับวัยรุ่น โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็หัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และสามารถเป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างค่อเนื่อง ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้คนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างเป็นองค์รวม คือ พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งการคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับการบริการ



พื้นฐานทางสังคมทุกด้านอย่างเหมาะสม ทิวังและเป็นธรรม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสมศักดิ์ศรีรวมทั้งการพัฒนาาระบบความมั่นคงทางสังคม ทั้งครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป ความเจริญทางด้านวัตถุในยุคสมัยใหม่ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงค่านิยมของคนในสังคมอย่างผันผวนสังคมจึงให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทองผ่านามากกว่าให้ความสำคัญด้านจิตใจ ความมีเดบอดเริ่มแผ่เข้าปกคลุมทุกพื้นที่ทางสังคมปัญหามากมายต่างทยอยผุดขึ้นถูกถาเลียบพันซ้อนกันไป การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมขณะมีจึงมีความเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจำต้องร่วมระดมช่วยกันเยียวยาขนานใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้น เพื่อประโยชน์ที่จะเป็นแนวคิดต่อตนเอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นในแง่ของการจัดการศึกษาที่แท้จริงว่าต้องจัดกระบวนการความคิด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเรียนรู้จนกลั่นเกิดความเห็นในการพัฒนาเชิงประจักษ์ร่วมกัน ดังนั้น เมื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้องแล้ว จะส่งผลถึงสังคมของกลุ่มเยาวชนจะให้ได้รับการพัฒนาในเรื่องจิตสาธารณะนี้อยู่ถึง 3 ประการ ได้แก่ 1) คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้สว่างด้วยคุณธรรมต่าง ๆ มีจิตใจสูง ประณีต ใฝ่มีเมตตา มีความรัก มีความเพียร มีความปรารถนาประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความกรุณาอยากช่วยเพื่อผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีอิทธิบาท 4 มีความอ่อนโยน กตัญญู รู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่นเป็นต้น 2) สมรรถภาพจิต คือ ความสามารถของจิต เช่น ความมีสติ มีวิริยะ ความเพียรพยายามสูงส่ง มีขันติความอดทนและทนทาน มีสติจิตใจแน่วแน่ มีสังขะมีความจริงจัง เอาจริงเอาจริง มีธัมมฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา มีความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน 3) สุขภาพจิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนมีความสุข มีสมาธิสงบเยือกเย็นเป็นคนแจ่มใส ร่าเริง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ และเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันในการพัฒนาจิตใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2541) ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สังแวดล้อมยั่งยืน ในโอกาสต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์หลังนวยุค เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและของรัฐบาลอีกด้วย การจะสร้างเยาวชนต้นแบบของจังหวัดชัยภูมิ ได้จำเป็นต้องของบุคคลสำคัญในจังหวัดมาให้ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อยึดเป็นแนวทาง หรือปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนเอง เพื่อต้องการศึกษาวิเคราะห์ว่า กระบวนการทรรคณ์หลังนวยุคนี้ยังมีวิธีคิดวิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า หรือแนวทางอื่น ที่สามารถนำมาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในเขตจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความหลากหลายอย่างยั่งยืนได้อีกหรือไม่ หากที่



ขององค์กรหรือหน่วยงานทั้งเอกชนและปิจเจกชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างไร มีวิธีการอย่างไรที่จะให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างแผนที่ความคิดเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายที่ทำให้เกิดความสุขมวลรวมแก่ชาวชัยภูมิอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคนัฬังนวยศ
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการพรรคนัฬังนวยศ
3. เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการพรรคนัฬังนวยศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการพบพจนานุกรม คำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะศึกษาเฉพาะเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดเรื่อง “จิตสาธารณะตามกระบวนการพรรคนัฬังนวยศ”

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยนำวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มจิตอาสา นำมาใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็นรูปแบบ ดังต่อไปนี้

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสังเกตพฤติกรรม การทำงานร่วมกันของผู้เข้ากลุ่มจิตสาธารณะ และการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มจิตอาสา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เจ้าหน้าที่เทศบาลและกลุ่มผู้รับบริจาคของค่า กิจการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยการสร้างเครือข่ายจิตสาธารณะในจังหวัดชัยภูมิแบ่งออกดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้คัดเลือกจาก จิตอาสาประชาชน เยาวชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัด ชัยภูมิ (สรช.) จำนวน 25 คน โดย คัดเลือกแบบเจาะจง
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) คัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวเนื่องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการ



เรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง

ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มจิตอาสา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิจำหน้าที่เทศบาลและกลุ่มผู้รับผิดชอบประกอบด้วยกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยการคัดเลือก ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมจิตอาสาในหน่วยงานระดับจังหวัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ทั้งหมด 35 คน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคพลังคนรุ่นใหม่ แนวคิด เรื่องจิตสาธารณะ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติด้วยการนำเสนอแนวคิด และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ถึงการกระทำความดี และมุ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันและในเหตุการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุขในปัจจุบันนี้ โดยมีการเอาใจเปรียบกับมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง และสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้ที่ปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเขามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่ คนที่ย่อยเปื่อยเสียหาย และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว (ปราโมทย์ พิมสิม, 2561) กลุ่มเด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเชื่อฟังพ่อแม่ การช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมกับพ่อแม่พี่น้องรวมทั้งญาติ ๆ ไม่ทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ และเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทนด้วย (นัยศรีศักดิ์สินธุ์, 2561) ดึงหลักประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ มี 3 ประการด้วยกัน คือ 1) อุดมคติคือ ถ้าเราถือเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งไม่เรียกว่าอาสาสมัคร ไม่ว่าเราจะขยันทำงานขนาดไหน ถ้าทำเพราะผลประโยชน์ตอบแทนเช่นเงินเดือนเป็นที่ตั้งแสดงว่าเราไม่ใช่ออาสาสมัคร 2) ปรีดถะ ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์คนอื่นเป็นสำคัญ เรียกว่ามีจิตอาสา 3) อุภยคติคือ ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ส่วนตนบวกประโยชน์คนอื่น ผู้ทำงานจิตอาสาเก็บประโยชน์คนไว้ก่อน

ถ้าเน้นอุดมคติ ประโยชน์ส่วนตน ไม่เรียกจิตอาสา แต่ถ้าเน้นประโยชน์คนอื่นเป็นจิตอาสา ถ้าทำทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์คนอื่นรวมกันเป็นอุภยคติคือประโยชน์ส่วนรวม



ก็เรียกว่า “จิตอาสา” ประโยชน์คนก็ได้ ประโยชน์คนอื่นก็ได้ กลายเป็นได้ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าเราจะเป็นข้าราชการหรือเป็นเอกชนคนทั่วไปดำเนินกิจกรรมนี้ประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่า ประโยชน์ส่วนคนเราก็คือผู้มีจิตอาสาลักษณะของจิตอาสา (ณรงค์ศักดิ์ อธิทอง, 2561) คือ สมัครเข้าร่วมกิจกรรมนั้น คือเสนอตัวเข้าไปทำกิจกรรมนั้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนหรือสังคมส่วนรวม พร้อมความสมัครใจเต็มใจที่จะทำ ไม่มีการบังคับบีบบังคับใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นสำคัญ แม้จะได้หรือไม่ได้ผลตอบแทน (สุนทรีย์ ชัยวิรัตน์, 2561) เช่น เงินทอง เกียรติยศ หรือรางวัล ก็ยังยินดีทำด้วยความเต็มใจ ดังคำสอนเรื่องจิตอาสาในพระพุทธศาสนาสะท้อนอยู่ในพุทธคำโรที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงพระอรหันต์ 60 รูปให้ไปประกาศพระศาสนาถึงพระราชอาณาจักรว่า “จรณ ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนฺสีตาย พุทฺชนฺสุชาย โลกานุกมฺปาย” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงเดินทางจาริกไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กล่าวสรุปถึงพุทธกิจของพระพุทธเจ้าที่เป็นจิตอาสาและเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกไว้ 3 ประการ คือ 1) พุทธคจฺจริยา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขของพุทธบริษัท 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสิกา อุบาสิกา 2) ญาตคจฺจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ไม่ได้จำกัดการทำประโยชน์เฉพาะกับพุทธบริษัท แต่ยังเสด็จออกไปโปรดพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์อีกด้วย 3) โลกคจฺจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ทรงทำประโยชน์แก่คนทุกเชื้อชาติทุกศาสนา โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ด้วยวิถูประสงฆ์ว่า “โลกานุกมฺปายะ เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ 200 ปีเศษ พระเจ้าโคกมหรรณราชสามารถรวม แผ่นดินอินเดียให้เป็นหนึ่งสถาปนาพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองชมพูทวีป ทรงหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา พระเจ้าโคกทรงตั้งคำถามว่า “อำนาจอันพิมายี่เพื่ออะไร พรหมยี่สิ้นเงินทองกองมยี่มาเพื่ออะไร” พระองค์เขียนคำตอบไว้ในจารึกอโศกว่า “อำนาจ เกียรติยศ เงินทอง จะไม่มีประโยชน์อันใดเลยถ้าไม่ใช้เพื่อบูชาพระธรรม” หมายความว่า สิ่งเหล่านี้มีไว้เพื่อประกาศธรรมให้คนปฏิบัติตามและใช้ทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2. ศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการกับกระบวนการหลังนวยุค ด้วยระบบและกระบวนการ คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือวิถูประสงฆ์การเสริมสร้างจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะและทักษะการดำเนินชีวิต และกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความเสี่ยงเสียค่า ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กรและเยาวชน



การพัฒนาเยาวชนหรือหมักกับการทำความเข้าใจในเรื่องของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้เป็นที่เข้าใจในระนาบหนึ่งนั้น จำเป็นอย่างมากที่จะต้องนำหลักพุทธธรรมมาเป็นหลักในการอบรม และเป็นหลักในการตอบสนองความต้องการของผู้เข้าโครงการจิตสาธารณะ โดยจิตสาธารณะ หมายถึง จิตที่เป็นกุศล ปราศจากอคติ และมีมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรมดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความศรัทธา ศรัทธาที่ใช้กับคำว่า จิตสาธารณะ ได้คือ คำว่า อิตถจริยา หมายถึง ความประพฤดีที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นความประพฤดีด้วยจิตที่ประกอบด้วยกุศล ประกอบด้วยคุณความดี ปราศจากอคติ เรียกว่า อุกุศลมูล ซึ่งเป็นรากเหง้าของความดี พื้นฐาน ของการทำความดี มี 3 ประการ คือ อโฆสะ ความไม่โง่ อโหสะ ความไม่โกรธ และอโมหะ ความไม่โง่เขลาเบาปัญญา เมื่อสามารถครองตนด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมพหุพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้ตัวเราไม่เดือดร้อน แล้วยังไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้ง ด้วยความที่เป็นผู้มีจิตสาธารณะนั้น ยังจะสามารถพา เพื่อประโยชน์ ได้สร้างบุญสร้างกุศล เป็นการช่วยเหลือเอื้อเพื่อผู้อื่นได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พุทธจริยา 3 อันเป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาด้วย

3. การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการพระคัมภีร์นวยุค ผู้วิจัยเห็นว่าในวัฒนธรรมพหุพุทธศาสนามีกิจกรรมจิตอาสารวมอยู่ด้วยมากมาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบแห่งจิตอาสา หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธองค์เสด็จจาริกออกไปโปรดสัตว์ตลอด 45 พรรษา โดยไม่หวังผลตอบแทนตนเองเพราะทรงหมดกิเลสแล้ว แต่ทรงอาสาทำประโยชน์สุขแก่คนเป็นอันมากด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องทำแบบเดียวกัน ใครมาเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องอาสาเข้ามาทำประโยชน์สุขแก่ประชาชน ผู้ปกครองในระดับรองลงมาก็ต้องอาสาแบบนี้ ระบบข้าราชการทั้งหมด (Civil Service) เป็นระบบจิตอาสาเพื่อให้บริการอันดีแก่ประชาชน

รัชกาลที่ 9 ทรงแนะนำผู้มีจิตอาสาให้ระเบี่ยงอยู่เสมอว่า “ศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตัวเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน”พร้อมส่งกิจกรรมจิตสาธารณะต่อให้กับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ทรงให้ความสำคัญแก่เรื่องจิตอาสาเป็นอย่างมาก ดังที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง โครงการจิตอาสาพระราชทาน ซึ่งมีสาขาวิญที่เรารู้จักกันดีก็คือ “เราทำความดีด้วยหัวใจ” นั่นคือประชาชนจิตอาสาที่รวมกลุ่มกันในรัชกาลปัจจุบันมีความยินดีเต็มใจทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของสังคมในลักษณะเดียวกันผู้ปิดทองหลังพระ

การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพระคัมภีร์นวยุค สรุปได้ว่ากิจกรรมจิตสาธารณะ (จิตอาสา) เป็นการพัฒนาเยาวชนในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีศีลมีเมตตาพร้อมที่จะสร้างความดีเสมอโดยไม่คิดว่าการกระทำนั้น ๆ จะเป็นภาระของตนเองกระบวนการพัฒนา และการ



เสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยเป็นเรื่องที่ต้องมีการค้อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมกับมีการอบรมผู้ที่ต้องการเข้าร่วมการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

1. ศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคพลังประชาชน กล่าวถึงแนวคิด เรื่องจิตสาธารณะ คือ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติด้วยการบำเพ็ญคุณงามความดี และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ถึงการกระทำความดี และเก่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันและในเหตุการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุขในปัจจุบันนี้ โดยมีการเอาใจเอาเปรียบกันมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง และสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม กลุ่มเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติตัวต่อกันด้วยความเคารพ ยอมรับฟังความ เมื่อเข้ากลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีความตั้งใจและใส่ใจในการร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องต่อโครงการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการ เสริมสร้างจิตสาธารณะที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) ขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อแยกแยะได้ว่ากิจกรรมใด สอดคล้องหรือนอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทางการปฏิบัติสำหรับขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และขอบเขตของงานตามโครงการด้วย 2) มีขอบเขตการดำเนินงาน ที่แน่นอนเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการติดตามและประเมินผล 3) ระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดฉะนั้นการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มองเห็นเป็นรูปธรรม

2. ผลการศึกษาและวิจัยการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการพรรคพลังประชาชน ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนมีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และ การประเมินผล ซึ่งอภิปราย แต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะ ก็กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือ



วัตถุประสงค์การเสริมสร้างจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะ และทักษะการดำเนินชีวิต และกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่ไม่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กรและเยาวชน 2) รูปแบบกิจกรรมการเสริมจากการวิจัยคือ มุ่งเน้นและส่งเสริมโดยสรุปจากการวิจัย ตนเองตามศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และส่งเสริมให้เยาวชนสามารถพัฒนาตามความต้องการของสังคม ในการให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้คู่กับคุณธรรมระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการ ได้ป่าเพื่อประโยชน์เพื่อแสดงออก 3) ประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ เพื่อแสดงออกถึงความดีงาม มีความเสียสละ กิจกรรมควรเกิดจากการร่วมมือของทุกฝ่าย ลักษณะสำคัญของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (บุญสม ทรรษาศิริพจน์, 2542) เป็นกิจกรรมที่ ความสมัครใจร่วมคิดและร่วมออกแบบได้อย่างอิสระ ของรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เยาวชนปฏิบัติด้วยความสมัครใจร่วมคิดและร่วมทำ รวมทั้งผู้ปกครองและสถานศึกษามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรม มีเป้าหมายชัดเจนเป็นรูปธรรมและครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วนเป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ ได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพ ตามความสนใจ และความถนัด เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ซึ่งหลักการของรูปแบบ กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะนี้สอดคล้อง เน้นความต้องการและปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและของสังคม เป็นสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ที่ชัดเจนว่าเพื่อการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านใด จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการและเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความรู้ที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการพรรคหนึ่งนวยุค วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมจากส่วนดีของจิตใจอย่างแท้จริง ถูกต้องวางตนไว้ในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนดีของจิตใจอย่างแท้จริง (พระนรินทร์ คำเรือง, 2555) มีความคิดจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่นและความดีงามของชีวิต ซึ่งพัฒนาที่อิงยึดตามแนวพุทธในมีเหตุผลพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมเพื่อความดีงามของจิตสาธารณะ พร้อมป่าเพื่อประโยชน์ต่อครอบครัว ให้ความสำคัญของจิตสาธารณะ ต่อสังคม พัฒนาจิตใจยกระดับจิตสาธารณะของสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่อิงยึด ด้วยว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีมือ ได้และต้องฝึกให้เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ เมื่อมนุษย์พัฒนาแล้วก็แสวงหา ถึงอิสระภาพและความสุขที่เกิดจากภายในของมนุษย์เองศักยภาพของการ พัฒนาคือทำให้คนสามารถเปลี่ยนความขัดแย้งให้



กลายเป็นประสานเสริมกลมกลืนซึ่งกันและกันได้ ให้เกิดความสมบูรณ์และ คุณภาพ รวมทั้งสามารถนำมาแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการทำงานจิต สาธารณะ ทั้งอุปสรรคภายในที่เกิดจากตัวของผู้ที่ทำงานเอง และ อุปสรรคภายนอกอันเกิดจากการทำงานและสภาพแวดล้อมของสังคม ครอบคลุมความรู้ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักจิตสาธารณะสากล หลักวิถีไทย และการจัดกิจกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรมควบคู่กับการให้ความรู้ในภาคทฤษฎีอย่างต่อเนื่อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแกนกลางในการประยุกต์ คือ สังคหวัตถุ 4 ประการ สิบปรีชาธรรม 7 ประการ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ และพฤติกรรมเชิงบวก ของการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์หลังนวยุค พร้อมกับสร้างหลักการในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่หมู่ชนในสังคมและประเทศต่อไป เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าได้เคยตรัสไว้ว่า “พวกเธอจงจาริกไป” การกระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด “จงประกาศพรหมจรรย์” ตามความหมายนี้แสดงให้เห็นว่าในควมมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งของตนเองด้วยและส่วนรวมด้วยอย่างความหมายของคำว่า “จาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุข เพื่อเกื้อการุณย์แก่ชาวโลก” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้วยเหตุนี้กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์หลังนวยุค จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสังคมจากการส่งความดีที่ตนเองทำแล้วแนะนำผู้อื่นด้วย วัตถุประสงค์ที่ว่า เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิตสาธารณะ และเพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์หลังนวยุค (ยุคใหม่) ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เยาวชนควรมีแนวทางดังนี้
 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะที่ถูกต้อง (Learning) ด้วยการบูรณาการความรู้เชิงกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องกัน และทำอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของกลุ่มเยาวชนเป็นสำคัญตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภา



ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการ
 พรรคนักหลังนวยุค 2) สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ โดยให้กลุ่มเยาวชน เกิดความรู้สึก
 ร่วม (Empathy) เห็นอกเห็นใจ รับผิดชอบต่อผู้อื่น เพื่อเรียนรู้ ความรู้สึก และตอบสนองโดยการแสดง
 พฤติกรรม จิตสาธารณะบนพื้นที่ สาธารณะอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งทางด้านการพูดและการ
 กระทำให้อยู่ในภาวะทะเลาะตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณา
 การกับกระบวนการพรรคนักหลังนวยุค 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มุ่งเน้นกลุ่มเยาวชน
 เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมอง ของกลุ่มเยาวชน ให้เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่
 สามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมได้ การปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองในการเข้าสู่
 กระบวนการให้เกิดการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องของกลุ่มเยาวชนในจังหวัด
 ชัยภูมิพัฒนาตามกระบวนการพรรคนักหลังนวยุค ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 1) กระบวนการการ
 ปฏิบัติ ควรเน้นกลุ่มเยาวชน ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะตามความเหมาะสมด้วย
 ตนเอง พร้อมได้มีการบูรณาการความรู้ในกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ครอบคลุมและ
 สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม และที่สำคัญการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติคือเพื่อนและ
 วิทยากรอย่างดี 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนตนเองมุ่งให้เห็นความคิด
 และความรู้สึกของตนเองเมื่อได้เข้าสู่กระบวนการกิจกรรมจิตสาธารณะจบลง พร้อมกำหนด
 แนวทางเพื่อการพัฒนา ในการทำกิจกรรมจิตสาธารณะในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ สิมช้า. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้
 และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคนัก
 หลังนวยุค. (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)
- ณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ
 พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคนักหลังนวยุค. (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)
- ธีระพล อรุณะภัสกร และคณะ. (2549). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 : พร้อม
 กฎกระทรวง ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ระเบียบกระทรวงการ
 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ.
 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บุญสม พรรษาศิริพจน์. (2542). จิตสำนึก. วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒน
 บริหารศาสตร์, 4(1), 71-73.
- ปราโมทย์ ชิมสิน. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ
 พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการพรรคนักหลังนวยุค. (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)



- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541). การศึกษา : เครื่องมือพัฒนาที่อิงค้องพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระนรินทร์ คำเรือง. (2555). จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ธนธิดาการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทรีย์ ชัยวิจิตรนะ. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรคณ์ท้องถิ่นยุค. (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)

ประวัติผู้วิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ. (ภาษาไทย) พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี (บังสันเทียะ)
(ภาษาอังกฤษ) Phramaha Wuithun Sitthimethi Dr

๒. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย

๓ ตำแหน่งปัจจุบัน

-รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๙๗ หมู่ ๑๔ บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

๔ ประวัติการศึกษา

- นักธรรมชั้นเอก
- เปรียญธรรม ๙ ประโยค
- พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น
- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปรัชญาและศาสนา) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

๕. ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๕ เป็นพระอนุจรเปิดสอบบาลีสนามหลวง ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๙
- พ.ศ. ๒๕๔๗-ปัจจุบัน เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน เป็นผู้นำข้อสอบบาลีสนามหลวงไปเปิดสอบ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๙
- พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบันเป็นกรรมการตรวจข้อสอบบาลีสนามหลวง
- พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน เป็นพระปริยัตินิเทศก์ประจำจังหวัดชัยภูมิ
- พ.ศ. ๒๕๕๗-ปัจจุบัน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๕๘-ปัจจุบัน เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ประจำวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
- พ.ศ. ๒๕๖๒-ปัจจุบัน เป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ